

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

YENAL BİLGİCİ

ISSN 1300-4429

12 SORDUK

"BİZ ŞİİRİ CEPTE
TAŞIYANLARDANIZ"
Didem Çelik

16 MÜZİK

SÖZCÜKLER, ŞARKILAR VE ŞİİR
Zülâl Kalkandelen

22 DOSYA

YENİ DÖNEM GENÇLİK
EDEBİYATI: HIZLI VE ÖFKELİ
Yenal Bilgici

34 ELEŞTİRİ

HER ŞEY KÖTÜYE GİDERKEN
Ayşe Düzkan

42 ELEŞTİRİ

ARIAL-HELVETICA FONT SAVAŞI
Hayati Roman

50 KELEBEK ETKİSİ

GÖRÜNMEZ BAĞ
Elif Tanrıyar

Düşünce özgürlüğü bülteni
Haberler

Hakan Bıçakçı Eşekarısı Fabrikası'nın yeni baskı yapması için baskı...
Murat Gülsoy Tehlikeli Oyunlar: Bir insanın bedenine kaç kişi sığar?
Melikşah Altuntaş İstanbul Film Festivali'nden edebiyat uyarlamaları
Hasan Cömert Kimse hakikatin aynasına bakmak istemiyor
Ceren Çıplak Okuma kültürünün yaşı olur mu?
Aysu Önen "Korku, biraz korku. Bütün istediğim buydu."

A. Ömer Türkeş Savaşın çürüttüğü
Aysu Önen Başkalarını dikizleme edebiyatı
küçük İskender Eski resimler buluş çıkarsa
Selçuk Uygur Ziyan edilmiş bir çuval incir...
Özgün Uçar Fransız burjuvazisine giriş
Melisa Kesmez Tanrı bizi lanetlemiş olmalı...
Ceyhan Usanmaz Pinokyo'yu Cepetto Usta yaratır,
peki ya Cepetto Usta'yı?
Mert Tanaydın İngiliz ajan yazarlardan alınabilecekler
Oylum Yılmaz Sistemden çıkma planı 1: Evinizi yakınız
Sibel Oral Ne varsa okurum
Özhakiki çöksatma formülleri
Karne

03
04
10 KEŞFET
14 TİYATRO
18 SİNEMA
20 EDEBİYATDIŞI
28 SOKAKTAN
30 KARARSIZ OKUR
32 ELEŞTİRİLER
32
36
38
40
44
46
48 GÖLGEDE KALANLAR
52 DÜNYADAN
54 ŞAHANEBİRKİTAP
55 OKUMA LİSTENİZ
56 FİKRİSABİT
58

İntifaz sahibi: Elektronik Bilgi İletişim Hizmetleri Reklamcılık ve Tic. A.Ş. adına Dr. S. Mehmet İnhan Genel Koordinatör ve Sanatçı Yarı İşleri Müdürü: Bora Ekmeçci Genel Yayın Yönetmeni: Elif Bereketli Editör: Nihan Bora Editör Yardımcısı: Didem Çelik Dizekt: Ceyhan Usanmaz Görsel Konsept ve Kapak Tasarımı: Şerif Ali Ünal ve Eren Erkalkan Kapak İllustrasyonu: Onur Atay Reklam: Pınar Taner Operasyon Sorumlusu: Salih Gürzila Grafik: Myra Tasarım Danışmanı: Rauf Nisemmen Dergi Tasarımı: Deniz Karşınlu Koordinasyonu: Damla Özlüer Sayfa Tasarım-Buygelama: Gülderen Rençber Erbaş ve Serhan Baykara Başlı Öncesi Hazırlık: Harun Yılmaz

Baskın Yeri

İnkilap Kitabevi Yayın Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi Basın
Tesisleri Çobançesme M. Sanayi C. Altay Sk. No: 8 PK: 34096
Yenibosna - Beşiktaş / İstanbul

Kurumsal abonelikler için
yillik abonelik bedeli 84 TL'dir.

Reklamlarınız için

Pınar Taner
Tel: +90 212 252 94 00
pinartaner@idefix.com

© Her hakkı saklıdır.

Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraflar ve illüstrasyonların elektronik ortamda da dahil olmak üzere çoğaltılmasına ilişkin
Elektronik Bilgi İletişim Hizmetleri Reklamcılık ve Tic. A.Ş.'ye aittir. Yazarları ile alakasız kullanımlar.

sabitfikir

Yayın Türü: Aylık Yayın Süresi: Yayın

Sayı: 14 - Nisan 2012

ISSN: 2146-2027

Baskı Adedi: 30.000

Yönetim Yeri:

Elektronik Bilgi İletişim Hizmetleri Reklamcılık ve Tic. A.Ş. Gümüşsuyu
Mah. İnönü Cad. Opera Palas No:55 D:3 Beşiktaş - İSTANBUL / Türkiye
Tel: +90 212 252 09 00 - Faks: +90 212 252 94 15

'Sakıncalı kitapların' davalarına erteleme

Başbakanlık Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu'nun verdiği rapora dayandırılarak William Burroughs'un yazdığı, Süha Sertabiboğlu'nun çevirdiği ve Sel Yayıncılık tarafından yayımlanan *Yumuşak Makine* adlı kitabın beşinci; Chuck Palahniuk'un yazdığı ve Funda Uncu'nun Türkçeye çevirdiği, Ayrıntı Yayınları tarafından basılan *Ölüm Pornosu* isimli kitabın üçüncü duruşması, 13 Mart 2012 günü saat 09.30'da Çağlayan Adliyesi 2. Asliye Ceza Mahkemesi duruşma salonunda arka arkaya görüldü. *Yumuşak Makine*'nin İstanbul Üniversitesi Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü'nden iki bilirkişiye gönderildiği ve bilirkişiler tarafından raporun hazırlandığı, ancak ardından gönderilen ceza hukuku bilirkişisinden rapor beklendiği kaydedildi. *Ölüm Pornosu* isimli kitap içinse hala bir bilirkişi bulunamadığı, mahkemenin Boğaziçi Üniversitesi'nin ilgili bölümlerinden bu konuda cevap beklediği bildirildi. Mahkeme, bir kez daha, *Ölüm Pornosu*'nun bilirkişiye gönderilmesine ve *Yumuşak Makine* için ceza hukuku raporunun beklenmesine karar verdi. 8 Mayıs 2012 günü saat 10.00'da aynı mahkemede *Yumuşak Makine*'nin altıncı duruşması ve ardından *Ölüm Pornosu*'nun dördüncü duruşması görülecek.

"Cezaevinde tecavüz" muhabirlerine gözaltı

Adana merkez ve ilçelerinde BDP il binası ile Ceyhan ve Seyhan ilçe binalarına, açlık grevinin yapıldığı Gülbahçesi Demokratik Kültür ve Dayanışma Derneği'ne, Kürt Dili Araştırma ve Geliştirme Derneği'ne (KURDİ-DER), Dicle Haber Ajansı (DİHA) bürosuna, DİHA muhabirlerinin ve çok sayıda BDP'linin evlerine polis baskın yaptı. Adana Pozantı Çocuk Cezaevi'ndeki taciz, tecavüz ve işkence haberlerini Türkiye'nin gündemine taşıyan DİHA muhabirlerinden Ali Buluş ve Özlem Ağuş'un da aralarında bulunduğu en az 30 kişi gözaltına alındı. Baskınlarda bilgisayar hard disklerine, hafıza kartlarına, görüntü kasetlerine ve çok sayıda malzemeye el konuldu. Dosyada gizlilik kararı olduğu için gözaltı gerekçesi öğrenilemedi.

Soykırımı inkar yasası iptal edildi

Fransa Anayasa Konseyi, soykırımların inkarına bir yıl hapis ve 45 bin Euro para cezası öngören yasayı iptal etti. Konsey, gerekçeli kararında yasayı ifade özgürlüğü konusunda anayasaya ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10'uncu maddesine aykırı bulduğunu açıkladı. Sınır Tanımayan Gazeteciler (RSF) kararı olumlu karşıladığını açıkladı; ifade özgürlüğü ilkesinin haklı bir davaya dahi kurban edilemeyeceğini vurguladı. İfade özgürlüğüne sahip çıkma sırasının Türkiye'de olduğunu belirten RSF, Türkiye'yi 'Türk milletine hakaret' başlıklı Ceza Kanunu'nun 301. maddesini ve Atatürk Aleyhinde İşlenen Suçlara İlişkin Kanun'u derhal değiştirmeye çağırdı; bunun 'asgari tutarlılığın bir gereği' olduğunu ifade etti.

Pınar Selek'e müebbet!

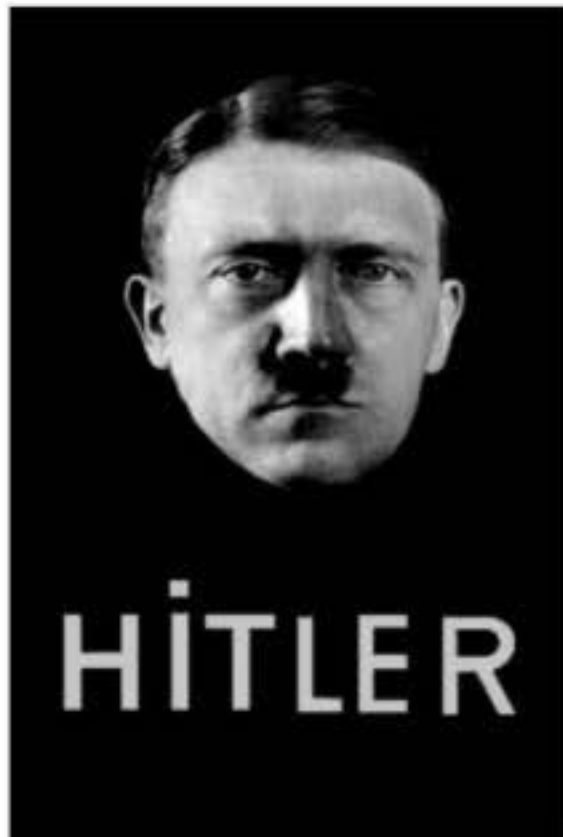
Mısır Çarşısı davasında mütalaa veren savcı, sosyolog Pınar Selek'e ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası istedi. 1 Ağustos 2012'ye ertelenen duruşma hakkında bianet'e konuşan Pınar Selek'in babası avukat Alp Selek, yerel mahkemenin Yargıtay'ın bozma kararına direnmesine rağmen savcının 7 yıl önceki mütalaaı tekrar okuduğunu, bu sebeple mütalaanın yok hükmünde olduğunu söyledi. 9 Temmuz 1998'de, 7 kişinin öldüğü, 127 kişinin yaralandığı Mısır Çarşısı girişindeki patlamadan sonra Pınar Selek'le beraber 15 kişi tutuklanmıştı. Ancak bilirkişi raporları patlama sebebinin bomba olmadığı, tüp gazı olabileceği yönündeydi. Selek, İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi'nde iki kez beraat etmiş, Yargıtay 9. Dairesi de kararı iki kez bozmuştu. Buna rağmen mahkeme kararında direnerek üçüncü kez Selek'in beraatine karar vermiş; savcı da karara itiraz etmişti.

Boykotçu liselinin sofrasına polis baskını

Bayrampaşa İsmail Erez Endüstri Meslek Lisesi öğrencileri yüksek kantin fiyatlarına karşı boykot kararı aldı. Öğrenciler okula peynir, zeytin, simit, börek ve meyve suyu gibi yiyecekler getirdi ve teneffüste 'paylaşma masası' kurdu. Fakat öğrencilerin anlatımına göre, okul müdürü ve bazı hocalar, yanlarında sivil polislerle beraber sınıfa girdi. Sofraların kaldırılmasını isteyen müdür direnişle karşılaşınca, sivil polislerden müdahale etmesini istedi. Boykota katılanlardan Lise Anarşist Faaliyet üyesi lise 3. sınıf öğrencisi A.Y, sivil polislerin evlerinden getirdikleri yiyecekleri yemelerini engellediğini söyledi. Boykotu organize eden yedi öğrenci disipline sevk edildi. Müdürün, okula çağırdığı Abdülmelit Y. isimli öğrencinin ailesine, "Siz okuldan almazsanız biz atacağız. Biz atarsak da ilk gideceği yer karakol olur" dediği iddia edildi.

Kavgam'a yasak!

Münih Eyalet Mahkemesi, Nazi Almanyası'nın lideri Adolf Hitler'in kaleme aldığı Kavgam adlı kitaptan alıntı yapılamayacağına karar verdi. İngiliz yayıncı Peter McGee'nin, kitaptan alıntılar alarak yorumlamak istemesi üzerine yaşanan tartışmalara Münih Eyalet Mahkemesi son noktayı koymuş oldu. Zeitungszeugen adlı haftalık gazetenin girişimi üzerine konuyu görüşen Mahkeme, Kavgam'dan alıntılarının da yayınlanamayacağına karar verdi. Hitler'in nüfus kaydı Münih'te bulunduğu için Kavgam'ın telif hakları, bugüne kadar kitabın yayınlanmasına hiçbir şekilde izin vermeyen Bavyera Eyalet Hükümetinde bulunuyor. Hükümet, kitaptan alıntı yapmanın yasaklanması için mahkemede aleyhte savunma da verdi. Haberi yayınlayan Zeitungszeugen gazetesinde ise kitaptan alınan bölümlerin üzeri okunmaması için karartıldı. Yayınevinin alıntılarının yayınlama gerekçesi ise Kavgam'ın satışının birçok ülkede yasal olması.

Duygu Asena Ödülü Ersanlı ve Berktaş'a

2012 PEN Duygu Asena Ödülü, KCK davası kapsamında tutuklu iki kadına, çevirmen Ayşe Berktaş ile akademisyen Büşra Ersanlı'ya verildi. Ersanlı 4 Ekim 2011 tarihinde gözaltına alınmış ve tutuklu yargılanmak üzere Bakırköy Kadın Kapalı Cezaevi'ne gönderilmişti. PEN Türkiye Merkezi Yönetim Kurulu ödülün verilme gerekçesini Berktaş ve Ersanlı'nın "insan haklarını savunmaları, kadınların bilinçlenmesine yönelik çalışma yapmaları, mağdurlar yanında yer almaları, barış için yılmadan mücadele etmeleri" olarak açıkladı. PEN Türkiye Merkezi'nden yapılan açıklamada, "Onların varlığı Türkiye için övünç kaynağı, pek çok başka aydın gibi tutuklu olmaları ise demokrasi açısından açıklanamayacak bir utanç kaynağıdır," denildi.

Dünya Saramago'nun 'kayıp' romanını okuyacak

Nobel Ödüllü yazar José Saramago'nun dünyaca tanınmadan önce yazdığı 'kayıp' romanı, ölümünden iki yıl sonra, ilk kez yayımlandı. 2010 yılında hayatını kaybeden Saramago, Lizbon'daki bir apartman sakinlerinin hikayelerini anlattığı *Claraboya* adlı romanının taslağını 1953 yılında arkadaşı aracılığıyla Portekiz'de bir yayınevine göndermiş, fakat yayınevinden cevap alamamış. Saramago Portekiz'in çok satan yazarlarından biri olduktan sonra, yayınevi yöneticileri Saramago'ya romanı yayımlamaktan onur duyacaklarını söylemişler. Saramago ise teklifi reddederek taslağı geri almış ve hayatta olduğu sürece romanın yayımlanmasını istemediğini söylemiş. Saramago'nun eşi Pilar del Rio, romanın tanıtım toplantısında, "Saramago romanı, kaybolmuş ve zamanında bulunmuş bir kitap olarak tanımlıyordu," dedi. Roman geçen hafta İspanya ve Latin Amerika'da raflardaki yerini aldı. Del Rio toplantı sırasında Saramago'nun notlarını içeren defterlerini ve romanın orijinal taslağını basın mensuplarına gösterdi.

Yepyeni masallar

Almanya'nın en eski şehirlerinden Regensburg'da, tarihçi Franx Xaver von Schönwerth tarafından derlenen 500 yeni masal bulundu. Von Schönwerth'e ait *Aus der Oberpfalz - Sitten und Sagen* adlı 1857, 1858 ve 1859 yıllarında yayınladığı üç ciltten oluşan eser, yeterince ilgi görmemiş. Yıllarını halka, işçilere ve hizmetlilere gelenek ve göreneklerini, tarihlerini ve alışkanlıklarını sorarak geçiren tarihçiye ait bazı masallar, Prinz Roßwiff adıyla yayınlanmış.

Jean Rhys'in evi ölümsüzleşti

English Heritage (İngiltere Tarihi Yapılar ve Anıtlar Kurulu), Jean Rhys'in yaşadığı apartmanı ve yazar Elizabeth Bowen'ın daireasını 'mavi tabela'larla ölümsüzleştirdi. Mavi tabela asılan The Chelsea Apartman'ında Jean Rhys, en ünlü romanı Geniş Geniş Bir Deniz'i yazmadan önce kalmış. 1934'te editör Leslie Tilden Smith ile evlenen yazar, 1936'da Paultons House'daki 22 numaralı söz konusu daireye taşınmış ve burada iki yıl boyunca yaşamış. Bir diğer mavi tabela ise Elizabeth Bowen'ın yaşadığı ve pek çok eserini kaleme aldığı Regents Park'taki Clarence Terrace'in kapısına asıldı. Kurul, 'mavi tabela'ları, vaktiyle o binada hangi tarihi kişiliklerin yaşadığını ve o kişiye olan vefa duygularını göstermek amacıyla asıyor.

Tibetli şaire ev hapsi

Tibetli şair ve blog yazarı Tsering Woese, ev hapsinde olması nedeniyle Hollanda Büyükelçiliği'nde onuruna düzenlenen törene katılamayacak. Hollanda Büyükelçiliği, blogunda 2008 yılında Tibet'te gerçekleşen etnik şiddet ile ilgili paylaşımlarıyla dünya çapında ünlü şairin durumu hakkında yorum yapmıyor. Prens Claus Vakfı yöneticisi şair için, "Tsering Woese'nin özgürlüğünün elinden alınması, düşünce özgürlüğünün olmayışı bile onun fikirlerinin önemini anlamamızı sağlıyor," diyor. Anti- Çin protestolarını başlattığı gerekçesi ile ev hapsinde olan şairin törene katılması polis tarafından engelleniyor.

Küçük Prens

Antoine de Saint-Exupéry'nin başyapıtından uyarlanmıştır.

Küçük Prens, her ay yeni maceralarıyla Genç Turkuvaz'da!

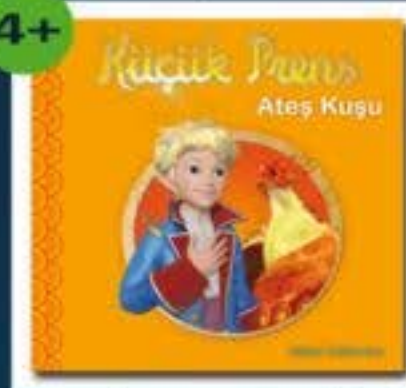
6+

Resimli hikâye ve romanlar, sesli kitaplar, aktivite kitabı ve oyun seti...

Yaş gruplarına ve çoklu zekâ kuramına göre hazırlanan bu renkli ve eğlenceli kitapları çocuklar çok sevecek!

4+

8+

7+

AKTİVİTE

6+

Küçük Prens
Zaman Gezegeni

Televizyon
minika
GO

GENÇ TURKUVAZ

www.turkuvazkitap.com.tr

Beat Kuşağı ilk kez sahnede!

Beat Kuşağı akımının kurucularından romancı, şair Jack Kerouac'ın yazdığı ilk uzun oyun, 55 yıl sonra ilk kez sahnede. Beat Kuşağı'nın simgesi olarak kabul edilen yazarın, *Yolda* adlı romanını yayımladıktan kısa bir süre sonra, 1957 yılında yazdığı *Beat Generation* (Beat Kuşağı) adlı oyun, ilk kez önümüzdeki ekim ayında sahnelenecek. 10 - 14 Ekim'de memleketi Massachusetts, Lowell'da yazarın 90. doğum yılında Lowell Celebrates Kerouac (Lowell Kerouac'ı Kutluyor) adıyla düzenlenecek ve yazarın hayatının ve eserlerinin daha iyi anlaşılmasını amaçlayan Jack Kerouac Edebiyat Festivali kapsamında sahnelenecek olan oyun, yedi yıl önce New Jersey'deki bir evde bulunmuş ve daha önce hiç sahnelenmemiş. Yazar, Marlon Brando dahil eserini birçok yapımcı ve oyuncuya göndermiş ama geri çevrilmiş. Kerouac, bunun üzerine menajeri Srerling Lord'dan oyunu rafa kaldırmasını istemiş. Garo Kargıcı'nın çevirisi ile Siren Yayınları tarafından yayımlanan *Beat Kuşağı* adlı oyun, Kerouac'ın ve arkadaşlarının hayatından bir günü anlatıyor. Daha önce hiç sahnelenmeyen oyunun üçüncü perdesinden uyarlanan *Pull My Daisy* (Papatyamı Çek) adlı 30 dakikalık kısa filmin senaryosunu yazan Kerouac, filmde hikaye anlatıcısı olmasının yanı sıra bütün karakterleri de seslendiriyor. Kerouac'ın 'Pull' şiiri ile aynı ismi taşıyan film, Robert Frank ve Alfred Leslie tarafından yönetilmiş.

Dünyanın en eski Charles Dickens filmi bulundu

Charles Dickens'in *Kasvetli Ev* kitabındaki çöpçü Joe karakterinin ölümünü konu alan *The Death of Poor Joe* (Fakir Joe'nun Ölümü) adlı 111 yıllık film, British Film Institute (İngiliz Film Enstitüsü) arşivinde bulundu. 9 Mart ve 23 Mart arasında Londra'da özel gösterimle seyirci ile buluşacak olan bir dakika uzunluğundaki en eski Charles Dickens filminde, gece yarısı kar yağarken yanında süpürgesiyle kilise duvarı karşısında soğuktan donmak üzere olan Joe'nun yanına bir bekçi yaklaşır. Ölmek üzere olan Joe'yu kucaklayan bekçi, Joe'ya yardım etmek ister ama artık çok geçtir. Bu film bulunmadan önce bilinen en eski Dickens filmi, 1901 yılının Kasım ayında yayınlanan *Scrooge or Marley's Ghost* (Scrooge ya da Marley'in Hayaleti) adlı filmi.

Yeterince iyi olmayana ödül yok

Seyh Zayed Kitap Ödülü, aday olan kitapların 'yeterince iyi olmadığı' gerekçesiyle iptal edildi. İngilizcedeki Arap edebiyatını ele alan ArabLit adlı web sitesinin, "Madem kitaplara güvenmiyordunuz neden ödül daha önce iptal etmediniz?" dediği ödül 130 bin pound değerinde. Ödül, Arap dünyasındaki en iyi edebi eseri belirlemek için düzenleniyor. Sanat, çocuk edebiyatı, gençlik edebiyatı, çeviri gibi alanlarda ödül veren Seyh Zayed Ödülleri, "En iyi katkı" ödülünü de edebiyat ödülünde olduğu gibi yeterince iyi adaylar olmadığı gerekçesiyle geri çekti.

Kadın olduğu için reddedilmiş!

Miss Potter (Bayan Potter) adlı filmde, Renée Zellweger tarafından canlandırılan sanatçı, yazar ve mantar uzmanı Beatrix Potter, kadın olduğu için reddedilmiş. Viktoryen dönemde İngiltere'de çocuk kitapları yazan 1866 doğumlu yazar, dönemin baskıcı yapısı nedeniyle birçok zorluk yaşamış. Ancak yazar bireysel özgürlüğü ve kadın olarak toplumda var olabilmenin mücadelesini vermiş ve bir simge haline gelmiş. Özgürlük, aşk ve başarının simgesi olan yazar, şimdilerde en önemli yazılarından biri olarak görülen mantar bilimi hakkındaki yazısını, Londra'daki Linnean Topluluğu'na sunmak istemiş, ancak kadın olduğu için reddedilmiş. Topluluk, Potter'ın bulgularının ancak bir erkek tarafından sunulmasına izin vermiş; çünkü kadınlar topluluğa kabul edilmiyor, yalnızca erkekler üye olabiliyorlarmış. Birçok bilim insanına ışık tutan yazar, çalışmasının basılması için anlaşmış, ancak basıldığını hiçbir zaman görememiş. Çalışmasını, teslim ettikten kısa bir süre sonra, düzelti yapmak için geri istemiş ama sonrasında yayınevine geri vermemiş. Orijinal metin hala kayıp ama Armitt Müzesi'nde sergilenen yazara ait çalışmanın özetini, mantar uzmanı Ali Murfitt nisan ayında sunacak.

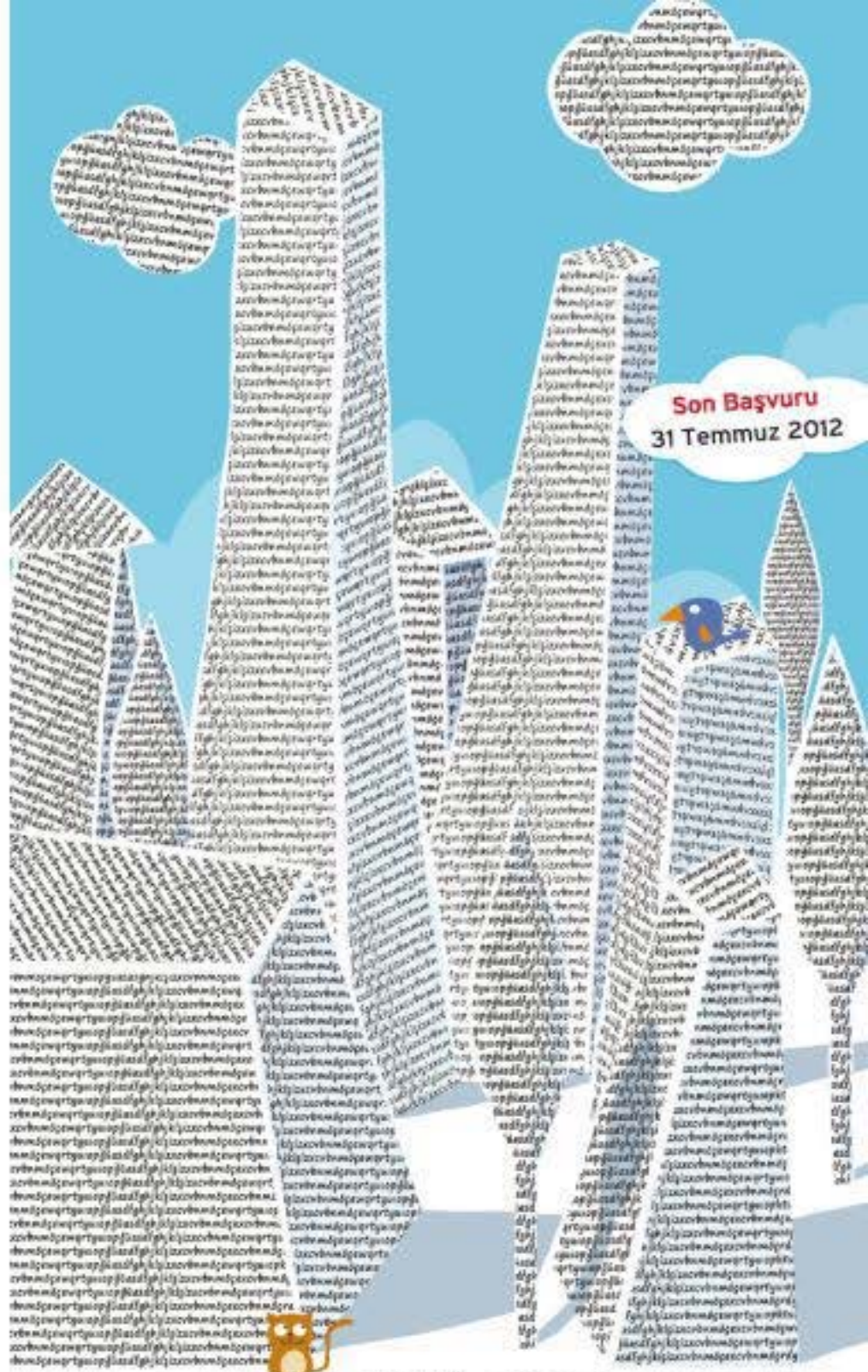

En büyük kahraman sensin Batman!

Batman'ın teknolojik kemeri Superman ya da Örümcek Adam'la kıyaslanamayabilir ama Gotham Şehri'nin kahramanı, *Comic Heroes* okurlarınca yapılan oylamada en büyük kahraman ünvanını kazandı. Oylama sonucunda Örümcek Adam ikinci olurken Superman üçüncü olarak seçildi. 1939 yılında Bob Kane ve Bill Finger tarafından yaratılan Batman'ın birinci olmasının 'sürpriz' olmadığını söyleyen *Comic Heroes* editörü Jes Bickham, Batman için, "Bugüne kadar yaratılmış en karizmatik ve en ilginç süper kahraman," dedi. Süper gücü olmayan Batman, her sorunun üstesinden zekası ile geliyor ve fiziksel yeteneklerini kullanıyor. Bickham'a göre Batman, en iyi kostüme ve en iyi teknik aletlere sahip.

İşte *Comic Heroes*'un seçtiği gelmiş geçmiş en büyük 10 kahraman:

1. Batman
2. Örümcek Adam
3. Superman
4. Wolverine
5. Yargıç
6. Tenten
7. Kaptan Amerika
8. Wonder Woman
9. The Spirit
10. The Thing

Son Başvuru
31 Temmuz 2012

Yarışmamızın 10. yılı

2012 tudem edebiyat ödülleri

ÖYKÜ YAŞAMDIR

Seçici Kurul

Prof. Dr. Nuran Özyer
Mucize Özunal
Aytül Akal
Mehmet Atilla
Nilay Yılmaz

Ödüller

BİRİNCİLİK : 5.000 TL
İKİNCİLİK : 4.000 TL
ÜÇÜNCÜLÜK : 3.000 TL
MANSİYON : 1.000 TL

Yarışma Koordinatörü
Mavisel Yener

www.tudem.com

Edebiyat erkeklerin tekelinde

Edebiyatla uğraşan kadınları desteklemek amacıyla kurulan Amerikan sivil toplum örgütü VIDA, yaptığı araştırmada, *The Times Literary Supplement*, *The New Yorker*, *New York Times Book Review* ve *London Review of Books* gibi önemli edebiyat dergilerinin inceledi. Araştırmanın sonucunda hem eleştirmenlerin hem de eleştirilen yazarların çoğunlukla erkekler olduğunu saptadı.

Araştırma sonuçlarına göre, *London Review of Books*'taki kitap eleştirmenlerinin yüzde 16'sı (184 kişiden 29'u kadın), yazarların ise yüzde 26'sı (221 yazardan 58'i kadın); *New York Review of Books*'taki 254 kitap eleştirisinin yüzde 21'i kadınlar tarafından yazılmış, 152 kitabın ise sadece yüzde 13'ü kadın yazarların kitapları. 2011 yılında *The Times Literary Supplement* 'ta yer alan 1163 makaleden yüzde 30'unun, 1314 kitabın ise yüzde 25'inin yazarı kadın. *Granta* ise yüzde 53 oranıyla kadınlara en fazla yer veren yayın olarak öne çıkıyor. Ne var ki, bu oranın da derginin bir sayısını feminizme ayırmasından kaynaklandığı ifade ediliyor.

Ana Britannica Ansiklopedisi artık basılmayacak

Ana Britannica Ansiklopedisi'nin baskısı, 244 yıl sonra durduruldu. Mirası yüzyıllar öncesine dayanan ve insanlık kaydı niteliği taşıyan ansiklopediler artık basılmayacak. 2010 yılında basılan 32 cildin son baskı olduğunu duyuran yetkililer, yeni baskıların yapılmayacağını ama internet üzerinden yeni sayılara erişmenin mümkün olduğunu söylediler. İnternet üzerinden yayınlanmaya devam edecek *Ana Britannica Ansiklopedisi* Başkanı Jorge Cauz, ansiklopedinin ve firmanın hatıra niteliğinde olduğunu söylüyor: "Wikipedia kadar büyük olmayabiliriz ama bilge bir sesimiz ve editöryal sürecimiz var, ayrıca içeriğimiz kanıtlanabilir gerçeklere dayanıyor."

Hemingway'in evi 525 bin dolara satılacak

Ernest Hemingway'in çocukluğunu geçirdiği Chicago Oak Park'taki üç katlı, mavi boyalı ev satılacak. Oak Park Ernest Hemingway Vakfı, bazı kısımlarını yazarın annesi Grace Hemingway'in tasarladığı ve 525 bin dolar fiyat biçilen evi kültür merkezi yapmak için 2001'de satın almış, ancak gerekli mali kaynağı bulamamış. Liseden mezun olana kadar bu evde yaşayan Hemingway'in odası, üçüncü katta bulunuyor.

Eşcinsel evliliği anlatan çizgi roman yok sattı

70 yıldır Amerika'nın en popüler çizgi romanları arasında yer alan *Life with Archie* (Archie ile Hayat), Riverdale'de yaşayan Archie, Betty ve Veronica adlı üç gencin gençlik maceralarını konu alan çizgi roman, yeni sayısında eşcinsel karakter Kevin Keller'ın düğününü anlatıyor. Muhafazakar Amerikan anneleri, "Eşcinselliğin çocuklar için çok karmaşık ve anlaşılması zor bir mesele" olduğunu söyleyerek yetkililere "Lütfen raflarınızdan Archie'nin yeni sayısını kaldırın. Eğer kaldırmazsanız mağazalarınızdan alışveriş yapmayacağız," dediler. Çocukların eşcinsel evliliğe 'maruz bırakıldığını' söyleyen annelerin tüm engellemelerine rağmen çizgi roman raflardaki yerini aldı ve yok sattı.

Kurt Cobain kitabı yakında raflarda

Nirvana grubunun gitarist ve solisti Kurt Cobain'i konu alan kitap, Courtney Love'in izni olmaksızın basılıyor. Hole adlı müzik grubunun kurucularından Eric Erlandson, Kurt Cobain'i öven kitabının basılacağını duyurdu. Grubun diğer kurucusu ve Cobain'in eski eşi Courtney Love'in izni olmadan basılacak olan kitap, sanatçının intiharından 18 yıl sonra, 8 Nisan'da raflarda yerini alacak. "Courtney'e bir kitap yazdığımdan hiç bahsetmemiştim," diyen Erlandson, 52 bölümden oluşan *Kurt'e Mektuplar* adlı kitabında uyusturucu, rock'n' roll ve Cobain'in intiharını anlatıyor: "Kitabı yazarken çok tereddüt ettim ama bir noktada her şey oturdu." Cobain'in eski eşi, Hole müzik grubunun kurucularından Courtney Love ve Erlandson'ın arası hala limon.

KEŞFETMENİZ İÇİN HAKAN BIÇAKCI ÖNERİYOR: EŞEKARISI FABRİKASI'NIN YENİ BASKI YAPMASI İÇİN BASKI...

Tavsiye ettiğim yapıtın etrafta bulunmaması anlamsız bulunabilir. Umarım bu vesileyle bir kült kitap olan Eşekarısı Fabrikası tükeniştikten kurtularak yeni baskı yapar.

'Keşfet' bölümü için önereceğim romanın Türkçe baskısı hiçbir yerde yok. İnternette aratınca da kapağının hemen altında 'Tükendi' yazıyor. Tavsiye ettiğim yapıtın etrafta bulunmaması anlamsız bulunabilir. Umarım bu vesileyle bir kült kitap olan **Eşekarısı Fabrikası** tükeniştikten kurtularak yeni baskı yapar.

Eşekarısı Fabrikası İskoç yazar Iain Banks'in ilk romanı. Ayrıntı Yayınları'ndan 1996'da çıkıp sonra ortalıktan kaybolmuş. Ben **The Wasp Factory** isimli orijinalinden okumuştum bu acayip kitabı.

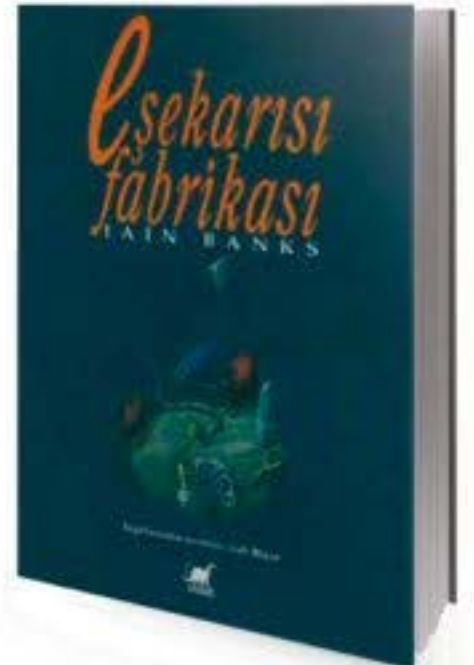
'Çocuk ve şiddet romanları' arasında sayılabilecek en önemli üç eserden biri olarak kabul ediliyor **Eşekarısı Fabrikası**. Diğer ikisi birer başyapıt olan **Teneke Trampet** (G. Grass) ve **Sineklerin Tanrısı** (W. Golding)... Romanların felsefi derinliği ve tonu farklı olsa da **Eşekarısı Fabrikası** şiddeti gösterme açısından bu üçlü arasındaki en sert örnek. Öyle ki, okuyanın gözbebekleri durmadan büyüyor. Kitap üç beş sayfada bir okuru şoke ediyor. Tansiyonu gittikçe yükselterek bu şok durumuna alışılmasını da engelliyor.

Romanın anlatıcısı bir çocuk... Babası tarafından nüfusa kayıt ettirilmediği için bir anlamda var olmayan, yapayalnız bir ruh. Tüm yalnız çocuklar gibi kendine dünya dışı bir alem kurmuş. Ancak burası çocuksu

saflığın çok ötesinde, hastalıklı, ölüm ve zulüm dolu bir yer... Hayvanları kullanarak kurduğu şeytani düzeneklerden haberler alan ve gittikçe tekinsizleşerek yaşitlarını öldürmeye başlayan bir çocuk var karşımızda. Tabii bu mikro cehennemden aldığı türlü ilhamla katil olan çocuğun öldürme biçimleri de normal değil. Tahammül sınırlarını zorlayacak bir deneysellik söz konusu.

Eşekarısı Fabrikası gotik tonuyla, yazarının cadıca hayal gücüyle, sunduğu gerçeküstü manzaralarla eşine az rastlanır türden bir eser. Dehşet ve ölüm, arkasında tuhaf bir ironi gizliyor hemen her zaman. Kitabın ahlaki bir mesajı yok ama okura tüm ahlak kavramını derinden sorgulattırıyor. Masumiyeti tıktırdığımız son sığınak olan çocukluğun içerebileceği şiddetle yüzleştiriyor bizi.

1980'li yıllarda İngiltere'de yayımlanan tüm romanlar arasında en çok tartışılan kitaplardan biri oldu **Eşekarısı Fabrikası**. Gazete ve dergilerde abartılı yergi ve övgülerle sürdürülen tartışmaların harareti dindikten ve Banks yazdığı diğer romanlarla yeteneğini kanıtladıktan sonra kitaba gerçek değeri verilebildi. Umarım bu muhteşem roman yeniden basılır ve yeni kuşaklar da ona hak ettiği değeri verebilirler.

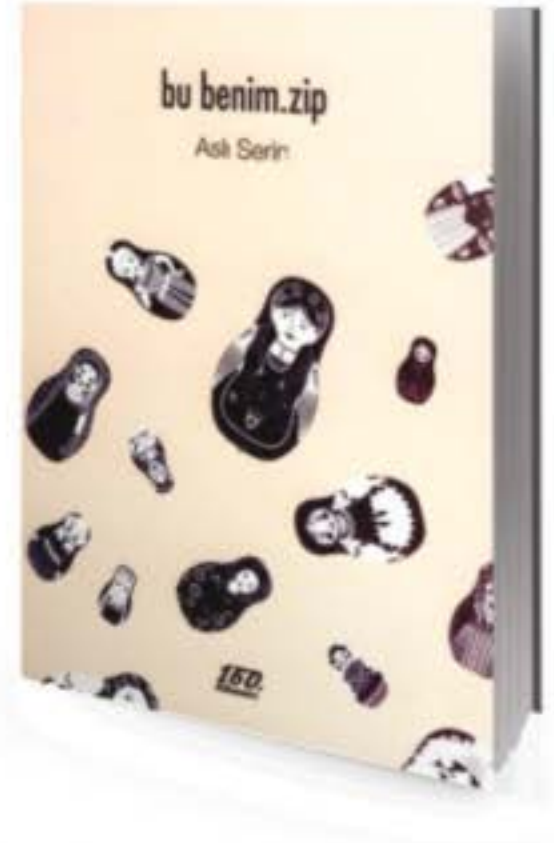
EŞEKARISI FABRİKASI
Iain Banks

Ayrıntı Yayınları, Çev: Aslı Biçen

"BİZ ŞİİRİ CEPTE TAŞIYANLARDANIZ"

“ Herkese karşı şiiri savunan, gücünü para dışında her şeyden alan 160. Kilometre ile, kitap boyutlarından içeriklerine; şiiri ve yayıncılığı konuştuk.

herkesin konuştuğu bir toplumda şairler niye sussun?

160. Kilometre Yayınevi'ni ve Edebi Şeyler'le bağlantınızı anlatır mısınız? Kurucular kimler?

Şairlerden oluşan bir takımız. "Edebi Şeyler" bizim yapmak istediğimiz şeyler. İleride Edebi Şeyler adı altında da yayın yapacağız. Şimdilik dizilerimiz var. 160. Kilometre, Edebi Şeyler'in şiir dizisi; dizi editörleri Ali Özgür Özkarcı ve Ömer Şişman. Sonbaharda başlayacak anlatı dizimizin editörleri ise Burak Fidan ve Ahmet Güntan olacak. Hızlı bir yayılma derdimiz yok, bakıyoruz, kitap seçiyoruz. Edebiyat dışındaki sanatlarla da ilişki kurmayı düşünüyoruz.

Neden bu kitaplar? Neden bu boyutlar?

160. Kilometre'den kitapları çıkan şairlerin birbirleriyle tanışıklığı 2000'lerin başındaki yeni yönelimlere ve iddialara dayanıyor. Şiirin ataletini kırarak yeni yönelimlere önem veriyoruz. Biz şiiri cepte taşıyanlardanız, akşam güneşi batarken okunacak bir melankolik metin olarak görmüyoruz şiiri, salt duygulanımın değil, düşüncenin, hayatın hayhuyunun yanına koyuyoruz, okul kantinlerinde, vapurda, otobüste okunsun, tartışılın istediğimiz için kitaplarımız cep boyutunda.

Yayınevi bolluğunun arasına neden katıldınız?

Şiiri önemseyen kaç yayınevi var? Başka dizilerde

atak olan yayınevleri şiir söz konusu olunca ya hiç ilişmiyorlar ya da vasat, anakronik, gerici kitapları yayımlıyorlar. Biz, şiirin enerjisine sahip çıkmayı hedefliyoruz.

160. Kilometrenin anlamı nedir?

160. Kilometre, ismini Nazım Hikmet'in 'Nikbinlik' şiirindeki dizeden alıyor: "Uuuuuuuy! çocuklar kim bilir / ne harikûlâdedir / 160 kilometre giderken öpüşmesi". Nazım Hikmet'in söz ettiği 160. kilometrenin 'harikula-de'liğini şiirin enerjisi için de uygun gördük. Değer verdiğimiz yazarlara kendi 160. Kilometrelerini sorduk, 160. Kilometreye varmanın ne düşündürdüğünü anlattılar, cevapları web sitemizde yayımladık, sonunda da biz söz aldık, her kitabımızda olan manifestomuzu yayımladık. Şiirin, "edebiyatın yaygınlaşması için, tanıtımının, edebiyatın katıksız değerlerine içten bağlılığı bozmadan etkin bir biçimde yapılması gerektiğine inanıyoruz."

Şiiri kime, neye karşı savunuyorsunuz?

Herkese. Şiir öldü diyenlere, şairleri ancak çok duygulu anlarda gözyaşı köpürtmek için ananlara, şiiri düşünce hayatının dışına atanlara, siyasetin, düşüncenin, günlük hayatın, teknolojinin dışına itenlere, icrası en kolay şey haline getirenlere, şiirden yapılan büyük hırsızlıkları görmeyenlere, şairlerle ve şiirle gırgır geçenlere, geçirtenlere, kendini şair sanan pop müzik üçkâğıtçılarına, şairlerin tartışmalarını duymamaya yemin etmişlere. Şiirin başına gelen bütün bu belalara, şiiri ehlileştiren bütün şair müsveddelerine.

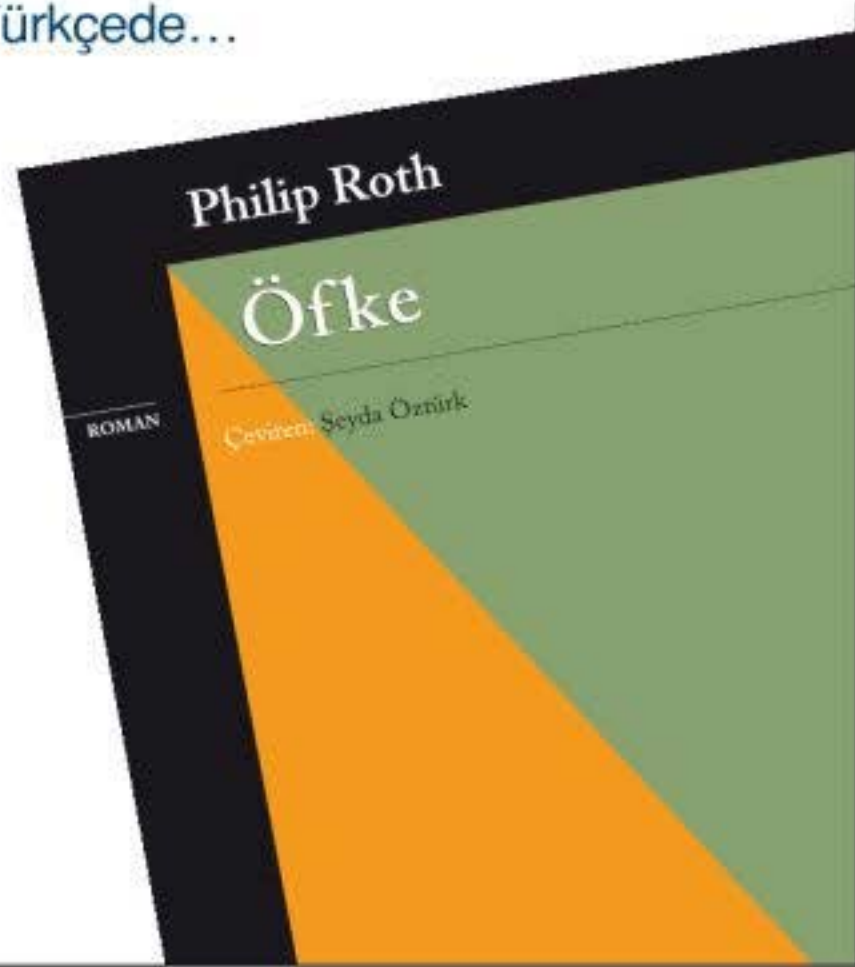

Yapı Kredi Yayınları'ndan

Philip Roth bir kez daha Türkçede...

Philip Roth, çalışkan, itaatkâr, duygusal bir delikanlı olan Marcus'u merkeze aldığı *Öfke*'de, 50'li yılların günümüze bile ulaşan adabımuâşeret kuralları arasında boğulan insan ruhunu, baskının ağırlığı altında ezilen arzuyu ve belleğin acımasızca tutsak edebilme gücünü anlatırken, düzenin genç insanları nasıl hoyratça ve hor kullandığını bir kez daha hatırlatıyor. Ailesinin baskısından kaçmak için Ohio'daki Winesburg Üniversitesi'ni tercih eden Marcus'un korunaklı yaşamı bir anda değişiyor.

Çeviren: Şeyda Öztürk
144 sayfa, 10 TL

Susan Hill'den büyüleyici bir "gotik" hikâye

YKY okurlarının *Temiz Kalpliler* ve *Cinayet Bahane* adlı romanlarıyla tanıdıkları polisiye yazarı Susan Hill'den, gotik edebiyatın ölümsüzlüğüne şahitlik eden, türün başyapıtlarına göndermelerle dolu büyüleyici bir hayalet hikâyesi... İssiz bataklıklar ortasındaki karanlık Eel Marsh Evi'nde geçirdiği korkunç günleri şimdiye dek kimseye anlatmayan Arthur Kipps, unutmaya çalıştığı bu hikâyeyi daha fazla saklayamıyor: Ruhunun kuytu köşelerine gizlenen şeytanları çıkarmak için Eel Marsh Evi'ni, evin yapayalnız ölen sahibi Alice Drablow'u ve onun korkunç sırrını yazmaya başlıyor.

Çeviren: Erhun Yücesoy
144 sayfa, 10 TL

“Oğuz Atay’ın karmaşık ve çok sesli şizofrenik anlatısını inanılmaz bir sahne performansına dönüştürmekte çok başarılı Seyyar Sahne ekibi. Sahnede büyük bir başarı gösteren Erdem Senocak’ın oyunu ise insana şu soruyu sordurtuyor: Bir insanın bedenine kaç kişi sığar?”

TEHLİKELİ OYUNLAR: BİR İNSANIN BEDENİNE KAÇ KİŞİ SİĞAR?

Roman sanatı bireyselliğe, tiyatro ise kamusalığa denk geldiğinden bu buluşma, bireyin bütün mahremiyetiyle kamunun ışığına çıkışını temsil eder.

Oğuz Atay’ın *Tehlikeli Oyunlar* romanı kendinden sonraki kuşakları sarsmaya devam ediyor. Hem de bu sefer tiyatro sahnesinde. Seyyar Sahne bir süredir çeşitli edebiyat eserlerini yeni bir tiyatro anlayışı ile sahneliyor. Leyla Erbil, Tezer Özlü, Oğuz Atay... Her biri edebiyatımızın modern klasikleri sayılabilecek yazarlar...

Tehlikeli Oyunlar, ismiyle müsemma bir kitaptır; işaret ettiği oyun kavramını her yönüyle ele alan, modernist edebiyatın tüm kazanımlarını sonuna kadar kullanan bir romandır. Oyunlar çok yönlü bir şekilde insanı

kuşatır, hem gündelik hayatı hem de tarihi kurar. Birey küçük ve yüzeysel oyunlar aracılığıyla kendilerini konumlandırırlar; ulusal kimlik de benzer bir şekilde uyduruk tarihi anlatılarla kurulur. Çevresindeki bu yapay dünyanın farkına varmış olan ve varoluşsal bir bunalımın içine her geçen

gün biraz daha batan Hikmet Benol’un bilinçakışıdır *Tehlikeli Oyunlar*. Salt bir iç hesaplaşma metni olarak da okunabilir. Çünkü olay örgüsünün çok da bir önemi olduğu söylenemez. Çevresinden kopuşunu, kadınlarla, toplumsal hayatla sorunlarını bitimsiz bir iç hesaplaşma, çılgın bir monolog olarak yansıtır Hikmet Benol.

Evinden ayrılmış, fakir bir semtte, eski bir eve taşınmıştır. Kendisinin deyimiyle bir gecekondu bu. Gerçekten orada mıdır tartışılır. Belki de burjuva evinde, salon-salamanje düşünceler içinde geçen gecelerin birinde yaşadığı bir bunalımdır sadece, bunun çok da bir önemi yoktur. Tıpkı, askerdeki oğluna mektup yazdırmak için gelen Nurhayat Hanım’ın, askerdeki oğlunun, birlikte tarihi oyunlar yazmaya çalıştığı Hüsamettin Albay’ın ya da ödev yaptırmaya gelen çocuğun gerçekliğinin önemli olmayışı gibi. Atay romanındaki karakterler o güne dek edebiyatımızda pek de alışık olmadığımız şekilde ortaya çıkarlar. Klasik romanlardaki gerçekçilik iddiası Atay’ın romanlarında yoktur. Orhan Pamuk’un tespit ettiği gibi tüm romanlarında ve öykülerinde Oğuz Atay’ın sesini duyarız sadece. Karakterler yazarın bilinçakışından sıyrılıp ete kemiğe bürünmezler bir türlü çünkü bu bilinçakışı karakterlerin hikayelerinin derinleşmesine hizmet etmez; tam tersine gitgide entelektüel bir akıl yürütme ve hesaplaşmaya dönüşür. Oysa romanın doğuşundan beri karakter yaratmaya aşırı bir önem verilmekte, edebiyat metninin gücü yaratılan karakterlerin canlılığıyla ölçülmektedir. *Saf ve Düşünceli Romancı*’da Orhan Pamuk bu görüşün sınırlarına dikkatimizi çeker; Karakterin bunca önemsenmesinin nedeninin roman sanatının doğduğu yüzyıllarda

Oğuz Atay’ın *Tehlikeli Oyunlar* romanı kendinden sonraki kuşakları sarsmaya devam ediyor.

Seyyar Sahne'nin bir başka projesini de buraya not etmekte yarar var: Şirince'de kurmaya başladıkları Tiyatro Medresesi.

Tehlikeli Oyunlar'ı izlerken bir romanın bir insanın bedeninde nasıl canlanabildiğini sordum kendime. Okurken yaptığımız şeydir romanın içine girmek.

burjuvazinin ve bireyciliğin yük-selişi ile bağ-lantılı olduğunu dolayısıyla roma-na ilişkin bir öznitelik olmak zorunda olma-dığını vurgular.

Tehlike-li Oyunlar ve **Tutunamayanlar** yetmişlerin ilk yarısında yayımlan-landığında Türk entelijensiyası tarafından çok da hoş karşı-lanmamıştı. Hatta oldukça tepki de çek-

mişti. Atay'ın salt akıl oyunlarına dayanan, insansız bir edebiyat yaptığını söylemişti kimi eleştirmenler. Bu da o güne kadar edebiyatımızda baskın olan iki ana eğilimden (sosyolojik analize yatkın Fransız romanı ya da psikolojik tahlillerle derinleştirilen karakterlere dayanan Rus romanı) kopuşu temsil ettiği içindi bana kalırsa. Oğuz Atay ince bir zeka ve yıkıcı bir mizaha dayalı İngiliz edebiyatının etkilerine açtığı edebiyatın-da, farklı edebi türleri ve siyasal söylemleri bıçak altına yatırmaktaydı. Acı bir alayla kaleme aldığı eserlerinde

Atay sadece ikiyüzlülükleriyle, zayıflıklarıyla, korkula-rıyla yüzleşmeye zorlamıyordu okurunu aynı zamanda edebiyatla, dille, tarihle, akılla da hesaplaşmaya davet ediyordu. Tam bir söylem kırıcıydı. Metinlerinde her yeni paragraf, hatta her yeni cümle bir öncekini yıkma potansiyeli taşıyordu. Güvenli bir yolculuk değildi Atay okumak. Her an yanlış anlamak mümkündü; çünkü o ele avuca sığmayan ironi tüm söylemlerin altını oymak-taydı. Bu yüzden de, büyük kuramların dünyayı bilim-sel bir kesinlikle açıkladığı iddiasını henüz yitirmediği yıllarda Oğuz Atay küstahlıkla, had bilmezlikle, insanı anlamamakla suçlandı. Oysa Oğuz Atay has edebiyatın hakiki örneklerini verdi; yapıtlarını modernist arayışı-nın seyir defteri olarak bugün tekrar tekrar okumamız gerektiğini düşünüyorum.

Oğuz Atay'ın karmaşık ve çok sesli şizofrenik anlatı-sını inanılmaz bir sahne performansına dönüştürmekte çok başarılı Seyyar Sahne ekibi. Sahnede inanılmaz bir başarı gösteren Erdem Şenocak'ın oyunu ise insana şu soruyu sordurtuyor: Bir insanın bedenine kaç kişi sığar?

Seyyar Sahne kendini şöyle ifade ediyor:

"Her büyük romanda en az bir tane tek kişilik oyunun saklı olduğunu söyleyebiliriz. Hatta 'tek kişilik oyun' mefhumunun roman sanatının sahne sanatına çevrilmesinden doğduğunu bile iddia etmek mümkün. Sahnede var olmaya çalışan tek başına bir oyuncu fikri, modern romanla tanışmamış bir çağın izleyicisinin al-gısını aşardı muhtemelen; 'acı çeken kahraman'ı temsil eden oyuncunun, arkasında ya da yanında-yöresinde bir koro arardı. Özetle, tek kişilik oyun, tiyatronun roma-nla hemhâl olduğu yerdir diyebiliriz. Roman sanatı bireyselliğe, tiyatro ise kamusalığa denk geldiğinden bu buluşma, bireyin bütün mahremiyetiyle kamunun ışığına çıkışını temsil eder. Seyyar Sahne uzunca bir süredir, hareket, ses ve nefesin objektif çözümlemeleri ve bu analizler yoluyla icrasını temel alan oyunculuk çalışmaları yürütmekte ve oyuncunun tek kişilik per-formansının imkanlarını ve sınırlarını araştırmaktadır. **Tehlikeli Oyunlar** Seyyar Sahne'nin bu arayışlarının bir ürünü olarak düşünülebilir."

Tehlikeli Oyunlar'ı izlerken bir romanın bir insanın bedeninde nasıl canlanabildiğini sordum kendime. Okurken yaptığımız şeydir romanın içine girmek. Zih-nimizin kapılarını açıp bir başkasının anlatısını içimize almak. Ama bu sefer roman sahnede bir başkasının bedeninin içindeydi ve ben kendi bakış açımdan izli-yordum bu başka okumayı.

Bence bir sanat yapıtının büyüklüğünün tek ölçüsü vardır: Başka yapıtlar doğurma gücü! Bu da elbette onu okuyacak, ondan yola çıkıp yeni deneylere girecek gözüpek takipçilere bağlıdır. Seyyar Sahne işte o cesur maceracılar oluştuyor belli ki.

Bir başka projelerini de buraya not etmekte yarar var. Şirince'de kurmaya başladıkları Tiyatro Medresesi. Umarım kısa sürede tamamlanır ve biz de o mekanda yeni maceralara yelken açarız.

Seyyar Sahne Tiyatro Medresesi Projesi: <http://seyyarsahne.com/>

Seyyar Sahne Oyunları: <http://seyyarsahne.com/index2.php>

SÖZCÜKLER, ŞARKILAR VE ŞİİR

“Bob Dylan’ın yıllardır Nobel Edebiyat Ödülü’ne aday gösterilmesi ya da Jarvis Cocker’ın şarkı sözlerinin kitap olarak basılması hiç de şaşırtıcı değildir.”

“Şarkı sözleri şiir değildir; sadece şarkıda yer alan sözcüklerdir.”

Mother, Brother, Lover adlı kitabının Sunuş kısmında böyle demiş Jarvis Cocker. Kendisine ait şarkı sözlerini bir araya getiren kitap, geçen yılın sonuna doğru yayımlandı.

1980’lerde İngiltere’den çıkan en başarılı Britpop gruplarından Pulp’ın vokalisti olarak tanındık Jarvis’i. Bir süredir solo kariyerini sürdürüyor ama geçen yıl sürpriz bir şekilde yeniden Pulp’la sahneye döndü. Sonuçta bir müzik adamı; ancak her müzisyende olmayan bir yönü var. Toplumsal ve politik konularda yaptığı gözlemleri ve onları ifade ediş biçimi çok çarpıcı.

Onun gibi yetenekli ve zeki bir müzisyenden ilham alan çok sayıda yazı yazılabilir. Bu yazıya ise, “şarkı sözlerinin şiir olmadığı” şeklindeki görüşüyle ilham verdi. Bu düşüncesini henüz kitabı alıp okumadan önce bir arkadaşımın duymuş ve “Öyleyse Jarvis’le aynı fikirde değilim. Ben, Morrissey, Leonard Cohen ve Bob Dylan gibi müzisyenlerin yazdığı şarkı sözlerini şiir olarak nitelerim,” demiştim.

Daha sonra kitabı bir tanıdık aracılığıyla Manchester’dan getirip okuyunca, o sözleri kendi konsepti içinde anlamlandırabildim. Şarkı sözlerinin müzik eşliğinde bir bütünün parçası olarak, ritim ve melodiyle uyumlu bir şekilde işlevini yerine getirdiğini; o bütünün dışında bağımsız okunduğunda etkisinin kalmadığını söylüyor Jarvis. Örnek de veriyor buna. İlk gençlik yılları

rında Pink Floyd’un **The Dark Side of the Moon** albümünü alıp kapaktaki sözleri okuduğunda, kendisine hiç de hoş gelmemiş.

Çok sevdiğimiz bazı şarkıların sözlerine özel olarak dikkat ettiğimizde aynı duyguları hepimiz yaşıyoruz. Jarvis’in dediği gibi, nasıl gitar ya da davul sesleri şarkının kendisinden bağımsız olarak tek başına dinlenmiyorsa, sözler de şarkının içinde yorumlanıp değerlendirilmeli.

Fakat **Mother, Brother, Lover**’daki makaleyi okumaya devam ettiğimde, sonunda Jarvis’le aynı noktada buluşumuzu gördüm. Şöyle diyor yazıda:

“Bu makaleye şarkı sözlerinin pop müzikte çok da önemli olmadığını söyleyerek başladım; ama elbette yıllar içinde bu kuralın dışına çıkan çok sayıda istisna ile karşılaştım. En çok satanlardan oluşan ‘Chart Pop’, dil açısından fazla bir değer ifade etmeyebilir; ama bu bitik yoldan uzaklaşır uzaklaşmaz o değeri bulursunuz. Lou Reed ve The Velvet Underground’dan daha önce söz ettim ama Scott Walker, Leonard Cohen, Lee Hazlewood, Jim Morrison, Dory Previn, David Bowie, Mark E. Smith, Nick Cave, Jeffrey Lewis, Will Oldham ve Bill Callahan, şarkılarında düşündürücü konuları işleme yeteneklerine saygı duyduğum yazarlardan bazıları. Bob Dylan’ı da unutmayalım. Onu sona bıraktım ama ‘A Simple Twist of Fate’, şarkıda öykü anlatmanın en sihirli örneğidir.”

Jarvis’le aynı görüşte olmamıza çok sevindim. Neden Morrissey’i saymadı bilmiyorum ama kendisiyle konuşma olanağım olursa bunu sorarım. Çünkü o da yazdığı şiirsel sözlerle yüreğimize dokunan, hayatımızı değiştiren müzisyenlerden birisi...

Sonuç olarak, bazı şarkı sözleri şiirdir, bazıları öykü anlatır ve onları ancak gözlem gücü yüksek, dile çok hakim özel müzisyenler yazabilir.

Bu nedenle de, Bob Dylan’ın yıllardır Nobel Edebiyat Ödülü’ne aday gösterilmesi ya da Jarvis Cocker’ın şarkı sözlerinin kitap olarak basılması hiç de şaşırtıcı değildir.

www.zulalkalkandelen.com

<http://zulalmuzik.blogspot.com>

İNGİLTERE VE İRLANDA MERKEZLİ İKİ DÖNEM FİLMİ ÜZERİNDEN İSTANBUL FİLM FESTİVALİ'NDEN EDEBİYAT UYARLAMALARI

Emek Sineması'nda geçirdiğimiz harika seyirleri anıp, haksızca ve gerekçe göstermeden kapatılmış bu binaya özlemimizi artırırken, diğer yandan festival coşkusuyla buruk bir biçimde yaşamaya çalışıyoruz.

“*Bu yıl 31 Mart – 15 Nisan tarihleri arasında gerçekleştirilecek olan İstanbul Film Festivali'nde Viktorya dönemi İngilteresi ve 19. yüzyıl İrlandası'nda geçen iki kalp kıran edebiyat uyarlaması dikkat çekiyor.*

Her yıl baharın gelişini, yıl boyu merak ettiğimiz filmlerle kutladığımız, karanlık salonlara çekilerek, çıkardığımız mini listelere tik atarak, kaçırdığımız filmlere hayıflanarak, içinden sinema geçen iki haftayı doya doya yaşadığımız nisan ayı, 15'ine kadar İstanbul Film Festivali'yle daha renkli bir hale geliyor yine. Hem nisan ayının hem de festivalin en büyük renklerinden birine birkaç yıl önce veda etmiş olmanın hüznünü de unutmadan elbette.

Bir yandan Emek Sineması'nda geçirdiğimiz harika seyirleri anıp haksızca ve gerekçe göstermeden kapatılmış bu binaya özlemimizi artırırken, diğer yandan festival coşkusuyla buruk bir biçimde yaşamaya çalışıyoruz, bu nisan ayında yeniden. Kitlelere yapılan haksızlıkları, festival kapsamında çeşitli bölümlere serpiştirilmiş filmlerle hatırlıyor ya da fark ediyorken, Emek Sineması'nın festival seyircilerinden çalınmış olması gibi bir haksızlığı da unutmamaya çalışıyoruz bir festival süresince daha. Elimizden geldiğince ve yine iki film arasında koştururken...

Her şeye rağmen bu yıl 31. kez İstanbullu sinemaseverleri iki haftalık bir film maratonuna çıkartacak olan İstanbul Film Festivali'nin yaklaşık 200 filmden oluşan programı yine aklımızı başımızdan almaya ve bizi bir süreliğine daha oyalamaya yetiyor elbette. Bu 200 film arasında edebiyat uyarlamaları da kendine yer bulmuş durumda kuşkusuz. Festivalde çoğunlukla Uluslararası Yarışma bölümünde yer alan edebiyat uyarlamaları arasında, bu yıl iki film özellikle dikkat çekiyor: Emily Brontë'nin aynı adlı klasik romanından İrlandalı kadın yönetmen Andrea Arnold'ın uyarladığı *Uğultulu Tepeler / Wuthering Heights* ve George Moore'un kısa hikayesinden uyarlanan *Albert Nobbs*.

UĞULTULU TEPELER / WUTHERING HEIGHTS

Festival seyircisinin hiç de yabancı olmadığı bir isim olan Andrea Arnold'ı, daha önce çektiği ve yine İstanbul Film Festivali'nde gösterilen *Kırmızı Sokak / Red Road* ve *Akvaryum / Fish Tank* filmleriyle hatırlıyoruz. Sinemada acı ve huzursuzluğa, olanca kırılma ve gerginlikle yer verdiği filmlerinin içine kimi zaman öfke ve şiddet tohumları da eken Arnold'ın, *Uğultulu Tepeler* gibi kırık bir aşk hikayesinden, tutkulu bir intikamın öyküsüne evrilen, karanlık bir metni kaynak alması başlı başına ilgi çekiciyken; Arnold, bu klasik öykünün ana izleğinden de saparak, özgün bir yorumla giriyor.

Başka bir etnik kökenden gelen evlatlık Heathcliff ile ailenin öz ve tek kızı Catherine'in, çocukluklarında başlayan masum aşk hikayesi, ikilinin uygunsuzluğu ve kaçınılmaz ayrılığıyla karanlık ve saplantılı bir tutkuya doğru yol alıyor. Catherine, kendisi gibi soylu bir komşu çocuğuyla evlenirken, Heathcliff de yıllar sonra zengin ve güçlü şekilde Catherine'in karşısına dikiliyor. Romanda hikaye, farklı detaylar ve yan hikayelerle katmerlenip süredursun, Arnold klasik romanın yalnızca bu önhikayesine odaklanmayı tercih ediyor *Uğultulu Tepeler*'de. Tercihleri bununla da sınırlı değil elbette Arnold'ın. Hikayeyi olabildiğince sade ve dolaysız anlatmayı ve hatta romandaki bazı detayları da değiştirmeyi ihmal etmiyor yönetmen.

Brontë'nin romanında Çingene kökenli olan Heathcliff'in filmde siyah olması, Arnold'ın diyalogları minimuma indirilerek tamamen atmosfere ağırlık vermesi gibi tercihler, romanın öyküsü ve kafada beliren imajlarını bir kenara bırakarak eserin ruhuna yaklaşmamıza yardımcı oluyor. Bir başka yönetmenin elinde tamamen hikaye odaklı bir intikam öyküsüne dönüşebilecek roman da Arnold'ın yorumuyla pastoral bir drama dönüşüyor. Yönetmenin karakterlerinin aşkını betimlerken, ikisinden birine, bir yeni cümle daha kurdurmak yerine, o aşka tanıklık eden bütün bir doğayı konuşturması, onların sesine kulak vermesi, bu uyarlamayı da diğer tüm **Uğultulu Tepeler** adaptasyonlarından farklı kılıyor.

Anaakım seyircisinin bağ kurmakta zorlanabileceği bir dönem filmi olduğunu rahatlıkla söyleyebileceğimiz **Uğultulu Tepeler**, Jane Campion'ın talihsiz bir hikayeye sahip şair John Keats'in buruk aşkını konu eden filmi **Parlak Yıldız / Bright Star** ya da geçtiğimiz Filmekimi'nde izlediğimiz, 2011 tarihli **Jane Eyre** gibi uyarlamaların açtığı yoldan ilerlerken, bu filmlerde atmosfer kurmaya gösterilen gayreti de bir adım ileri taşımaktan geri kalmıyor.

Önemli isimleri bir araya getirmesine rağmen, yer yer tiyatro hissi vermekten kaçamayan **Albert Nobbs**, sanat yönetimi, kostüm ve makyaj gibi teknik konulardaki yetkinlikleriyle belli bir etki yaratmayı başarıyor.

ALBERT NOBBS

George Moore'un **The Singular Life of Albert Nobbs** adlı kısa öyküsünden, başrol oyuncusu Glenn Close ve romancı John Banville tarafından senaryolaştırılan **Albert Nobbs**, beyazperdeye Gabriel Garcia Marquez'in oğlu Rodrigo Garcia tarafından uyarlandı. **Six Feet Under, The Sopranos, Carnivale, Boomtown, Big Love** ve **In Treatment** gibi efsane dizilere bölüm çekmiş bir yönetmen olmasından da kaynaklı, daha çok televizyoncu kimliğiyle tanınan Garcia'nın, kadın hikayelerini merkez alan **Things You Can Tell Just by Looking at Her, Nine Lives** ve **Mother and Child** gibi filmlerden sonra çektiği **Albert Nobbs**, aslında bir kadın olmasına rağmen, butik ve şık bir otelde, gerçek kimliğini gizleyerek, erkek kılığında çalışan **Albert**'in hikayesini konu alan bir dönem draması.

Yıl boyunca başta Glenn Close ve Janet McTeer olmak üzere, çoğunlukla oyuncu kadrosunun performansıya övgü alan ve bu iki kadın oyuncunun kazandığı adaylıklar dışında bir de makyaj dalında Oscar'a aday olan

Edebiyatla haşır neşir diğer festival filmleri

Trishna: İngiliz yönetmen Michael Winterbottom'ın, Thomas Hardy'nin **Kaybolan Masumiyet**'inden serbest bir uyarlamaya giriştiği son filmi.

Kilimanjaro'nun Karları / Les neiges du Kilimanjaro: Ernest Hemingway'in 1936 tarihli hikayesinden uyarlanan film, prömiyerini Cannes Film Festivali'nde gerçekleştirmişti.

Öfkeliiler / Indignados: Stephane Hassel'in **Öfkelenin! İsyan Zamanı** adlı kitabından esinlenen bu Tony Gatlif filmi, tüm dünyada yayılan isyan hareketlerini merke alıyor.

Gramofon Avrat: Geçtiğimiz yıl kaybettiğimiz yönetmen Yusuf Kurçenli'nin, Sabahattin Ali'nin aynı adlı hikayesinden esinlenerek çektiği filmi, festivalin 'Anılarına' bölümünde yer alıyor.

Bonzai: Güney Amerikalı kahramanının, eski kızarkadaşından esinlenerek yazdığı romanını konu alan, küçük ve sevimli bir Şili filmi.

Korsanlar! / The Pirates!: Gideon Defoe'nin aynı adlı kitap serisinin ilk iki kitabından uyarlanan film, **Tavuklar Firarda** ve **Wallace & Gromit**'in yaratıcılarından sevimli bir stop-motion animasyonu.

Yeraltı: Rus edebiyatına olan ilgisi bilinen Zeki Demirkubuz'un, Dostoyevski'nin **Yeraltından Notlar**'ından esinlendiği son filmi.

Erkek Kardeşler / Veljekset: Bir diğer Dostoyevski esinlenmesi de **Karamazov Kardeşler**'den serbest bir uyarlamaya giren Mika Kaurismäki'den. Neredeyse tamamı doğaçlamalardan oluşan senaryosuyla ilgi çekici bir Finlandiya yapımı.

Albert Nobbs, oldukça ilginç ve hüzünlü bir hikayeden yola çıkmasına rağmen, hedefini vuramayan, iyi niyetli ama ortalama bir film.

Kadın bedeninde, bağımsız ve ekonomik açıdan özgür bir yaşamın mümkün olmadığı bir dönemde, farklı bir kimliğin boyunduruğu altına girmiş ve sahip olduğu duygu ve cinsel eğilimleri de ancak bu sayede dışavurabilen **Albert**'in dönüşümüne odaklanan hikaye, işin içine giren diğer otel çalışanları ve onların kendi yan hikayeleriyle hepten dallanıp budaklanıyor ve film bu uğurda aksını kaybederek sarsılmaya başlıyor...

Glenn Close'un oyunculuk konusundaki hünerlerini dostu düşmana ilan ettiği ve McTeer'in tek kelimeyle harikalar yarattığı filmde, Mia Wasikowska ve Aaron Johnson gibi son dönemin parlak yıldızları ile Brendan Gleeson ve Jonathan Rhys Meyers gibi deneyimli oyuncular da yer alıyor. Bütün bu isimleri bir araya getirmesine rağmen, yer yer tiyatro hissi vermekten kaçamayan **Albert Nobbs**, sanat yönetimi, kostüm ve makyaj gibi teknik konulardaki yetkinlikleriyle belli bir etki yaratmayı başarıyor.

AHMET ÜMİT İLE GERİLİM SİNEMASI ÜZERİNE KİMSE HAKİKATİN AYNASINA BAKMAK İSTEMİYOR

Ahmet Ümit, yeni kitabı *Sultanı Öldürmek*'le bu ay okuyucusuyla buluşacak. Ümit, polisiye edebiyatın ustası olduğu gibi polisiye ve gerilim sinemasını da en iyi bilen isimlerden. Biz de onunla yazdığı kadar iyi anlattığı gerilim sinemasını konuştuk.

Sizin için gerilim başlı başına bir tür mü yoksa polisiye-gerilim türünün bir parçası mı?

Aslına bakarsanız benim için önemli olan hikayemi en iyi şekilde anlatabilmektir. Bu bazen gerilim kurgusunda, bazen polisiye türünde, bazen mistik tarzda olabiliyor. İtiraf etmem gerekir ki, öncelikle kendim için yazıyorum. Çünkü yazma süreci en az iki yıl sürüyor; bu sürecin beni mutlu etmesi, heyecanlandırması, hiç bilmediğim dünyalara sürüklemesi, yani gündelik hayatın sıkıcılıklarından kurtarması ve elbette yeni şeyler öğrenmemi sağlaması gerekiyor. Yazım sürecinde bunları yaşayamazsam, yazmanın bir anlamı kalmaz.

Ama işi kategorize edecek olursak, gerilim türü,

polisiyeden bağımsız bir alan olarak ele alınabilir. Çünkü gerilim aynı zamanda korku türünün de bir örneğidir ya da psikolojik romanın bir unsuru da olabilir.

Raymond Chandler, Dashiell Hammett gibi Kara Roman türünün büyük isimlerinin sinemaya etkisini düşünürsek polisiye-gerilim sinemasıyla edebiyat arasında - hala - güçlü bir ilişki var mı?

Chandler, Hammett gibi yazarları polisiye türde sinemayı etkilemiş yazarlar olarak tanımlamak daha doğru olur. Bu iki dev yazarın asıl önemi, suçu ekonomik temellerin üzerine oturtmaları ve hikayelerini diyalog ağırlıklı bir yapıda oluşturmalarıdır. Gerek olay örgüleri, gerek kullandıkları dil, gerekse metinlerindeki gerçeklik duygusu her iki yazarın da Amerikan sinemasında, sık sık eserlerinden uyarlama senaryolar üretilmesine yol açmıştır. Hammett'in *Malta Şahini* Chandler'ın *Büyük Uyku*'su polisiye sinemanın başyapıtlarıdır.

Gerilim sineması deyince polisiye türü de içeren geniş bir skaladan söz edebiliriz. Örneğin *Korku Burnu* da bir gerilim filmidir, *Kuzuların Sessizliği* de. *Korku Burnu*'nu polisiye olarak adlandırmak zordur ama *Kuzuların Sessizliği* polisiyedir. *Yedi* filmi ile *Altıncı His* de benzer özellikler taşır. Biri polisiyedir, öteki hayalet hikayesi... Kült bir konu olarak *Seri Katil* olgusu da hem polisiye olarak hem de korku hikayesi olarak kurgulanabilir.

Günümüzde gerilim sinemasını bu denli etkileyen yazarlar var mı sizce?

Stephen King gibi kült yazarları geçerse, Dennis

“Gerilim sineması deyince polisiye türü de içeren geniş bir skaladan söz edebiliriz. Örneğin ‘Korku Burnu’ da bir gerilim filmidir, ‘Kuzuların Sessizliği’ de.”

Lehane'den bahsedebilirim. *Gone Baby Gone*, *Mistik River* ve *Shutter Island* onun eserlerinden yapılan üç başarılı uyarlamadır. Ama Hannibal Lecter'in yaratıcısı Thomas Harris'i anmazsak haksızlık olur. Onun yarattığı karakterler ve öyküleri sinemayı epeyce beslemiştir. Mistik gerilim dersiniz elbette Dan Brown'ı es geçemeyiz. Tabii eserleri *L.A. Confidential* gibi başarılı filmlere uyarlanmış James Ellroy'dan da bahsetmemiz gerekir.

Seri katil, suç, şüphe, cinayet, merak... Gerilim sineması için olmazsa olmazlar nelerdir? Bir formül var mıdır?

Sanatta formül kullanmak, yapıtın ölü doğması demektir. İster roman olsun, ister film bir formüle göre yapılıyorsa işin tadı kaçır. O nedenle her romanın ya da filmin kendi doğası, kendi yapısı deyim yerindeyse kendi formülü vardır. Ama polisiyeden söz ediyorsak, mutlaka bir gizemli suçun olması gerekir. Çoğunluk bu bir cinayettir ama şart değildir. Korku filminde de mutlaka hayaletler, öteki dünyadan gelen ölümler olma-

si şart değildir. Faniler arasında yaşanan bir olay da pekala korku romanı ya da filmi için konu olabilir. Örneğin işkence konusu, politik önemi dışında da bir korku olgusu

Sevdiğim filmler çoğunlukla yazacağım romanların kışkırtıcılarıdır

görevini görebilir. Önemli olan yazarın ya da yönetmenin konuya bakış açısındaki farklılık ya da yaratıcılıktır.

FORMÜLSÜZLÜĞÜN FORMÜLÜ

Peki, formülleri altüst eden ama yine de iyi sonuç alan örnekler var mı?

Mesela *Yedi* (*Seven*). Katil filmin finaline gelmeden önce ortaya çıkar. Daha da beteri kendi ayaklarıyla gelip teslim olur. Klasik yapıya göre olacak iş değil. Fakat film gayet güzel bir şekilde akar. Üstelik filmin sonunda kazanan adalet değil, kötülük olacaktır. Teslim olan seri katil, dedektiflerimize çalım atarak, kendi amacını gerçekleştirecektir. Elbette artık bu kurgu da bir klişeye dönüşecektir, özgün film yapmak isteyen gerilim sinemacısı şimdi bambaşka bir film yapısına ihtiyaç duymak zorundadır. Yapılması zor olan ama başarılı olduğunda bize unutulmaz bir sanat yapıtı verecek olan formül tam da budur. Formülsüzlüğün formülü...

Yazma sürecinizi, motivasyonunuzu etkileyen filmler, sahneler vardır muhakkak...

Tabii var; Ömer Kavur'un *Anayurt Oteli*, Zeki Demirkubuz'un *Masumiyet*'i, Nuri Bilge Ceylan'ın *Üç Maymun*'u, *Seven*, *Insomnia*, *Olağan Şüpheliler*. Özellikle de *Olağan Şüpheliler*'in açılış sahnesi enfestir. Geminin güvertesinde herkes ölmüş, katil, yaralı olarak yatan adama yaklaşır. Yaralı adam öldürüleceğinden emindir ama sadece saati sorar. Hiç akıldan

çıkmayacak bir sahne. Tabii *Seven*'in finali, dedektifin, Hemingway'in repliğini söylediği sahne: 'Dünya bir savaş alanıdır'... Sevdiğim filmler çoğunlukla yazacağım romanların kışkırtıcılarıdır. O nedenle benim yazarlığım ile sinema arasında doğrudan bir akrabalık olduğunu rahatlıkla söyleyebilirim.

Gerilim sineması -bilimkurgu gibi- çok 'ciddiye alınmıyor.' Örneğin, Oscar kazanan tek gerilim filmi *The Silence of the Lambs*. Sizce bunun nedeni ne olabilir?

Bilmem. Belki Akademi üyelerinin tutuculuğu olabilir. Kimse hakikatin aynasına bakmak istemiyor. İnsanoğlunun yeryüzünün yarattığı en acımasız mahluk olduğu gerçeği binlerce kez kanıtlanmış olmasına rağmen, kimse bu gerçeği kabul etmek istemiyor. Ama kabul etmesek de nasıl vahşi bir tür olduğumuzun kanıtları inkar edilmez şekilde ortalıkta duruyor, üstelik her gün bu zalimliğimize yenileri ekleniyor. Bölgemizde yaşanan savaşlara göz atmak yeterli. Mahvettiğimiz doğa ortada. İyi polisiye romanlar ya da filmler, insanoğlunun bu çirkin yüzünü gösterirler. Sorun bizim bu çirkin görüntüyle yüzleşmeyi göze almamızda. Sanırım Amerikan Film Akademisi üyeleri henüz o kadar cesur değiller.

YENİ DÖNEM GENÇLİK EDEBİYATI: HIZLI VE ÖFKELİ

Yenal Bilgici

“*Dün, edebiyat öğretmenlerinin elimizde görse bomba muamelesi yapacağı kitaplar artık bestseller raflarında. Üstelik yetişkinleri değil, doğrudan genç okurları hedef alarak yazılıyorlar. Savaş oyunları, cinsellik, uyuşturucu, terör gibi sert; vampirler ve zombiler gibi fantastik (ve yine sert) konular bu yeni dönemin favorileri.*

İlkin arka sıralardan birisi güldü... Derken birkaç kişi daha; sonra hafif perdeden bir kıkırdama bütün sınıfı dolaştı. Edebiyat öğretmenimiz biraz mahcup, önündeki kitabı yüksek sesle sınıfa okuyan arkadaşımızı durdurdu. “Tamam bırak.” Ardından kararını değiştirdi. “Ya da bir sayfa atla, öyle devam et.” Gülüşmelere mi katılsın, ciddiyetini mi korusun kararsız kalan arkadaşım, nihayet ikinci şıkkı seçerek sayfayı çevirdi ve Ömer Seyfettin’in **Bomba**’sına, erotik satırlarının bittiği yerden yeniden başladı.

Orta ikinci sınıftaydık, Aklımız “ayıp” şeylere iyi kötü eriyordu. Tabii yetişkinlerin bunları bizim için iyi değil, tamamen kötü olarak değerlendirdiğinin de farkındaydık. Edebiyat derslerinde çoklukla iyiliğin, doğruluğun, erdemin, kahramanlığın övüldüğü metinler okunurdu (herhalde halen öyledir). Sakıncalı yazılarında derse girişi zinhar mümkün değildi. Tam da bu yüzden, bir kahramanlık hikayesi niyetine okutulan **Bomba**, sınıfta bomba gibi patlayınca bu anın keyfini çıkardık ve öğretmenin mahcubiyetini hafızamıza bir güzel kazıdık.

Dünya değişiyor. Değiştikçe okuma alışkanlıklarını da değiştiriyor. Ömer Seyfettin’in bile sürpriz haline gelebildiği dönemler geçip gitti. Dün, edebiyat öğretmenlerinin elimizde görse bomba muamelesi yapacağı kitaplar artık bestseller raflarında. Üstelik yetişkinleri

değil, doğrudan genç okurları hedef alarak yazılıyorlar. Savaş oyunları, cinsellik, uyuşturucu, terör gibi sert; vampirler ve zombiler gibi fantastik (ve yine sert) konular bu yeni dönemin favorileri. Günümüz bestseller’larının önemli bir bölümü gençlere yönelik kitaplardan çıkıyor. Stephenie Meyer’in **Alacakaranlık** serisini hanginiz duymadınız? Ya da **Vampir Günlükleri**’ni? ABD’yi kasıp kavuran, Suzanne Collins imzalı **Açlık Oyunları** serisinden halen haberiniz yoksa; emin olun, çok yakında haşır neşir olacaksınız. Serinin ilk kitabından uyarlanan 75 milyon dolar bütçeli film geçtiğimiz ay vizyona girdi.

Yukarıdakiler piyasanın yıldızlarıydı. Daha onlarcası var... Kimisi agresif, kimisi felaket sonrası kurgusu, bazıları daha kıyıda köşede duruyor, bazısının film anlaşması daha yazılırken imzalanmış, gösterim tarihi bekliyor. Sadece bir edebi türden değil gitgide büyüyen bir pazardan bahsediyoruz. Pazarın merkezi, tahmin edersiniz, ABD. Amerikan Yayımcılar Birliği’nin 2009 rakamlarına göre gençlik edebiyatı alanında, sadece o sene 30 bini aşkın kitap yazıldı. Muazzam bir büyüme söz konusu; zira bundan 15 sene evvel bu rakam sadece 3 bindi. Washington merkezli **The Atlantic** dergisine göre, yine 2009’da, bu kitapların ticari hacmi 3 milyar doları aştı.

Çizim: Seçkin Kalem

GENÇ İNSAN KİMDİR, ESERLERİ NELERDİR?

Pasta büyük, eh, dolayısıyla sıkıntı da büyük. Gençlerin, önceki kuşakları kışkırtacak bir iştahla bu kitapları tüketmesi bazı yetişkinlerin bir kaşının hemen havaya kalkmasına yol açıyor. Pazarın merkezi ABD demistik, en yüksek tansiyonlu tartışmalar da, doğaldır, orada yürüyor. İlk ve en kararlı itiraz noktasını tahmin edersiniz: "Bu kitaplar taze zihinler için uygun değil!" İkinci itirazsa cepheden saldırmıyor; arkadan dolanıyor: "Bu romanlar edebiyat ürünü değil, çerçöp, kötü yazılmış, ucuz hikayeler."

İtirazlara yönelik cevaplara geleceğim; ama öncelikle, özellikle Türkiye açısından halen çözölememiş bir soruna göz atalım. "Yeni dönem" diyoruz; "gençlik edebiyatı" diyoruz; ama tam olarak kimden bahsediyoruz. Kısacası genç kimdir, eserleri nelerdir ve bu eserleri kitabevlerinde hangi raflarda aramamız gerekir?

Batı dünyası bu işi yıllar önce hale yola soktu. Mesele, çocuk edebiyatının boyunu aşmıştı ama yetişkin edebiyatının gömleği de gençlere halen bol geliyordu. Bu yüzden kestirmeye sapıldı; bir ara tür uydurulup adına da hayal gücüne pek başvurmadan "genç-yetişkin" denildi. 15-22 yaş arasında kalanların da hedef kitle olduğu varsayıldı. Sonra da işin gereği yapıldı. Kitabevlerindeki raflar yeniden düzenlendi, internet satış sitelerine yeni etiketler eklendi.

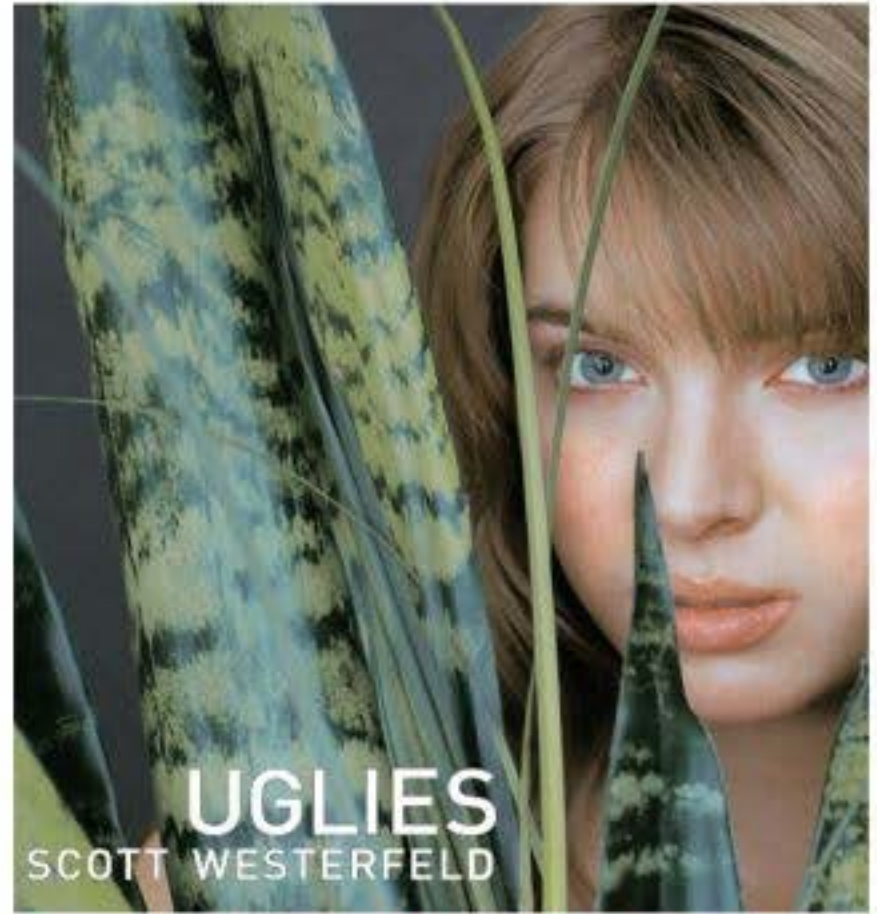
Türkiye'de kitaplar çevrilmeye başlansa da, tartışma henüz "bizim çocuk tuhaf bir şeyler okuyor, ama dur bakalım" seviyesinde kaldığı için kafalar karışık; kategoriler eksik. Üstelik yetişkinler "yaklaşan karanlık"tan Batılı akranları kadar şikayetçi değil. Kısacası taşlar yerine yeni yeni oturuyor. Bu işe en çok kafa yoran yayınevlerinden, çocuk ve gençlik kitaplarında uzmanlaşmış Günışığı

Kitaplığı, pazardaki bu zorunlu ayrışmayı gördü ve geçen sene bünyesinden genç-yetişkinlere özel yayım yapacak yeni bir marka çıkardı: ON8 Kitap. Yayın Yönetmeni Müren Beykan'ın ON8'in de yayın çerçevesini çizen gençlik edebiyatı tanımı, yaş grubundaki ayrışmayı iyi tanımlamakla kalmıyor, konuları da bir bir sıralıyor: "Gençlik edebiyatı; ilköğretimden ayrı olarak soyut düşünsel kurgular ve yaşamın sert yüzünü ortaya ko-

yan yapıtların yanı sıra kahramanı genç olan edebiyattır. Ergenin baş etmesi güç konuları işleyen, sert sorunlarla ilgili gerçekçi romanlar: Uyuşturucu, depresyon, ırkçılık, taciz vb.. Yani bir anlamda şiddet içeren sorun edebiyatı da denebilir."

DÜNYAYI GÜZELLİK KURTARACAK AMA NASIL?

Sert konular gerçekten... Öyle ki bu romanların ilhamı bile sert meselelerden geliyor. Bugün satış rekorları kıran *Açlık Oyunları* serisinin (Türkçede Pegasus Yayınları tarafından basıldı) yazarı Suzanne Collins, romanın konusunu televizyonda kanal zıplarken bulduğunu söylüyor: "Irak'taki savaşa dair haber görüntüleriyle bir reality programı arasında gidip geliyordum. Birden sınırlar bulanıklaştı. Birbirlerinden ne kadar farklıydılar, bilemedim."

"Dünyayı güzellik kurtaracak" ama Westerfeld'in kurguladığı dünyada her şey, Salt Falk'in dediği gibi "bir insanı sevmekle" başlanıyor.

Açlık Oyunları'nin kahramanı Katniss Everdeen, işte bu bulanık sınırlar arasında yaşıyor. Daha doğrusu, yaşamaya çalışıyor. Felaket sonrası bir dünyada, Panem adında bir ülkede (bir zamanların Kuzey Amerika toprakları) bütün ulusa canlı yayınlanan bir savaş oyununda rakiplerini öldürerek ayakta kalmak için uğraşıyor. Oyun basitçe, sistemin merkezindeki Capitol isimli metropolün güç gösterisinden ibaret. Hükmedilen topraklardan birer genç kurayla seçilip arenaya atılıyor. Panem'in dört bir tarafından gelmiş genç savaşçılar birbirini öldürdükçe, televizyonlarının başındaki seyirciler de eğleniyor. Tabii Capitol'un gücü karşısında kendi aciz durumlarının da farkına varıyorlar. Razi oluyorlar.

AÇLIK OYUNLARI

Suzanne Collins

Pegasus Yayınları

Çev: Sevinç Tezcan Yanar

Bir başka serinin, *Çirkinler*'in (*The Uglies*, Türkiye'de Tudem Yayınları bastı) kahramanı Tally Youngblood isimli genç kız ise, yaşamına devam edebilmek için güzelleşmek istiyor. Üç yüz yıl sonrasında, yazar Scott Westerfeld'in ürkütücü kurgusundayız. Bildiğimiz dünyanın, önce petrole sonra da petrol yoluyla havaya bulaşan bir virüs yüzünden mahvolup gittiğini öğreniyoruz. Geride kalan bir avuç insan, çareyi kendine yeten, çevre dostu bir sistem kurmakta buluyor. Ama epey saplantılı oldukları bir konu var; kafayı güzellikle bozmuşlar. Güzel insanların daha iyi bir etki yarattığını; güzelliğin şiddet ve çatışmaları azalttığını; dolayısıyla dünyayı güzellerin yönetmesi gerektiğini düşünüyorlar. Kısacası gelsin estetik operasyonlar... Yani "dünyayı güzellik kurtaracak" ama Westerfeld'in kurguladığı dünyada her şey, Sait Faik'in dediği gibi "bir insanı sevmekle" başlamıyor. Bir insanı "değiştirmekle" başlıyor. On altı yaşına gelen her genç kız o ana kadar 'çirkin' diye tanımlanıyor; sonra o yaşta geçirdiği (beyinde de bir hasar yaratan) operasyonla güzeller dünyasına adım atıyor. Sistemle uyumlu hale geliyor. Kitabın kahramanı Tally'ninki, işte bu sistem içinde bir kendini arama, büyüme ve gerçeklerle yüzleşme hikayesi.

Dışarıda epey ilgi çekmiş genç-yetişkin romanları bize yeni yeni geliyor. ON8'in geçtiğimiz yıl yayımladığı M. T. Anderson imzalı *Bağlantı (The Feed)* da bunlardan biri. Kitabın dünyasında artık öyle akıllı telefonlarla, dizüstü bilgisayarlarla uğraşılmıyor, insan-

St. Martin's Press yöneticilerinden Dan Weiss, 'genç-yetişkin'i tamamlayacak yeni bir alt sınıf icat etmek üzere olduklarını söylüyor. İsmi sizi şaşırtmayacak: Yeni yetişkin.

lar internete "kafadan bağlı." Bağlantıyı kuran çipler daha doğar doğmaz bebeklerin beynine yerleştiriliyor. Kullanım kolaylığı gibi durabilir ama "özel hayat" meselesi bu yolla, geçmişten kalan tuhaf bir hatıra gibi kalıyor. Bir hükümet, bir şirket, sonra bir şirket daha, haydi yine hükümet derken, beyinler yol geçen hanına dönüyor. Genç Titus'un macerası da bir gün bu çipin beyninden çıkarılmasıyla, yani hiç alışık olmadığı bir ıssızlık duygusuyla başlıyor.

Buraya kadar distopyalarla geldik. Türkçeye yabancı dillerden devşirilen genç-yetişkin kitapları da ağırlıkla bu konuların içinden çıkıyor. Ama değişim zamanının geldiğini düşünenler de var. ON8'in portföyü bu konuda cesur görünüyor. Mesela Alman yazar Beate Teresa Haneka'nın *Kırmızı Başlıklı Kız Ağlıyor* isimli romanı... Ki-

Genç-yetişkin edebiyatına geniş yer ayıran Amerikan edebiyat dergisi *Hunger Mountain*'dan Andrew Karre, bu pazarın çok daha büyüyeceğini ve belki de edebiyatın geleceğini belirleyeceğini düşünüyor.

tabın kahramanı Malvina'nın ciddi bir sorunu var. Küçük yaştan beri büyükbabasının tacizine uğruyor ve bunu çevresinde güvendiği herkese anlatmaya çalışıyor. Bıkmadan... Ama kimse dinlemiyor. Yine ON8'in yayımladığı, ABD'li Michael Thomas Ford imzalı *İntihar Notlarım*'ın 15 yaşındaki kahramanı Jeff ise intihar girişiminden sonra, bir psikiyatri kliniğinde uyanıyor. Fikir vermesi için, işte kitaptan bir pasaj: "İdam mahkumlarını, daha sonra öldürebilmek için ölümü beklerken canlı tutuyorlar. Mahkumları, zamanı geldiğinde yargılayabilmek için, intihar etmesinler diye gözetim altında tutuyorlar. Hiç anlamlı değil. Birini ölüme mahkum etmek doğal ama insanların bunu kendilerinin yapması değil, öyle mi? Size ne düşündüğümü söyleyeyim: Kendinizi öldürmeye çalıştığınızda insanlar sinirleniyorlar; çünkü bu, onların sizin hayatınızı birazcık bile kontrol edebilmesini engelliyor."

SİZ GENÇLERİN KİTAPTAN NEFRET ETMESİNİ İSTİYORSUNUZ!

Kontrol her zaman mühim bir mesele oldu. Genç-yetişkin edebiyatına, yetişkinlerden gelen itirazlar da zaten bu noktadan başlıyor. İster anne baba veya eğitimci, ister siyasetçi, kendini otorite noktasında gören her yetişkinin şu soruyu ısrarla sorduğunu biliyoruz: Gençler ne okumalı? ABD'nin muhafazakar gazetesi *Wall Street Journal*'da yayımlanan, çocuk edebiyatı eleştirmeni Meghan Cox Gurdon imzalı bir makale bu soruyu şöyle yanıtlanıyordu: "Hiç değilse, bugün genç-yetişkin edebiyatı diye adlandırılan türü okumamalılar. Çünkü bu kitaplar şiddet, istismar ve ahlaksızlıkla dolu." Makale epey gürültü kopardı. Normalde *Journal*'ı okumayan gençler bile eleştiriyi eleştirmek için gazetenin web sayfasına hücum etti. İçlerinden birisi Gurdon'a şu sözlerle yükleniyordu: "Siz gençlerin, onları okumaktan nefret ettirecek kitaplar okumasını istiyorsunuz. Kusura bakmayın ama, gençlerin sürekli on yaşında gibi davrandığı hikayeler bize uygun değil. Ne düzgün bir tema var ne de bir büyüme hikayesi. Herkes sonsuza kadar toy kalıyor. Gençler, gerçek dünyada yaşıyor. Ebeveynler bunu görmek istemiyor ama hızlı da büyüyorlar. Genç-yetişkin edebiyatı bu yüzden ilgimizi çekiyor."

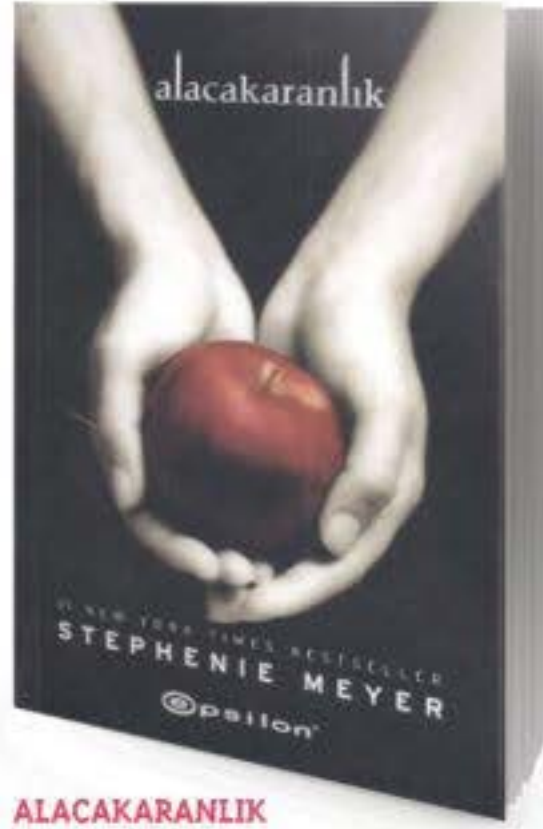
Ebeveynler belki gerçekten duymak istemiyor ama bu, gençlerin sıklıkla dillendirdiği bir görüş. Gerçek dünya onları meraklandırıyor. Bir dönem lise öğretmenliği de yapan yazar Müge İplikçi (2010'da Günışığı Kitaplığı'ndan çıkan gençlere yönelik kitabı **Yalancı Şahit**'te, epey sert bir konuyu, kot taşıma işçilerinin dramını ele almıştı) gerçeklik duygusunun artık her şeyin önüne geçtiği görüşünde: "Gençlere uygun olduğu savlanan kitaplar' çoğunlukla yaşamın dışındaki pembe hayallerden ibaret. Düş gücü elbette önemli. Ancak asıl soru şu galiba: Onlara, tanık oldukları gerçeklik üzerinden yeni düşlerin temelini atabilecekleri bu dünyayı mı anlatmak istiyoruz yoksa hayallere sığdırmaya çalıştığımız, muhtemelen biz büyüklerin özlemleriyle inşa edilen bir başka gezegeni mi? Doğrusu, ben onlara yalan söylenmemesinden yanayım. Umut varsa da onlara anlatılacak gerçeğin içinde büyüyebilir, biçimlenebilir gibi geliyor bana."

Çirkinler serisi yazarı Scott Westerfeld, ABD'nin etkili liberal gazetesi **New York Times**'de yayımlanan bir makalesinde, sorunun esasında yetişkinlerin gençlere yaklaşımından kaynaklandığını öne sürüyor: "Gençler, zaten yetişkinlere yakın problemlerle boğuşuyor. İş, okul, üniversite başvuruları... Ama yetişkinlerle eşit derecede saygı görmüyorlar. Çalışmaları teşvik ediliyor ama uyduruk işlerde çalıştırılıyorlar; paralarını harcamaya gittiklerinde gözler üzerlerine çevriliyor; onlara potansiyel hırsızlarmış gibi davranılıyor. Okullar da za-

Türkiye'de kitaplar çevrilmeye başlansa da, tartışma henüz "bizim çocuk tuhaf bir şeyler okuyor, ama dur bakalım" seviyesinde kaldığı için kafalar karışık; kategoriler eksik.

ten zor yerler. Kıyafet zorunluluğu var; ifade özgürlüğü az... Gençler orada sürekli gözetim altında. Zil sesiyle kalkıp zil sesiyle oturuyorlar. Karanlık gelecek romanları onlara hitap etmesin de kime etsin?"

İşler Türkiye'den bakınca da sert ve karanlık... ON8'in Yayın Yönetmeni Müren Beykan, Türkiye'deki ortamın gençler açısından ciddi sorunlar ürettiğini, çocuk evliliklerinin, aile içi şiddetin, tacizin, intiharın bu ülkenin gerçeği olduğunu söylerken, edebiyatın bir nebze destek sunabileceğine inanıyor: "Modern Türkiye çocuklar, kadınlar, cinsel tercihi farklı olanlar, bambaşka düşünenler, şablona uymayanlar, inancı genel kabuller dışında kalanlar, yaşamı genel doğrulardan aykırı algılayanlar için bir tabut adeta." Beykan'a göre, acı, şiddet ve tutkuyu içeren bu hikayeler mutlaka okunmalı ama genç-yetişkin edebiyatında bunlara çare

ALACAKARANLIK

Stephenie Meyer

Epsilon Yayınları, Çev: Hüseyin Baran

sunabilecek fedakarlık ve sevgi de bulunuyor: "Edebiyata bulanmaları, yazarımız İsmet Bertan'ın da dediği gibi, yaşamın her aşamasında ihtiyaç duyacakları lojistik desteği sağlayacak onlara. Yaşam savaşında lojistik desteğiniz yoksa, yenilmeye mahkumsunuz."

VAMPİRDEN DAHA KÖTÜ İNSAN VAR

Bu kadar yetişkin görüşü yeterli. Biraz da bu kitapların Türkiye'deki hedef kitlesine kulak verelim. Lise öğrencisi Eda Yüceler (15) bu türden daha birçok kitabın yanında **Alacakaranlık**, **Vampir Günlükleri** ve **Açlık Oyunları** serilerini de okumuş. "Vampir ve zombilerin kahramanı olduğu hikayelerde, yaşanması imkansız şeyler anlatılıyor gibi. Ama düşününce, bütün bu olan biten oradan vampirleri çıkarırsan da yaşanabilir. Kafamı böyle kurcalamaları hoşuma gidiyor. **Açlık Oyunları**'ndaki savaş oyunu da gerçekte yok ama kahramanın verdiği tepkileri, kim böyle bir durumla yüzleşse verir. Katniss kızkardeşini kurtarmak istediğinden bu oyuna katılıyor; ben de abim için aynısını yapardım."

Bir başka lise öğrencisi Zeynep Erçim, birçok genç-yetişkin romanının her ne kadar fantastik bir olay örgüsü üzerine kurulsa da, aslında gerçeği yansıttığını düşünüyor: "Bunlar bence sembolik öyküler. Gerçek hayatta kötü çocukların ya da kötü insanların, iyi insanları mahvetmesi gibi. Belki vampir değiller ama yine de o denli tehlikeli ve ölümcül insanlar var." Yağmur Yıldız (15) ise kitaplar biraz karanlık görünse de, onların kendisini hiç de karanlık düşüncelere itmediğini söylüyor: "**Alacakaranlık**'ta bizi aşk çekmişti. Bizim bütün sınıf, onu aynı anda, derste bile okuyordu. Ama bu kitapların günümüz ruhunu yansıttığı falan yok; otuz kırk yıl önce de geçse, konu aynı konu işte."

HARRY POTTER KUŞAĞI EDEBİYAT ALEMİNİ DEĞİŞTİRECEK

Yağmur haklı ama bir şey daha var. Konu aynı konu belki ama dünya aynı dünya değil. Yağmur liseye otuz yıl önce gitseydi, muhtemelen elinde sadece Kemallettin Tuğcu'ları bulacaktı (neyse ki biz de ıskaladık). Genel kanı, genç-yetişkin edebiyatının bu kadar po-

püler olmasının ardında yeni iletişim teknolojilerinin yattığı yönünde. Bu edebiyat var; çünkü internet var! Yayıncılar ve internet üzerindeki kitap mağazaları, yeni teknolojinin içine doğan genç nüfusa doğrudan ulaşabiliyor. Aynı gençler, internet üzerinden birbirlerini bulup kitapları tartışıyorlar. Hatta Harry Potter serisinin yazarı J. K. Rowling'in inisiyatifiyle girilen Pottermore projesinde olduğu gibi hikayelere alternatif açılımlar da önerebiliyorlar. Dahası neredeyse eşzamanlı biçimde, bu romanların sinema uyarlamalarını da seyrediyorlar.

Genç-yetişkin edebiyatına geniş yer ayıran Amerikan edebiyat dergisi *Hunger Mountain*'dan Andrew Karre, bu pazarın daha çok büyüyeceğini ve belki de edebiyatın geleceğini belirleyeceğini düşünüyor. Karre'ya göre bu yeni tür, teknolojinin Apple'ı. "Apple'ın cihazlarının patlayıcı ve değiştirici gücünü kastediyorum. iPod veya iTunes'dan önceki müzik endüstrisini veya eskiden cep telefonlarınızın neye benzediğini aklınıza getirin. Apple her şeyi değiştirdi ve diğerlerini de kendine uymaya zorladı. Genç-yetişkin edebiyatının, tam da bunu yapmakta olduğunu düşünüyorum." Karre'ya göre değişimin ispatını giderek genişleyen kitabevi raflarında, basılan kitapların sayısı ve çeşidinde, bu türün yazarlarına ödenen avanslardaki muazzam artışta bulabilirsiniz; "Yetişkinler için bestseller yazarlar bile artık bu işe geçti."

Giderek daha fazla isim bu sektöre kayabilir. Yayıncılık devi Macmillan'ın alt markası St. Martin's Press yöneticilerinden Dan Weiss, 'genç-yetişkin'i tamamlayacak yeni

BİR GENÇLİK ROMANINI NASIL YAZMALISINIZ?

Peki Türkiye'den ne çıkar? Sektör Türkiye'de de kuruldu mu? Çeviriler üzerinden yürüyen bir genç-yetişkin edebiyatı ülkemizde halihazırda bulunuyor. O halde değiştirip soralım: Yerli malı bir genç-yetişkin edebiyatı mümkün mü? Yayınevleri, Türkiye'de henüz ne yazar ne de eleştirmen sayısının yeterli olduğu görüşünde. Bu alanda en çok eser yayımlayan kuruluşlardan Pegasus Yayınları'nın Gençlik Kitapları Yayın Yönetmeni Berna Sirman, kendilerine yapılan kitap başvurularının henüz yeterince yetkin olmadığını düşünüyor: "Çoğunlukla bizim kitaplarımızdan etkilenen ve benzer bir şeyler üretmek isteyen genç okurlarımız başvuruyor. İncelediğimizde, genellikle kendi yaşlarını yansıtan bir yazım diliyle karşılıyoruz. Her ne kadar yaşlıtlarınıza hitap eden bir kitap yazıyor olsanız da bunu belli ölçüt ve kalıplara uygun şekilde yapmanız gerekir. Yani kitap, bir anlamda kitabi olmalıdır. Aksi takdirde çok ciddi bir editörlük sürecinden geçmesi gerekir ve bu da yazarın metnin çıkış noktasından bambaşka bir yere taşınmasıyla sonuçlanabilir." Sirman, gelen metinlerde özgünlük konusunda sıkıntılar olduğunu da dile getiriyor. "Son yıllarda oldukça fazla gençlik kitabı yayımlanıyor ve bir noktadan sonra birinin diğerinden bariz bir farkı kalmıyor. Başvuruya gelen kitaplarda da bu esinlenme görülüyor. Bu yüzden de inceleyip sık dokumak durumunda kalıyoruz."

Faydası dokunacaksa, bir küçük destek de biz atalım. İyi bir genç-yetişkin romanını nasıl yazmalısınız? Cevabı bu türde eserler veren bir yazar, Erin Kelly versin: "Geçmişinizden bir dönemi bütün ayrıntılarıyla hatırlamalısınız; okul koridorlarından spor ayakkabılarınızın zeminde çıkarttığı sese kadar... Ergen olmak nasıl hissettiriyordu, hatırlamalısınız. Birey olma mücadelesi nasıl bir şeydi; ebeveynlerinizi hem sevmek hem de onlardan nefret etmek, sosyal tabakalar arasında kendinize bir yön bulmaya çalışmak nasıldı, hatırlamalısınız. Sadece hatırlamak da yetmez, genç okuru ikna edecek ve özdeşleşmesini sağlayacak bir ton da bulmalısınız."

Hiç kolay değil. Ama başaran bu sektörde kral oluyor. Üstelik gençlere yönelik romanları yazmanın bir artısı daha var. Beğenilirsanız, bir daha hiç unutulmuyorsunuz. *Harry Potter* serisiyle edebiyata ısınan kuşak J. K. Rowling'i nasıl unutulabilir örneğin? Geçen yıl yaşamını yitiren amansız düşünür Christopher Hitchens'ın söyledikleriyle yazıyı bağlayalım: "Tıpkı kitabın son bölümünün başında yazan ibaredeki gibi '19 yıl sonra' ve muhtemelen ondan on yıllarca sonra da, geceleri küçük bir Harry dokuşuyla edebiyata nasıl bağlandıklarını anımsayan milyonlarca yetişkin var olacak."

Aksi mümkün mü?

Harry Potter serisinin yazarı J. K. Rowling'in inisiyatifiyle girilen Pottermore projesinde olduğu gibi hikayelere alternatif açılımlar da önerebiliyorlar.

bir alt sınıf icat etmek üzere olduklarını söylüyor. İsmi sizi şaşırtmayacak: Yeni yetişkin. Yani sektör, genç-yetişkin türüne saran okurları elinden kaçırmak istemiyor. Weiss'a göre insanların büyük çoğunluğu yirmili yaşlarına gelse de, ergenlerle aynı problemi paylaşıyor: "Bağlanma ve ayrılma meseleleri, birey olma hali, romantik, cinsel ve ekonomik özgürleşme... Hep aynı. İki tarafı birbirine bağlayabileceğimizi düşünüyoruz." Weiss'ın kafasında net bir okur profili de bulunuyor: "*Harry Potter*'la büyüyen ve edebiyata sürüklenen bir okur kuşağı zaten mevcut; eğlence amaçlı okuyan ve sanatsal işlere yüz vermeyen daha büyük bir grup da var. Bu iki gruptan da bir şeyler çıkartabileceğimizi sanıyorum."

OKUMA KÜLTÜRÜNÜN YAŞI OLUR MU?

Bu yıl 200. doğum yıldönümü dünyada çeşitli etkinliklerle kutlanan Charles Dickens'in *Oliver Twist*, Lewis Carroll'un *Alice Harikalar Diyarında*'sı, Mark Twain'in *Tom Sawyer* adlı kitabı sadece çocukları hedefliyor diyebilir miyiz?

Çocuk edebiyatı, gençlik edebiyatı... Bu sınıflandırmayı kimler yapıyor? Kitaplarda gençlik diye sınıflandırma yapanlar edebi yapıtların 'gençlere göre' kitap olmasına özen gösterirken çağın gençliğinin özelliklerini ne kadar dikkate alıyor?

Ülkemizde gittikçe çocuk ve gençlik kitapları yayınevlerinin sayısı artıyor. Elbette bu kategorideki

kitapların pazarı çağın gençliğine göre de değişiyor. Şu sıralar gençlik edebiyatının tezgahını ağırlıklı olarak vampir-büyü temalı kitaplar kaplıyor. Yine bu tezgah-taki kitapların çoğunun politika ve ideolojiden uzak kitaplar olduğunu söyleyebiliriz.

Bu ay kapak konusu gençlik edebiyatı olunca sözü gençlere bıraktık. Gençler, gençlik edebiyatına bakışlarını, gençlik edebiyatının bugünkü durumunu, okudukları kitapları anlattılar. Görüşlerde, en çok ilgi gören kitap türü seri okuma kitapları oldu. Buyrun, gençlik edebiyatıyla ilgili görüşleri okumaya...

cerencioplak@gmail.com

"KATEGORİZE ETMEMELİ"

Alpay Erdem, Marmara Üniversitesi Fotoğraf Bölümü öğrencisi, 26
Edebiyatta 'çocuk edebiyatı' kategorisini mantıklı buluyorum ancak 'gençlik edebiyatı' diye sınırlamak saçma geliyor. Yetişkinlerin okudukları bize göre değil mi? Gençlik edebiyatından kasıt nedir anlamış değilim. Kitapçılarda gördüğümüz gençlik edebiyatı bölümündeki popüler kitaplar bana çok fantastik geliyor. Gerçek dünyadan epey uzak.. Büyü, vampir temalı kitaplar var hep. Ben fotoğraf çekerek, yani görerek daha çok öğreniyorum... Benim tercih ettiğim büyü de bu.

"AMERİKAN GENÇLİK FİMLERİ GİBİ"

Eda Pervaz, Restoratör, 25
Türkiye'deki gençlik edebiyatını çok sık buluyorum. Gençlik edebiyatı denince vampir, büyü ve aşk temasından öteye geçemeyen kitaplar akla geliyor çünkü bu kitaplar okunuyor en çok. Bunu okuyan genç arkadaşlarım Amerikan gençlik filmlerindeki tiplere benziyor. O kitaplar da zaten o filmler gibi, içi boş kitaplar.

"GENÇLİK BİLGİLERİ Mİ VERİYOR?"

Dilan Mutlu, Kuaför, 19
Macera kitapları okuyorum. Hayata gelişim veren kitaplar da okuyorum ama. İşimde, hayatımda bana faydası olacak kitaplar okumaya çalışıyorum. Çalışınca zaman az oluyor, o yüzden işime yarayan kitabı seçiyorum okumak için. Bizim yaş grubunun okuduğu belli tür kitaplar var. *Alacakaranlık* gibi, ben de okuyorum. Gençlik edebiyatı denilmesindeki sebep ne? Gençlik edebiyatı gençlik bilgileri mi veriyor?

"KURGUSU BASİT KİTAPLAR"

Pelin Çıplak, lise öğrencisi, 17
Genellikle yabancı yazarlar dikkatimi çekse de daha çok ülkemiz yazarlarını okuyorum. En son Aziz Nesin *Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz*, Suzanne Collins *Ateşi Yakalamak* ile P.C Cast *Deniz Tanrıçası* kitaplarını okudum. Popüler vampir serilerini de okuyorum. Bu kitaplardan *Alacakaranlık*'ın kurgu anlamında basit geldiğini söyleyebilirim. Aslında gençlik edebiyatı diye ayrılan bölümdeki kitaplar daha çok kurgusu basit kitaplar oluyor. Bu ara Aziz Nesin'e odaklandım. Onun kitapları toplumsal sorunları daha iyi görmemi sağlıyor. "Vay be! bunlar da mı olmuş Türkiye'de," diyorum. Onu okudukça benzer olayları, hatta daha kötülerinin bugün de sürdüğünü görüyorum.

"KİTAPLAR AYRILMAMALI"

Göktuğ-Aytuğ Aksakal, lise öğrencileri, 16

Göktuğ: Bilimkurgu kitaplarını seviyorum. *Fısıltı, Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk* en son okuduğum kitaplar. Geçen sene de *Alacakaranlık* serisini bitirdim. Bu seriyi aşk öyküsünden dolayı

okumadım. Vampir-kurt savaşını sevdim. Okulda da hocalar yazarlardan İskender Pala'yı öneriyor. Aytuğ: *Gece Evi* serisini bitirdim. Sabahattin Ali'nin kitaplarını bitirdim. Türk yazarları okumayı daha çok seviyorum. Abartmadan anlatıyorlar çünkü. Yabancı yazarlar gerçek dışı anlatıyor. Kitaplar ayrılmamalı. Büyüklerin okudukları kitaplar ile bizim okuduğumuz kitaplar çok farklı aslında ama yine de kitaplar ayrılmamalı. Seri kitaplar bize göre: heyecanlı, olay örgüsü kolay...

"YAŞAM KOÇLUĞU YAPAN KİTAPLAR"

Fulya Bilgin, Coğrafya hocası

Kitapta kurgu, dil ve içeriğe dikkat ederim. Son zamanlarda beni en çok etkileyen kitap Elif Şafak'ın *Aşk* adlı kitabı oldu. Doğan Cüceloğlu, Haluk Yavuzer'in kişisel gelişim kitaplarını okurdum. Biz dünyayı kitaplardan öğreniyorduk. Şimdikiiler sanal

dünyayla büyüyor. Bu bilgileri öğrenmek için kitaba ihtiyaç duymuyor. Kızıma, Bilge Naz'a masal kitapları okuyorum. İlkokula başlayınca güzel alışkanlıklar kazanmasını sağlayacak eğitici kitaplar, hikaye kitapları okutacağım. Gençlik döneminde ise kişisel gelişim kitaplarına, tarihi romanlara yönelmesini sağlayacağım. Özetle, kızıma yaşam koçu olabilecek kitaplar sunacağım.

İnsanların evrensel olarak ve doğuştan bireyci olduğu ne kadar doğru? Bu dar ve çarpık görüşe dayanan sistem tasarımları ne kadar işe yarıyor?

Thomas Hobbes'un Leviathan'ı karşısında Rousseau'nun öne sürdüğü işbirliğinin gücü, uzun

süredir sebepsiz yere reddedilen bir vizyonu gözler önüne seriyor. İnsan doğasına ilişkin tüm görüşler yeni baştan düşünülüyor.

Eski iş modellerine meydan okuyarak yarıncı şirketlerini tasarlamaya aday vizyonerler ve kural koyucular için hazırlanmış bir el kitabı. İş modellerini anlamak, tasarlamak, revize etmek ve hayata geçirmekte yararlanabileceğiniz bir kılavuz.

O farklı bir İK düşünürü...

Beyaz yakalı vebası için "Mobbing Anıtı Kurulmalı", Beyinleri yönetmek için "İnsan Kaynakları Bakanlığı olmalı" gibi fikirler hep onun yaratıcı bakış açısından kaynaklanıyor. Yine ezber bozan tespitler...

Doçent Dr. Tunç Bozbura, Bahçeşehir Üniversitesi MBA Program Koordinatörü

Sınırları olmayan ama çizgisi olan bir yazar ve onun çarpıcı satırları...

Sancak Basa, İK Koordinatörü

"Korku, biraz korku. Bütün istediğim buydu."

Romantik Gotik

Viktoryen Gotik

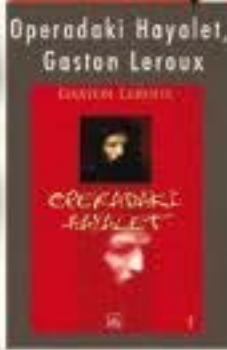

Ruhlar, hayaletler, vampirler, cadılar. Merak, korku, dehşet. Hayalingücü, doğanınüstü, gerçeğinötesi, ölümünberisi. Kötücül karşıkonmaz anti-kahraman ve kurtarılacak güzel. Batıl inançların, dini dogmaların hicvi. Dejenere hayatların etik ikilemleri, kimlik arayışının metafiziği. Fantastik edebiyatın, bilimkurgunun, büyülü gerçekçiliğin, hatta feminist edebiyatın öncüsü. Kaçış edebiyatı olarak verdiği suçlu zevk. 18.yy'dan günümüze Gotik Edebiyat. Okları takip edin.

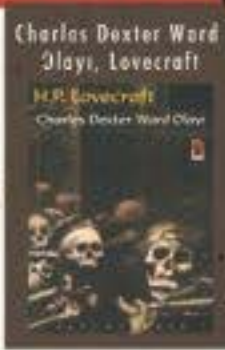
Güncel Gotik

Türk Gotik

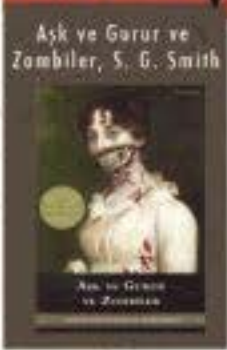
Müzikali bile var, hâlâ kapalıgise

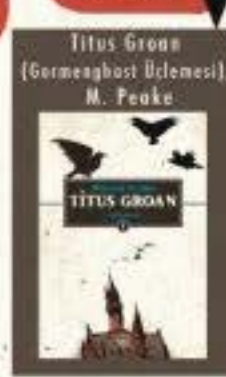
Korkuyu icat eden büyücü, okumazsanız lanetlenirsiniz.

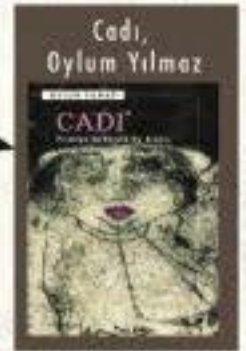
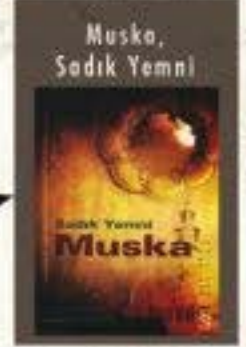
Yok artık demeyin, zombiler çok popüler.

Korkunun kült hali.

Büyüye inanma, büyüsüz kalma.

Gotik, Avrupa'da yaşıyor.

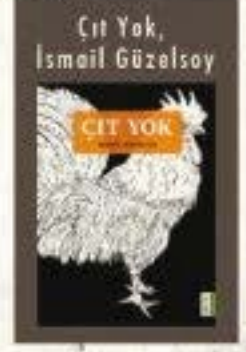
Şeytan

Seşi katil

Eyüp Vampiri kim?

Okuru merak öldürür.

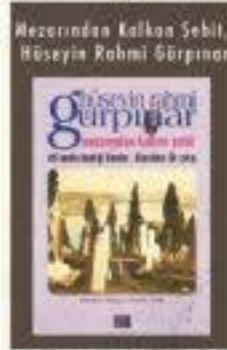
Otelde neler oluyor?

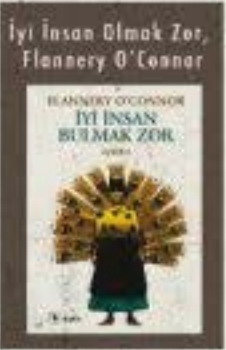
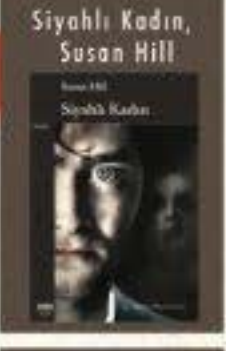
Vampir

Korku cehaletten gelir.

Uzağa gitmeye gerek yok. Evi ruhlar basmış.

Amerikan Güney Gotiği'nden örnek vermeden olmaz.

Eski canavarlar, yeni yazarlar.

Drakula'nın peşinde bir profesör

Geçmisteki hayaletlerin peşinde bir yazar

Kanlı masaleci

“Zenginler ve yoksullar biçiminde ayrılan iki farklı ABD’yi sergileyen yazar, I. Dünya Savaşı’ndan başlayıp 1930’lara kadar geçen bir süreyi hemen her yönüyle yakalamaya çalışan üç ciltlik romanında, bu parçalanmışlığı yepyeni bir roman tekniği ile aşmaya çalışıyor.”

SAVAŞIN ÇÜRÜTTÜĞÜ

İş Bankası Kültür Yayınları John Dos Passos’un **A.B.D.** üçlemesine devam ediyor. Üçleme’nin ilki **42. Paralel** 2011’de yayımlanmıştı. Geçtiğimiz günlerde okuyucuyla buluşan **1919**, üçlemenin ikinci kitabı. **A.B.D.** üçlemesi önümüzdeki yıl hazırlanacak **Büyük Para** ile tamamlanacak.

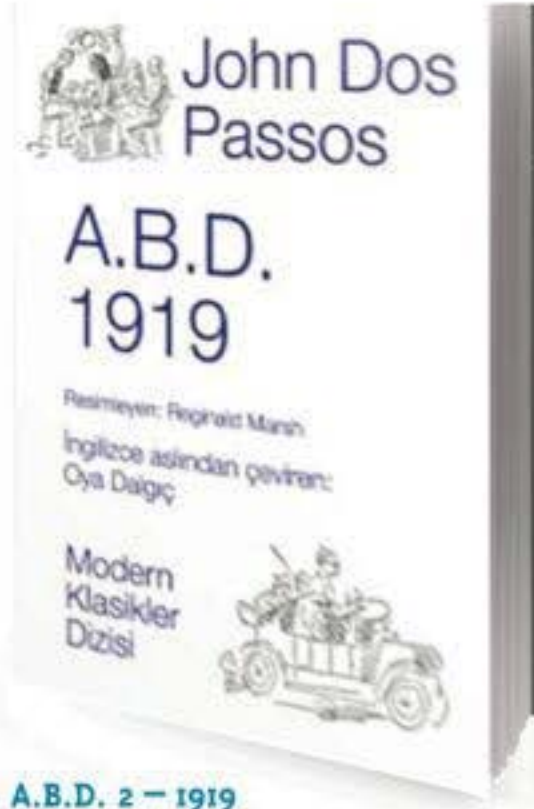
A.B.D. üçlemesi Türkçeye 1980’li yılların başında çevrilmişti. Çok sayıda romanı bulunan Passos’un Türkçeleştirilmiş üç romanı daha var; **Önemli Adam** (Varlık Yayınları, 1962), **Manhattan Transfer** (Gün Yayınları, 1968) ve **Üç Asker** (Hür Yayın, 1981). Ancak Passos Amerikalı diğer yazarlar -mesela London, Hemingway, Steinbeck, Faulkner, hatta Caldwell- kadar okunmadı ya da benimsenmedi ülkemizde. Bunun nedenleri Passos’un 1940’lardan sonra değişen dünya görüşünün

yazar hakkında bir önyargı yaratmasında ve romana getirdiği yeniliklerin Türkiyeli okurun okuma alışkanlıklarına hitap etmemesinde aranabilir. Nedeni ne olursa olsun Dos Passos yeterince tanınmıyor. Oysa **A.B.D.** üçlemesi gerek biçim gerek içerik anlamında hem önemli hem de güncelliğini hala koruyan bir yapıt.

KAPİTALİZM YÜKSELİRKEN

John Roderigo Dos Passos, 1896 yılında ABD’nin Chicago kentinde doğdu ama çocukluğu ve öğrencilik yılları New York’ta geçti. Üniversiteyi Harvard’da tamamladıktan sonra I. Dünya Savaşı’na katılan ve cephe dönüşü gazeteciliğe başlayan Passos, o yıllarda sol görüşleri benimsemiş, Sacco ve Vanzetti davasında sendikacıların asılmaması için yoğun çaba göstermişti. 1937 yılında gazeteci kimliği ile İspanya iç savaşındaydı. Edebiyat hayatı I. Dünya Savaşı ertesinde bu savaşı konu edinen **One Man’s Initiation** (1920) ve **Three Soldiers** (1921) romanlarıyla başlayan Passos, asıl ününü **Manhattan Transfer** (1925) ve **A.B.D.** adını verdiği **42. Paralel** (1930), **1919** (1932) ve **Büyük Para** (1936) üçlemesi ile yaptı. II. Dünya Savaşı’nda yine savaş muabiriydi. Ancak ilk savaşın tersine, II. Dünya Savaşı’ndan sonra yazdıkları her açıdan tam bir düş kırıklığıydı. **District of Colombia** (1952) adlı üçlemesinde Amerikan milliyetçiliğini savunan görüşlere yer vermiş, bir sonraki savaşta Vietnam’da ABD siyasetini destekleyen faşizan bir tavır sergilemişti. 1970 yılında Baltimor’da öldüğünde edebiyat dünyasının neredeyse unuttuğu bir isimdi Passos...

Hikayede pek çok insan tipi çıkar karşımıza, ancak hiçbirini anladığımız anlamda roman kahramanı sayılmaz. Fanny, J. Ward Moorehouse, Eleanor Stottard, Janey Williams ve Charley Anderson gibi roman kişilerinden pek azı **A.B.D.**’nin ikinci kitabı **1919**’da varlıklarını koruyabilecekler. **1919**’un zamanı I. Dünya Savaşı yıllarıdır. İlk romanda sanayi çevrelerinin hırsını ve açgözlülüğünü simgeleyen J. Ward Moorehouse öne çıkmıştı. **1919**’un başrolünde bir kaybeden var; Joe Williams. Hayata tutunmak için oradan oraya sürüklenen, bulduğu her işi deneyen, bir türlü işleri rast gitmeyen Joe, kapitalizmin vahşi yüzünün kurbanıdır. Sadece Joe değil; daha iyi bir yaşam düşleyen, bunun için mücadele eden işçiler, sendikacılar, komünistler, aydınlar da aynı çarklarda öğütülecektir. Bu kapitalizmin, kapitalizme birlikte savaşın yıkıntılarıyla acıları üzerinde, zafer kazanmış, daha doyumsuz, daha maddeci, bir öncekine oranla her türlü

A.B.D. 2 – 1919

John Roderigo Dos Passos

İş Bankası Kültür Yayınları

Çev: Oya Dağcı

manevi değerden yoksun, dolayısıyla da körü körüne ölüme yazgılı bir kuşağın yükseliş hikayesidir.

Hemingway, Faulkner, Steinbeck gibi Dos Passos da 'Yitik Kuşak'tandı. 'Amerikan Rüyası'nın gerçekleşmediğini, kendilerine verilen sözlerin tutulmadığı gören ve bunun acısını duyan çağdaşları gibi o da ABD'nin bu bunalım döneminde ortaya çıkan kirli yüzünü işlemiştir. Başlangıçtaki düşler kararmış, ayakta kalan güçlüler olmuş, insan hayatları oradan oraya gelişigüzel savrulmaya başlamıştır. Çok serttir Passos'un anlatısı; neredeyse 'iyi'lik ortadan تمامیyle kalkmış, eşkıya dünyaya hükümdar olmuştur. Böyle bir dünyada ne dostluk vardır ne de aşk. Mutlu insanlara, demokrasiye duyulan inanca, fırsat eşitliğine, dostluk, kardeşlik ve özgürlüğe bilinçli bir biçimde yer vermez yazar.

Manhattan Transfer'de roman kahramanı olarak New York kentini kullanan yazar **A.B.D.** üçlemesinde başkarakter olarak ABD'yi seçer. Çünkü Passos'a göre; "A.B.D. kıtanın bir dilimidir. A.B.D. bir holding şirketleri grubu, sendikalar topluluğu, deri ciltli yasalar dizisi, radyo ağı, sinemalar zinciri, kara tahtaya telgraf dağıtıcısı delikanlının silip yazdığı hisse senedi fiyatları sütunu, kıyılarındaki boşluklara kurşunkalemle gelişigüzel reddiyeler çiziktirilmiş, sayfaları kıvrık tarih kitaplarıyla dolu genel kitaplıklardır.

YENİ BİR DÜNYA, YENİ BİR ROMAN

Üç cilt boyunca tek bir hikaye anlatılmaz **A.B.D.**'de; kahraman, daha doğrusu çizilen karakter sayısı ise o güne dek hiçbir romanda karşılaşmayacak kadar çoktur (bunda Passos'un çocukluğundan başlayarak gezgin bir hayat sürdürmesinin etkisi olduğu söylenebilir). Balzac'ın *İnsanlık Komedyası*'nda, Tolstoy'un *Savaş ve Barış*'inde, Pasternak'ın *Doktor Jivago*'sunda ya da Solohov'un *Durgun Don*'unda da yüzlerce insan portresi ile karşılaşmıştık, ne var ki onların romanlarındaki karakterler her zaman kesişmeseler bile ortak bir tarihsel akış içerisinde bir araya gelebiliyorlardı. Passos bilinçli bir biçimde ayırık kuruyor kişilerin kaderlerini; bazen aynı mekanda, bir caddede, bir restoranla karşılaşsalar da öylece geçip gidiyorlar. Kimi sanatçı, kimi devrimci veya işçi, işveren, gözü yükseklerde bir kadın... Ne ortak bir duyguları ne de birlikte kurabilecekleri bir yarınları var; zenginler ve yoksullar biçiminde ayrılan iki farklı ABD'yi sergileyen yazar, I. Dünya Savaşı'ndan başlayıp 1930'lara kadar geçen bir süreyi hemen her yönüyle yakalamaya çalışan üç ciltlik romanında, bu parçalanmışlığı yepyeni bir roman tekniği ile aşmaya çalışıyor.

Manhattan Transfer ile başlayan biçimsel denemesinde çok sayıda anlatım tekniğini yan yana getirir Passos. Dönemin gazete haberlerini kullanır, ABD'nin simgeleşmiş kişilerin hayatları hakkında bilgiler verir

ve bir ucundan hayata tutunmaya ya da daha doğru ifade ile hayatta kalmaya çalışan onlarca insanın kesişen hikayelerini anlatır. 'Haber film' bölümündeki çağdaş gazete başlıkları, popüler şarkılar ve 'biyografiler' romana belgesellik katarken 'Sine göz' adını verdiği bölümlere olaylara öznel bir açılım getiren şiirsel metinler kullanmıştır. Bu bölümlerde bilinçakışı tekniği girer işin içine. Bazı bölümlerde birinci tekil, bazısında üçüncü tekil şahıs bakış açısını kullanır.

Bütün bunların kes-yapıştır tarzında bir araya getirilmesi ile tamamlanan metin, parçalı anlatım tekniğine uygun bir içeriği; ABD toplumundaki insanların makinalaşmış, duygularını yitirmiş, işlevsizleşmiş ve psikolojik açıdan çökmüş hayatlarını anlatır. Tekniğin böylesine zorlandığı bir başka roman adı gelmiyor aklıma. Belki de bu katı biçim denemesi ile bir başka içerik yazılmasının mümkün olamayacağından, belki de bir başka ülkedeki parçalanmışlığın bu denli korkunç olmadığından.

Passos'a göre uygarlık, bariz bir utanç yapılanmasıdır ve savaş onun tökezlemesi değil, tersine en eksiksiz ve dolgun ifadesidir.

Ancak tümü ile değilse de bazı biçimlerin tekrarlandığını, Türk edebiyatına da Attila İlhan'ın romanları ile aktarıldığını söyleyebiliriz.

Hepsini bir kenara bırakalım; üçlemeyi bitirdiğinizde **A.B.D.**'nin savaşa karşı bir çılgılık ve bir 'uygarlık' eleştirisi olduğunu

hissedeceksiniz. Kapitalizmin doğal sonucu olan savaş toplumun çürüme nedenidir. Passos'a göre uygarlık 'bariz bir utanç yapılanmasıdır ve savaş onun tökezlemesi değil, tersine en eksiksiz ve dolgun ifadesidir, savaş hayal ürünü bir pazardan yararlanmak uğruna delikanlıların gençcek bedenlerini kurban eden, vahşet ölçüsünde çıldırmış uygarlığın son atağıdır'.

manevi değerden yoksun, dolayısıyla da körü körüne ölüme yazgılı bir kuşağın yükseliş hikayesidir.

Hemingway, Faulkner, Steinbeck gibi Dos Passos da 'Yitik Kuşak'tandı. 'Amerikan Rüyası'nın gerçekleşmediğini, kendilerine verilen sözlerin tutulmadığı gören ve bunun acısını duyan çağdaşları gibi o da ABD'nin bu bunalım döneminde ortaya çıkan kirli yüzünü işlemiştir. Başlangıçtaki düşler kararmış, ayakta kalan güçlüler olmuş, insan hayatları oradan oraya gelişigüzel savrulmaya başlamıştır. Çok serttir Passos'un anlatısı; neredeyse 'iyi'lik ortadan tamamıyla kalkmış, eşkıya dünyaya hükümdar olmuştur. Böyle bir dünyada ne dostluk vardır ne de aşk. Mutlu insanlara, demokrasiye duyulan inanca, fırsat eşitliğine, dostluk, kardeşlik ve özgürlüğe bilinçli bir biçimde yer vermez yazar.

Manhattan Transfer'de roman kahramanı olarak New York kentini kullanan yazar **A.B.D.** üçlemesinde başkarakter olarak ABD'yi seçer. Çünkü Passos'a göre; "A.B.D. kıtanın bir dilimidir. A.B.D. bir holding şirketleri grubu, sendikalar topluluğu, deri ciltli yasalar dizisi, radyo ağı, sinemalar zinciri, kara tahtaya telgraf dağıtıcısı delikanlının silip yazdığı hisse senedi fiyatları sütunu, kıyılarındaki boşluklara kurşunkalemle gelişigüzel reddiyeler çiziktirilmiş, sayfaları kıvrık tarih kitaplarıyla dolu genel kitaplıklardır.

YENİ BİR DÜNYA, YENİ BİR ROMAN

Üç cilt boyunca tek bir hikaye anlatılmaz **A.B.D.**'de; kahraman, daha doğrusu çizilen karakter sayısı ise o güne dek hiçbir romanda karşılaşmayacak kadar çoktur (bunda Passos'un çocukluğundan başlayarak gezgin bir hayat sürdürmesinin etkisi olduğu söylenebilir). Balzac'ın *İnsanlık Komedyası*'nda, Tolstoy'un *Savaş ve Barış*'inde, Pasternak'ın *Doktor Jivago*'sunda ya da Solohov'un *Durgun Don*'unda da yüzlerce insan portresi ile karşılaşmıştık, ne var ki onların romanlarındaki karakterler her zaman kesişmeseler bile ortak bir tarihsel akış içerisinde bir araya gelebiliyorlardı. Passos bilinçli bir biçimde ayırık kuruyor kişilerin kaderlerini; bazen aynı mekanda, bir caddede, bir restoranla karşılaşsalar da öylece geçip gidiyorlar. Kimi sanatçı, kimi devrimci veya işçi, işveren, gözü yükseklerde bir kadın... Ne ortak bir duyguları ne de birlikte kurabilecekleri bir yarınları var; zenginler ve yoksullar biçiminde ayrılan iki farklı ABD'yi sergileyen yazar, I. Dünya Savaşı'ndan başlayıp 1930'lara kadar geçen bir süreyi hemen her yönüyle yakalamaya çalışan üç ciltlik romanında, bu parçalanmışlığı yepyeni bir roman tekniği ile aşmaya çalışıyor.

Manhattan Transfer ile başlayan biçimsel denemesinde çok sayıda anlatım tekniğini yan yana getirir Passos: Dönemin gazete haberlerini kullanır, ABD'nin simgeleşmiş kişilerinin hayatları hakkında bilgiler verir

ve bir ucundan hayata tutunmaya ya da daha doğru ifade ile hayatta kalmaya çalışan onlarca insanın kesişen hikayelerini anlatır. 'Haber film' bölümündeki çağdaş gazete başlıkları, popüler şarkılar ve 'biyografiler' romana belgesellik katarken 'Sine göz' adını verdiği bölümlere olaylara öznel bir açılım getiren şiirsel metinler kullanmıştır. Bu bölümlerde bilinçakışı tekniği girer işin içine. Bazı bölümlerde birinci tekil, bazısında üçüncü tekil şahıs bakış açısını kullanır.

Bütün bunların kes-yapıştır tarzında bir araya getirilmesi ile tamamlanan metin, parçalı anlatım tekniğine uygun bir içeriği; ABD toplumundaki insanların makinalaşmış, duygularını yitirmiş, işlevsizleşmiş ve psikolojik açıdan çökmüş hayatlarını anlatır. Tekniğin böylesine zorlandığı bir başka roman adı gelmiyor aklıma. Belki de bu katı biçim denemesi ile bir başka içerik yazılmasının mümkün olamayacağından, belki de bir başka ülkedeki parçalanmışlığın bu denli korkunç olmadığından.

Passos'a göre uygarlık, bariz bir utanç yapılanmasıdır ve savaş onun tökezlemesi değil, tersine en eksiksiz ve dolgun ifadesidir.

Ancak tümü ile değilse de bazı biçimlerin tekrarlandığını, Türk edebiyatına da Attila İlhan'ın romanları ile aktarıldığını söyleyebiliriz.

Hepsini bir kenara bırakalım; üçlemeyi bitirdiğinizde **A.B.D.**'nin savaşa karşı bir çılgılık ve bir 'uygarlık' eleştirisi olduğunu

hissedeceksiniz. Kapitalizmin doğal sonucu olan savaş toplumun çürüme nedenidir. Passos'a göre uygarlık 'bariz bir utanç yapılanmasıdır ve savaş onun tökezlemesi değil, tersine en eksiksiz ve dolgun ifadesidir, savaş hayal ürünü bir pazardan yararlanmak uğruna delikanlıların gencecik bedenlerini kurban eden, vahşet ölçüsünde çıldırmış uygarlığın son atağıdır'.

her şey kötüye giderken

“ *gülayşe koçak*
insan davranışını tahlil
etmekte ve aktarmakta
mahir bir yazar. ve
bu romanı türkçede
eleştirel ve karamsar
futuristik edebiyat
alanında akla gelen ilk
birkaç romandan biri
olacak.

korktuğumuz ama olacağını öngördüğümüz birçok şey gerçekleşmiş; büyük bir ekolojik kriz var, başta su olmak üzere doğal kaynaklar tükenmeye yüz tutmuş, bütün gıda maddeleri hormonlu, gdo'su değiştirilmiş. bununla birlikte baskı mekanizmaları gelişmiş; insanlar bazı eczalarla düzenli biçimde ve kendi arzuları dışında sersemletiliyor, devlet yaşayanlara organ bağışını mecburi kılıyor. aklımızın almayacağı kadar kötü bir dünya. ama bunlar olurken teknoloji insanların hayatını kolaylaştıran hiçbir değişiklik sunmamış, en ufak bir özgürlükçü ya da eşitlikçi adım atılmamış. bu yetmezmiş gibi başka isimlerle de olsa ermeniler, kürtler, türkler var. ve ilişkileri neredeyse tıpatıp bugünkü gibi.

gülayşe koçak'ın epey zengin bir ajandası var. kürt-türk savaşı, ötekileştirme, ermeni meselesi, zorunlu askerlik, yaşlıların ötekileştirilmesi...

gülayşe koçak'ın son romanı **siyah koku** ile ilgili okuduklarımda sık sık "distopya", arka kapak tanıtımında ise "kara ütopya" sözüne rastlamakla birlikte ben daha ziyade kapsamı geniş tutulmuş bir metaforla karşı karşıya olduğumuzu düşünüyorum.

edebiyatın, bugünü eleştirmek için yaşadığımızdan daha kötü ya da daha iyi bir başka dünya/ülke tasavvur etmesi yabancımız değil. stanislaw lem'in **solaris**'inden ursula le guin'in **mülksüzler**'ine onlarca etkileyici eser sayılabilir bu janrda. ancak böyle bir kurguda bir tür tutarlılık ve inandırıcılık olması gerekiyor. temiz suyun çok değerli bir madde olacağı gelecek fazla uzak olmasa bile, o gün geldiğinde hala taksi ve cep telefonu kullanıp fön çektiriyor olur muyuz? zamanın bazı şeyleri bütünüyle değiştirip diğerlerine hiç dokunmaması mümkün müdür? yani tarih, birçok şey tıpatıp aynı kalırken başka şeylerin mutlak değişimini mümkün kılar mı? bence bu **siyah koku**'nun birinci sorunu.

ikinci değinmek istediğim nokta toplumsal eleştiriye hedefleyen bu metnin sorgulamalarının neye uzanıp neyi ihmal ettiği. ilk bakışta bu, yazarın tercih hakkını kullanabileceği bir alan olarak görülebilir. ama bu kadar bütünlüklü bir "başka" ya da "yeni" dünya yarattığında yazar ister istemez eleştirisini de bütün alanları tüketecek şekilde oluşturmali. gülayşe koçak'ın epey zengin bir ajandası var. kürt-türk savaşı, ötekileştirme, ermeni meselesi, zorunlu askerlik, yaşlıların ötekileştirilmesi... ama örneğin insanların nasıl geçindiğine ilişkin verilere rastlayamıyoruz romanda. işler bu noktaya gelirken insanlar fakirleşti mi, gelir dağı-

insanların nasıl geçindiğine ilişkin verilere rastlayamıyoruz romanda. işler bu noktaya gelirken insanlar fakirleşti mi, gelir dağılımı nasıl, mülkiyet ilişkileri ne yönde etkilendi?

limi nasıl, mülkiyet ilişkileri ne yönde etkilendi? zaten romanın kahramanları çalışsalar bile tüm zamanlarını tüketmeyen işler yapıyor, kendilerini sıkıntıya sokmayan bir gelir düzeyleri var. yani emekçi hayatının insanı bunaltan biteviyeliği ve sınırlı ücretinden muaflar, oysa bu gündelik hayatımızın önemli, belirleyici bir parçası.

derdimi anlatmak için izninizle ben de bir metafor kullanacağım: eğer çin ruleti oynuyor olsaydık ve "*siyah koku*" nasıl bir muhalif?" diye sorsaydınız bana, "vicdani reddi savunur, ekolojiyle ilgilenir, new age dinlerle arası iyidir, hrant dink cinayeti karşısında infiale kapılır, savaş karşıtıdır ama kapitalizmle derdi yoktur" derdim. sık sık karşımıza çıkan bu siyasi kimlik politik tercihlerden biridir ve ama bir metafor üzerinden türkiye'yi eleştirmeyi hedefleyen bu romanın sistemle değil de sonuçlarından bazılarıyla meşgul olması edebi bir sorun yaratıyor. tekrar soracağım, içinde yaşadığımız sistemin gelecekte alacağı hal bugünle aynı görüngüleri sunabilir mi bize?

diğer yandan madde ile ruh arasındaki bağın aynı durumun farklı sonuçları değil de birbirinin sonucu olarak tanımlanması, örneğin "kötü", "plastikleşmiş" yiyeceklerle beslenenlerin duygularının "plastikleşmesi" de bir benzetme olarak hem sorunlu hem de pek çocuksu değil mi? hele bunun bir devamı olarak organlar için "kof" tanımının kullanılması...

ancak şunu hatırlatmak isterim, bu tema yazarın temel izleğinin arka planını oluşturuyor. romanın merkezinde tam olarak nasıl adlandıracağımı bilemediğim bir

temiz suyun çok değerli bir madde olacağı gelecek fazla uzak olmasa bile, o gün geldiğinde hala taksi ve cep telefonu kullanıp fön çektiyor olur muyuz?

SIYAH KOKU

Gülayşe Koçak

Yapı Kredi Yayınları

ilişki var. evet, kitabın arka kapağındaki tanıtımda bu "tuhaf ve karmaşık" çekincesiyle bile olsa "bir aşk ilişkisi" olarak tanımlanıyor. kahramanların dilinden bu duyguların aşk olarak tanımladığını da okudum. aşkı yüceltmek, mistifiye etmek de aklımın ucundan bile geçmez. ama taraflardan birini köleleştiren, körleştiren, kaybetme duygusundan önünü ve bu

arada sevdiği insanı göremez hale getiren, diğerinin onun bağımlılığına yaslanarak her türlü bencilliği yapma hakkını kendine tanıdığı, her konuda diyecek sözü olduğuna, her şeyi bildiğine inanacak özgüveni temin ettiği ilişkiye aşk dendiğini de biliyorum. ama yine de bu ilişki için aşk tanımını kullanmakta güçlük çekiyorum.

son on-on beş yıldır, türkiye'de gitgide daha fazla kadın evlenmeden önce bekaretini kaybedecek şekilde cinsel ilişkiye girmekten imtina etmez hale geldi. ancak bu sanıldığı kadar fazla şeyi değiştirmede çünkü birlikte oldukları erkeklerde bir değişim yoktu. daha önce "cinsel ihtiyaçları" (erkeklerde olduğu, kadınlarda olmadığı varsayılan bir ihtiyaçlar silsilesi) "hayat kadınları" ile gidermek zorunda kaldıkları için ah sormayın ne sıkıntılara, ne yabancılaşmalara katlanan (türkçe edebiyatta layıkıyla ele alınmış bir konudur bu) orta sınıf şehirli erkekler artık bu hizmet karşılığında para ödemeye gerek duymamanın huzurunu yaşıyor ve ama bu cinsel ilişkiyi kendilerine sunulan bir hizmet olarak algılamalarını engellemiyordu. böylece evlenilecek kız/ eğlenilecek kız ayrımı daha da kurumsallaştı. bu, evlenmeye de, eğlenmeye de meraklı olan herkesin hayatını etkiledi. işin kötüsü bağlanma korkusu/bağlama güdüsü ve kadınlar için hazırlanan dergilerin, kişisel gelişim kitaplarının anlatmaya doyamadığı her türlü huy, bir toplumsal durumun sonucu değil, dişi ve eril psikolojinin değişmez bir parçası olarak görülmeye başlandı.

siyah koku ise aynı durumu çeşitli travmaların "iyileşebilir" bir sonucu olarak açıklıyor; her şey bir yana, yanlarında gezdirdikleri hıyarlardan cacık renkli bir gelinlik çıkacağına inanan genç kadınlara bu şekilde ümit vermek kelimenin her anlamıyla günah.

bunları bir yana bırakırsak gülayşe koçak insan davranışını tahlil etmekte ve aktarmakta mahir bir yazar. ve bu romanı türkçede eleştirel ve karamsar futuristik edebiyat alanında akla gelen ilk birkaç romandan biri olacak. (bir başka önemli örnek; barbaros devocioğlu'nun *otoyol kenarında yanan ateşler*'i) sırf bu sebeple bile okunmaya değer bence.

BAŞKALARINI DİKİZLEME EDEBİYATI

“Ne zaman bir diyalog gerçek bir iletişim sinyali verse; ne zaman yürekten taşacak, dudaklardan dökülecek gibi olsa bir monolog, Carver hemen müdahale eder: ‘Lütfen sessiz olur musun, lütfen!’”

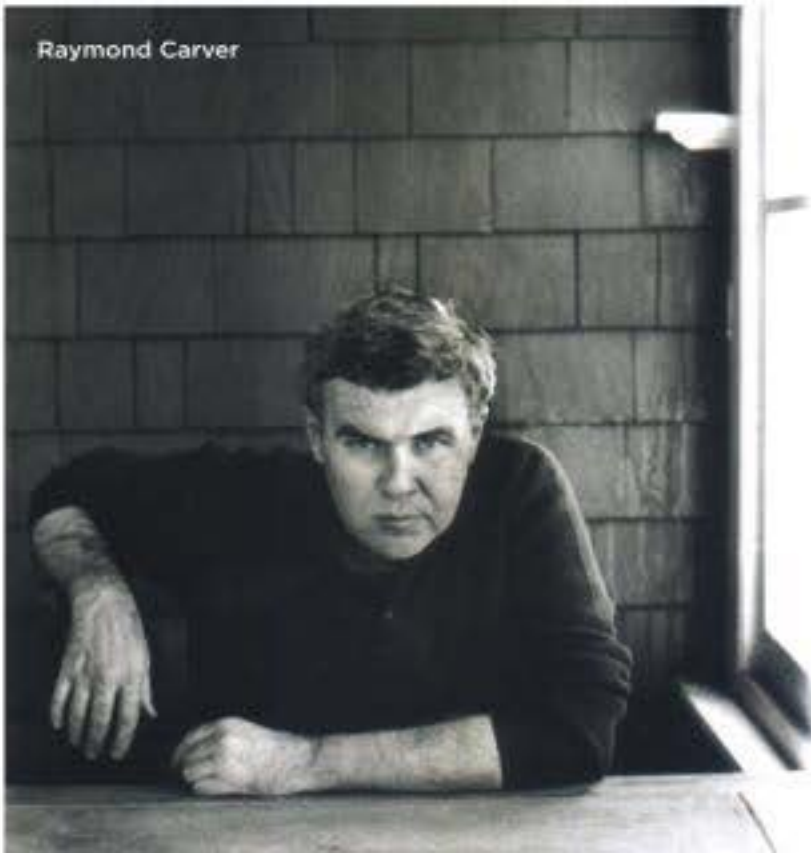
Raymond Carver, kimsenin dikkat etmediği sürekli açık bir televizyondan odaları, ev hallerini, çarşıların arasını dikizler.

Kader anları, meydana geldikleri yaşam diliminde, kader anı olarak algılanmazlar, o anı yaşayanlar tarafından. Bir tespit edici gerekir. Raymond Carver bir tespit edicidir. Kimsenin dikkat etmediği sürekli açık bir televizyondan odaları, ev hallerini, çarşıların arasını dikizler. Evet, Raymond Carver sizi görüyor. Özel hayat bahanesinin ardına saklanamazsınız. Dikizci adamın biri o. Üstelik öykülerindeki karakterleri de azmettiriyor: “Haydi perdeyi arala karşı eve bak, komşunun çekmecelerini karıştır, etek sıyrılınca görülen bacaklardaki damarları fark et! Aynaya bak, aynaya!” Hem dikizci hem manipülatör. Usta bir yazarın olması gerektiği gibi.

Yabancı hayatların ayrıntılarını fark eden, bu ayrıntıları tek tek hafızaya alan dikizci karakterler için birkaç ihtimal –bu ihtimaller ki kader anlarını doğurur- var. Cesareti olmayanlar için, kendi hayatlarının ideal versiyonlarının sahnelendiği bir fantazma içinde rol oyunları örneğin. Carver, yargılamıyor fantazmaya kapılan karakterlerini ancak onları, bu ‘başkasılaşıma’ gayretlerinin yan etkilerinden de korumuyor. Başkalarını dikizlerken kazandığı net görüş sayesinde, kendi hayatının ve bedeninin üzerine alışkanlığın ve kanıksanmışlığın serdiği örtüyü aralıyor dikizci. Çıplak kalıyor. Hayatı ayrıntılara bölünüyor ve ayrıntı parçalarının oluşturduğu bütüne yabancılaşıyor. Yabancılaşma ne nihilist bir özgürlük, ne bir ‘carpe diem’ iyimserliği getiriyor. Sadece kocaman bir kabulleniş. Kader anları ise, geçtikten sonra dikiz aynasında uzaklaşarak küçülen keşkeler. Ama bir Carver öyküsündeki karakterler asla keşke demez. Bir bira içip sigara yakarlar.

EVLİLİK ÖYKÜLERİ

Öykü kitaplarını okurken hep yaptığım gibi, kitaba adını veren öyküden başladım Carver seçkisini okumaya. Kitaba adını veren öykü, ana temasını da belirler öykü kitaplarının istisnalar olsa da. *Lütfen Sessiz Olur Musun, Lütfen?* kitabın en uzun öyküsü. Sadece sayfa sayısından söz etmiyorum. Öyküde anlatılanların zamanda gidip gelmelerle bir evliliği, büyük bir kavganın çıktığı andan aşkın ilk başladığı ana, kavganın geçmişe dayanan nedeninden kavga sonrası sessizliğe kadar anlatan bu önemli öykü, kitabın bir özeti gibi aslında. Diğer öyküler daha kısa zaman dilimlerinde geçiyor.

Raymond Carver

Şişko, Komşular, Onlar Senin Kocan Değil, Arabanın Gerçek Kilometresi Bu mu, Jerry Molly ve Sam adlı öykülerle kadın erkek ilişkilerini dört duvar arasına hapsedilmiş evlilikler çerçevesinde anlatıyor Carver. Başlangıçsız başlayan, sonuçsuz sonlanan bu minimalist öyküleri kadın ve erkek karakterler arasındaki iletişimsizliğin gerilimi ayakta tutuyor. Kadın ve erkeğin isimleri öyküden öyküye değişir, monoton bir orta sınıf evliliğidir üstümüze üstümüze gelen. Bu haliyle, Richard Yates'in Türkçeye *Hayallerin Peşinde* diye çevrilmiş *Revolutionary Road* romanını anımsatıyor. Yates, Carver'ı çok etkilemiş bir yazardır.

Kadınla erkek kısa diyaloglarla iğneler batırırlar birbirlerine. Asıl söylenmesi gerekeni bir türlü söyletmez Carver karakterlerine. Bastırılmış iç monologların varlığını hissediyoruz ama kendi kendilerine bile konuşturamaz onları Carver. Ne zaman bir diyalog gerçek bir iletişim sinyali verse; ne zaman yürekten taşacak, dudaklardan dökülecek gibi olsa bir monolog, Carver hemen müdahale eder: "Lütfen sessiz olur musun, lütfen!"

Hayat devam ediyor tavriyla biten öykülerin gerçekten ne demek istediğini anlamak ve Carver'ın bıraktığı yerden ima ettiği sona ulaşmak mümkün. Ancak Carver öykülerin ucunu açık bırakıyor ki her okur gerçeği katlanabileceği, başa çıkabileceği bir dozda hissetsin. Carver için, okurunun zekasına güvenen ancak bir o kadar da okurunu kollayan bir yazar diyebiliriz. Zaman zaman da anne babasının kavgasına şahit olmuş bir çocuk gibi suçlu okuruz Carver'ın çiftlerinin öykülerini.

CARVER FEMİNİST OLABİLİR Mİ?

Kadın karakterler, hayatta pek başarılı olmamış ama 'hayli kilometre yapmış' kişiler. Ailenin yükü,

eve ekmek getirme sorumluluğu üzerlerinde. Daha iyi bir gelecek için hayal kurma sorumluluğu da. Kocaların çoğu işsiz. Karılarını artık çekici bulmuyorlar. Kendi kusurlarının ve zavallılıklarının mazereti olarak görüyorlar karılarını. Carver'ın dikizci tasvirleri kadınlara karşı mizojinistik bir tavır olarak algılanabilir. Tuhaftır ki ben neredeyse feminist buldum bu tavrı. Öykülerdeki, keskin içgörülerle yaratılmış kadın karakterlerin çokluğu bile feminist bir tavır değil mi?

RAYMOND CARVER
LÜTFEN
SESSİZ OLUR MUSUN,
LÜTFEN?

LÜTFEN SESSİZ
OLUR MUSUN, LÜTFEN?

Raymond Carver

Can Yayınları

Çev: Ayça Sabuncuoğlu

“Türkçeye ne kadar iyi çevrilirse çevrilsin, iki dilin gramatik yapısından dolayı, kirli gerçekçiliğin yalınlığının dilimizde tam anlamıyla yakalanamayacağı kanısındayım.

Kadınla erkek kısa diyaloglarla iğneler batırırlar birbirlerine. Asıl söylenmesi gerekeni bir türlü söyletmez Carver karakterlerine.

Kadını evliliğin içine, evliliği de banliyöde bir evin içine hapsedip etrafını komşularla çeviriyor Carver. Erkek çalışarak uzaklaşabilir ama o da bozulan ekonomi tarafından banliyödeki eve doğru geri püskürtülüyor. Erkeğin kendini ait hissetmediği bu evcimen mecburiyet, kadınların pragmatik hayatta kalma güçlerini ortaya çıkarıyor. Hemingway'in retroseksüel, adam gibi adamları yok bu öykülerde. Erkeklerin hiçbir kahraman değil. Hatta, bazı öykülerde kadın erkek rolleri ve güç dengesi tamamen değişiyor.

KIRLI GERÇEKÇİLİK

Edebiyatı kategorileştirmeyi sevenlerdenseniz, size biraz Raymond Carver'ın dahil olduğu 'kirli gerçekçilik' akımından söz etmeliyim. Günlük hayatın sıradanlığını ve monotonluğunu minimalist, kreşendolardan arındırılmış bir kurguyla, edatlardan arındırılmış kısa cümleli yalın bir dille anlatan 70'li ve 80'li yıllarda etkili olmuş bir Amerikan edebiyatı yan koludur. Bu yalınlık kolay taklit edilebilir ama zor başarılabılır olduğundan pek çok yazar adayını cezbetmiş ve başarısız olmalarına neden olmuştur. Son dönem Amerikan edebiyatına bakarak, kirli gerçekçiliğin çok uzun ömürlü olmadığını söylemek mümkün. Türkçeye ne kadar iyi çevrilirse çevrilsin, iki dilin gramatik yapısından dolayı, kirli gerçekçiliğin yalınlığının dilimizde tam anlamıyla yakalanamayacağı kanısındayım. Kirli gerçekçiliğin benim en sevdiğim tarafı, minimalist yaklaşımı nedeniyle meselesini toplum üzerinden değil de bireyin mikroevreni üzerinden anlatması, bu nedenle Psikoanalitik Edebiyat Eleştirisi'ne olanak tanımasıdır.

Leo'nun hayatında büyük felaketler, sıkıntılar yoktur; tek derdi hoşlandığı kıza açılmamak, onunla tanışamamaktır.

ESKİ RESİMLER BULUĞ ÇIKARSA

“Kitap fazlasıyla Batılı bizim coğrafyaya göre; yani haddini aşan ölçüde kibar. Leo, seksten, alkolden, uyuşturucudan, büyük sokak kavgalarından oldukça uzakta bir genç.

Hangi nesne ergenlik çağı gibi bir girdaptan geçer? Saçma. Boyunuz uzar, organlarınız ağırlaşır, hormonlarınız tavan yapar, sinir sisteminiz bunu dengelemeye çalışır; üstelik sosyalleşmeye bağlı olarak kurumsal tepkileriniz de artar. Canlı, çocukken, erginken katlanabilirlik taşır; ergenlikte size siz dahil kimse sempati duymaz. Çünkü ertesi gün değişeceksinizdir. Bir

gün önce gördüğünüz kişi erkekse bıyığı çıkabilir, kızsız memesi! Saçma. Bugün tanrıya inanırken yarın Rammstein'dan büyük yoktur diye dolaşabilirsiniz. Kaypaklık değildir bu; arayış, çabuk inanma, deneme ve ne yazık ki yanılma endüstrisidir. Gotik metal piyanosunda hüzzam çalma inadı işte!

Böyle bir beden koşuşturmasında kitaba ne kadar yer vardır? Aklınız cinsel organınızdayken Dostoyevski okumak çok mu akıllıcadır? Okulda size dayatılan eski edebiyat, zaten işinizi bitirmiştir. Sınıfta ayağa kalkıp “müfredat değişse, önce günümüz eserlerini tanıyıp öğrenip sonra merakla geçmişe baksak; yani müfredat tamamen terse dönse” diye bağışmak bile sıkıcıdır. Her teneffüs, birer özgürlük orgazmıdır.

Saçma. Her şeyin saçma, benliğin anlamlı geldiği zamanlardır. Çünkü az bilgi saflıktır. Hayat çok bileni köreltir. Bir sevgili, biraz müzik, biraz spor, biraz kılık kıyafet, biraz isyan, biraz küfür yeter dünyayı kucaklamaya. Sanılır ki, bütün budur. Tüm olup biten kötü şeyler değişmek için senin harekete geçmeni beklemek-

Paradoks Kitap'tan Dev Eser!

tedir artık. Yeryüzünün seni anlamadığının en büyük kanıtı hayatta olmandır. Çekip gitmeyi bağımsızlık, ilk aşkı birini ölesiye sevmek diye tanımlayıp tanımlarına tapmak da güzeldir aslında. Ergenlik çağı reflekslerle, içgüdülerle yönetilerek kahramanca kurtarılmış bölgedir demek yanlış olmasa gerek.

'Yavruları acıkan ve onlara verecek yiyecek bulamayan pelikanlar ne yapar, bilir misiniz? Uzun gagasıyla göğsünü deler ve yavruları için besleyici olan kanını akıtır; yavrular onun yarasından bir pınar misali beslenirler.' İtalyan yazar Alessandro D'Avenia ilk romanı **Süt Gibi Beyaz Kan Gibi Kırmızı**'da sona yaklaşırken bunları yazmıştır; bu sözler romanın ana karakteri lise öğrencisi Leo'ya aittir. Fedakarlığın örneklemesinde, çaresizliğin vahşete dönüşse de bir mücadele ilhamı olduğunu fark etmiştir Leo; yahut öyle algılanması konusunda kararlıdır. Hayatında büyük felaketler, sıkıntılar yoktur; tek derdi hoşlandığı kıza açılmamak, onunla tanışmamaktır. Gitgide bu derd, ergenlik hücresinin çekirdeğini oluşturur; tüm hücreye enerjiyi bu sorun akıtmaya başlar: Ulaşmamak. Ulaşmak ile Tatmin arasındaki gelgiti sindirememek.

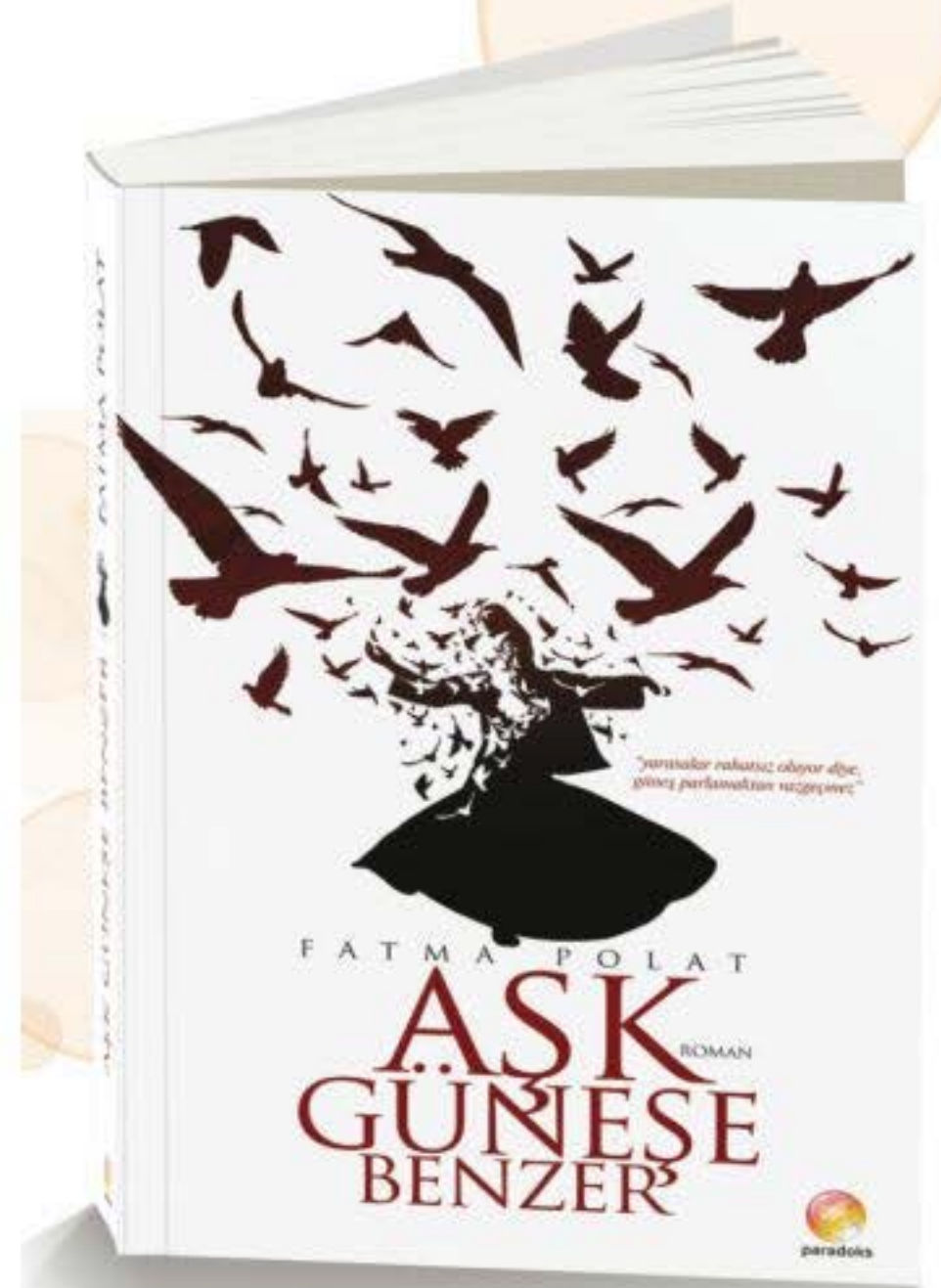
Kitap fazlasıyla Batılı bizim coğrafyaya göre; yani haddini aşan ölçüde kibar. Leo, seksten, alkolden, uyuşturucudan, büyük sokak kavgalarından oldukça uzakta bir genç. Bedensel bir ergenlik geçirmiyor sanki; çalkantıları buraları göre daha ılıman. Ancak tutkuyu öğrenişi ve bu öğrenme yolculuğunda kendini, durumunu sorgulayışı esprili bir dille yazılmış ve okurken biraz da 'size dair'i okuduğunuzu hissedip gülümsüyorsunuz. Herakleitos'un bir sözü: "Bekleyen, beklediğini yaşar ama umut edenin başına umut etmediği gelir." Leo'nun bir akbaba gibi üstünde dönüp dolaştığı trajedi budur.

"Aşk bizi mutlu kılmak için değil, acıya katlanma kapasitemizin ne kadar güçlü olduğunu gösterebilmek için vardır."

Leo, bize evreni bağışlıyor.

**SÜT GİBİ BEYAZ
KAN GİBİ KIRMIZI**
Alessandro D'Avenia
Turkuvaz Kitap
Çev: Eren Yücesan
Cendey

Şems-i Tebrizî, Selçuklu din devletinin mi kurbanı oldu?
Şems'in yüzüne karşı cinsel sapkınlik iddialarını açıkça dile getirmeye kim cesaret etti?
Şems, Kimya ve Alâeddin aşk üçgeninde neler yaşandı? Kimya Hatun genç yaşta, öldü mü, öldürüldü mü?
Tapınakçıların Hassan Sabbah'dan öğrendiği sır neydi?
Alâeddin Keykubad'ın son vasiyeti neydi, yerine getirilebildi mi?
Sadeddin Köpek'in Selçuklu Sarayı'ndan darbeyle indirilmesinde Mevlânâ'nın payı oldu mu?
Bizans Elçisi Şövalye'nin Mevlânâ'da aradığı, İmparator Konstantin'in vasiyetnamesi miydi?
İstanbul'un kaderini bu belge mi etkiledi?
Şems cinayetinin üstündeki perde aralanabildi mi?

Yunus Emre

Mevlânâ ve Şems, aralarında nasıl bir akit yaptı?
Mevlânâ, Konya'nın ortasında elinde şarap testisiyle taşlandı mı?
Mesnevi'de Mevlânâ'nın "İşbirlikçi hain" olarak nitelendirildiği ve affetmediği kişi, oğlu Alâeddin mi yoksa başka biri miydi?
Alâeddin, Şems-i Tebrizî'nin mi yoksa Kimya'nın ölümünden mi sorumluydu?
Şems-i Tebrizî Alâeddin'i nasıl affetti?

Satış Kanallarımız

  www.facebook.com/ParadoksKitap www.twitter.com/ParadoksKitap www.bsryxyingrubu.com.tr

www.paradokskitap.com.tr

ZİYAN EDİLMİŞ BİR ÇUVAL İNCİR...

“ Karakterlerimizin kendilerine has bir edebi ve psikolojik derinlikleri olduğunu söylemek güç. Yazarın Marvel Comics'teki geçmişini de hesap edecek olursak, Leo Tilman, ailesi kaçırıldıktan ya da öldürüldükten sonra paralı asker – Vigilante profiline bürünüşüyle Punisher vb karakterleri oldukça anımsatıyor.

Onlar, X-Men gibi başarılı çizgi romanlardan aşına olduğumuz Mike Carey'nin, yani İngiltere'deki yayıncısının piyasaya iyi bir giriş yapabilmesi ve eklektik önyargıya kurban gitmeden pazarlanabilmesi adına ona taktığı mahlasıyla Adam Blake'in ilk romanı. Carey'nin eseri gizli tarikatları, erken dönem "alternatif" Hristiyan tarihi, kadim gizemleri ve artifact'leriyle *Da Vinci Şifresi*'nin ardıllarından biri.

Hikaye, Arizona'da bir uçak kazası ve Lut Gölü El Yazmaları üzerinde çalışan bir grup tarihçinin şüphe uyandıran ölümüyle başlıyor. Kurguda iki tane ana kahramanımız mevcut: Eski bir paralı asker olan Leo Tillman ve Londralı bayan dedektif Heather Kennedy. Bu ikirciklik aynı zamanda Leo'nun romanın aksiyon kısmını, Kennedy'nin de polisiye kısmını üstlendiği karakterler arası kurgusal bir iş bölümü olarak romana yansımış. Karakterlerimiz iki ayrı noktadan, iki ayrı amaçla yola çıkıyor. Fakat nihayetinde yolları, soylarını Yahuda'ya dayandıran, kandan gözyaşları döken ve el yazmalarındaki kadim sırlarını korumak uğruna engel tanımayan soluk tenli suikastçıların hedef tahtasında kesişiyor.

Karakterlerimizin kendilerine has bir edebi ve psikolojik derinlikleri olduğunu söylemek güç. Yazarın Marvel Comics'teki geçmişini de hesap edecek olursak, Leo Tillmann, ailesi kaçırıldıktan ya da öldürüldükten sonra

paralı asker – Vigilante profiline bürünüşüyle Punisher vb karakterleri oldukça anımsatıyor. Tillman'ın arayışı, yıllar geçtikçe arayışın özünde araç bağlamından çıkarak amaç yerini almasının zayıf anlatımsal işaretlerini veriyor. Zayıf, çünkü ailenin hayatta olma oranı her geçen saniyeye azalırken, Tillmann'ın ailesini gerçekten aramaya başlamadan önce paralı askerlik vb eğitim bahanesiyle geçirdiği on yılın, psikanalitik bir 'Thanatos dürtüsü' olup olamayacağı gibi derinliklere inil(e)miyor. Nihayetinde karakterimiz Heidegger'imsi bir anlam ve amaç ipinde ilerlerken, dengesini kaybedip intiha-ra sürüklenebilecek derin bir düşkünlüğe erişemeyip, silahlarını kuşanıp ailesini kötü adamlardan kurtarmaya çalışan bir basmakalıba hapsoluyor.

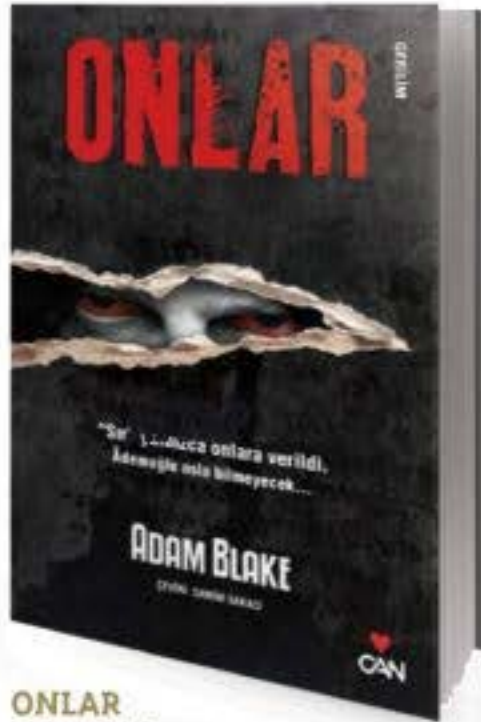
Heather Kennedy de aynı dertten mustarip. Halbuki daha geçtiğimiz günlerde edebiyatın erkeklerin tekelinde olduğuna dair araştırma ve tartışmalar edebiyat gündemini meşgul ederken, lezbiyen bir polis memuru edebi ve toplumsal açıdan ne de büyük bir cevher sunabilirdi. Fakat bir karakterin lezbiyen olduğunu ifade edip akabinde bu cinsel kimliğin karakterin işine, yaşantısına, toplumla olan ilişkilerine ve bu bağlamda kendi psikolojisine nasıl sirayet ettiği üzerine cinsel, toplumsal ve psikolojik bir ayna ve okuyucuyla özdeşlik sağlayamazsanız, yarattığınız bir karakterin eşcinsel

olup olmaması kapı kulbunun eşcinsel olup olmaması kadar anlam taşır, daha fazla değil.

Bir de sürekli altı çizilen 'İsa'nın ölümüyle ilgili bildiğiniz her şey yalan' meselesi var. Carey'nin de bir TV röportajında ifade ettiği üzere, kitabın yazılmasına ilham veren, 1970'lerde Mısır'da bulunan Codex Tchacos'un bir parçası ve Hristiyanlığın temellerini sarsabilecek bir alternatif tarih sunan Yehuda İncili. Metnin 2006 yılında National Geographic tarafından tercümesiyle birlikte Hristiyan teoloji ve bilim dünyası ciddi bir münakaşaya girdi. Çünkü metne göre İsa, havari Yehuda'dan kendisini ihbar etmesini bizzat istiyordu. Haliyle sanatın resmi söylemlerden yaka silkildiği, İkinci Dünya Savaşı ile ilgili film ve oyunların bile Amerikan askerlerinin değil, Alman askerlerinin perspektifinden yapılmaya başlandığı bir dönemde; Dante'nin, Cerberus'un dişleri arasında sonsuza kadar parçalanmaya mahkum ettiği Yehuda'yı bir süreliğine dişlerden azad edip, kendi hikayesini anlattırarak muhteşem bir kurgusal hazineye sahip olabilirdik. Fakat İsa ve Yehuda arasındaki alternatif münasebet kitabın sonlarına doğru pek de romantik olmayan bir 10-15

sayfayı geçmiyor. Yani sayın okuyucu, reklama aldandıysanız maalesef oltaya geldiniz.

Nihayetinde sayın yazar, karakterlerinizi ve kurgunuzu derinleştiremiyor, inandırıcılığı olmayan ucuz Amerikan filmlerindeki 'Deus Ex Machina' ürünü aksiyon sahnelerini peş peşe sıralıyor, okuyucuya kurgulamadığınız bir hikayeyi romanın belkemiğiymiş gibi sunuyor ve onu aptal yerine koyuyorsunuz. Üstelik kendini tekrar eden

ONLAR

Adam Blake

Can Yayınları

Çeviri: Samim Sakacı

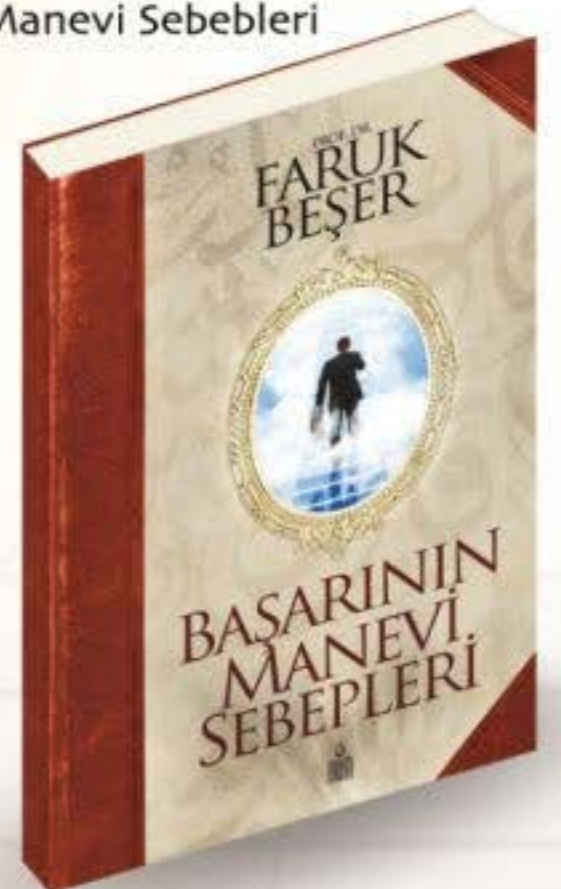
diyaloglar ve gereksiz detaylarla uzatılmış bir 500 sayfa... Aynı projede çalışırken peş peşe üç arkadaşı ölen, ama bunu hala kaza zannedebilecek kadar 'zeki' üniversite hocaları ve uçak kazası haberini alınca kafasını bitiremeyeceği dondurmasına takıp, ceset görünce ağlayan yan karakterlerin tutarlılıklarından (!) söz etmeyelim bile. Edward Hallett Carr'ın ünlü eleştirmen Vissarion Belinski ile yayıncı Andrei Kraevski arasındaki kavgayı anlatırken söylediği gibi: "Bir yazarın estetik görüşüyle bir yayıncının mali görüşü pek seyrek uyur." Bu günlerde bu kadar çok mutabakat varsa, kimin kime bel verdiğine dikkat etmeli...

Nûn Yayıncılık'tan Yeniler

Doç. Dr. Mustafa Karataş
E-fetva
Sorular ve Cevaplar

Prof. Dr. Faruk Beşer
Başarının Manevi Sebepleri

www.nunyayincilik.com

www.facebook.com/NunYayincilik

www.twitter.com/NunYayincilik

BSR

www.biryayingrubu.com.tr

Kitabın başlığından yola çıkarak sakın ola ki bu kitabı fontlarla sadece profesyonelce ilgilenenlere yönelik bir çalışma zannetmeyiniz.

“Kitap, kalem, defter, yazı, tasarım, estetik ile bir nebze olsun bir bağınız var ise bu çalışma sizi uzun süre meşgul edecek, önünüzde yepyeni ufuklar açacaktır.”

ARIAL-HELVETICA FONT SAVAŞI

Eğer İngilizce biliyorsanız bu yazıyı okumaya başlarken kısa bir ara verip şu siteyi ziyaret etmenizi önereceğim: <http://www.pentagram.com/what-type-are-you/> Tam sizin tipinizin hangi font olduğunu öğrenmek istiyorsanız, o kısa testi yapmanız gerekiyor. Geçen yıl Patti Smith kitabı ile gönülleri fetheden Domingo, bu yılı da Simon Garfield'in *Tam Benim Tipim: Bir Font Kitabı* ile şenlendiriyor. Kitabın başlığından yola çıkarak sakın ola ki bu kitabı fontlarla sadece profesyonelce ilgilenenlere yönelik bir çalışma zannetmeyiniz. Kitap, kalem, defter, yazı, tasarım, estetik ile bir nebze olsun bir bağınız var ise bu çalışma sizi uzun süre meşgul edecek, önünüzde yepyeni ufuklar açacaktır. Üstelik bunu bu tür bir çalışma için gerçekleştirilmesi zor bir şekilde, aynı anda hem eğlenceli, hem bilgilendirici olmayı başararak yapacaktır. Bu sayede ayrıca Simon Garfield'i tanımış olacak, belki benim gibi diğer kitaplarının çevrilmesini de merakla bekleyeceksiniz.

Garfield tam da 'adam olacak çocuk b.kundan belli olur' deyişini doğrulayan bir örnek teşkil ediyor. 1981'de, 21 yaşında iken İngiliz *Guardian* gazetesinin yılın öğrenci gazetecisi ödülünü kazanıyor. Aynı yıl BBC'nin Radio Times programında editör yardımcılığı yapmaya başlıyor. Meşhur London School of Economics'in öğrenci birliğinin haftalık gazetesi olmasına rağmen İngiltere'nin en etkin medyalarından birisi olarak bilinen *The Beaver*'ın yönetici editörlüğünü yapıyor. Sonra da bir dizi ilginç araştırma kitabı ile karşımıza çıkıyor. Örneğin İngilizlerin otomotiv efsanesi meşhur Mini otomobillerinin tarihini yazıyor, bir başka çalışmada müzik endüstrisinin karanlık dehlizlerinde dolaşıyor. Kendi pul koleksiyonculuğu saplantısını anlattığı bir kitabı da bulunuyor. İlginç kitaplarından bir diğeri de leylak rengini kimyasal olarak keşfederken aynı zamanda renklerin kütleli ve seri üretimini başaran kimyacı William Perkin hakkında olanı.

Fontlar kitabı, konuyla profesyonel olarak uğraş-

mayanlar için önemini belli belirsiz idrak ettikleri ya da üzerinde düşünmedikleri bir konunun aslında kendi içinde ve gündelik yaşamımızda ne kadar önemli olduğu anımsatıyor. Asıl başarılı olduğu konunun ise hem her gün fontlarla yatıp kalkınların, hem bütün gün o kadar fontla yüz yüze geldikleri halde bunlar üzerinde pek fazla düşünmeyen benim gibilerin ilgisini çekecek, yararlanabilecekleri bir çalışma gerçekleştirebilmiş olması. Fontlarla ilişkiniz ne olursa olsun bu kitaptan öğrene-

İslamiyette resim yasak olduğu için epeyce gelişen kaligrafi ve hat sanatımızın tarihi eserler üzerinde bizlerin bile okuyamadığı örnekleri dışında günümüze uzanan yansımaları var mıdır?

Simon Garfield, İngilizlerin otomotiv efsanesi meşhur Mini otomobillerinin tarihini yazıyor, bir başka çalışmasında müzik endüstrisinin karanlık dehlizlerinde dolaşıyor.

Fontlarla ilişkiniz ne olursa olsun bu kitaptan öğreneceğiniz bir şey mutlaka var.

ceğiniz bir şey mutlaka var.

Garfield sadece teknik olarak fontlarla ilgilenmiyor, adeta onların arkeolojisini yapıyor. Gutenberg'le her harfin harf kalıbı olarak

çelik bir çubuğun ucunda ters olarak yontulması, kalıbının çıkarılması, dökülmesi ile başlayan ve birkaç yüzyıl aynı teknikle devam ederek bugünün elimizin altındaki binlerce font seçenekli dünyasına uzanan süreci roman lezzetinde bir anlatı ve kurgu ile aktarıyor. Kitabı okumanın esinlediği, konunun bir diğer boyutu var ki, onu tartışmak bu yazının da, benim de boyumu aşıyor: bizim, yani bu toplumun fontlarla ilişkisi. FontShop'un (www.fontshop.com) kurucularından ve grafik tasarım dünyasında bir efsane olduğunu öğrendiğimiz Erik Spiekermann (onun blog'una da bir göz atmayı unutmayınız, <http://spiekermann.com>) font tasarımı ile ulusal mimariler arasında koşutluklar kuruyor.

Aktarıyoruz: "Spiekerblog adlı blogunda seyahatlerinde karşılaştığı yazılarla ilgili ağır yorumlar yapıyor Spiekermann. Berlin dışında, Londra ve San Francisco'da da ofisi var ve oraya buraya uçup dururken yazının sadece bir şehri değil, bütün bir ulusun özelliklerini de tanımladığını gözlüyor. Mimariyle koşutluklar görüyor: Bauhaus geometrik Futura'yı -Almanların klasik sans serif fontu- etkilemiş, buna karşılık uzun İngiliz Viktorya tıraşları onların serif geleneğini yansıtıyor. Bunun ticarete de koşutlukları var. "İngiltere bu günlerde ne yapıyor? Reçel, marmelat, elma şarabı, küçük ezmeleler, hediyelik şeyler. İngiliz serifleri çay paketlemeyi tanımladı. Fransızlar parfümü tanımladı, İtalyanlar modaı tanımladı ve biz Almanlar da arabaları tanımladık.

Ayrıca Fransa'da her şey otomobil şekilli. Yazı karakterleri bir Citroen 2CV gibi görünüyor." (s. 187-188) Spiekermann Türkiye'ye gelmiş midir acaba? Geldi ise bizi nasıl tanımlamıştır? İslamiyette resim yasak olduğu için epeyce gelişen kaligrafi ve hat sanatımızın tarihi eserler üzerinde bizlerin bile okuyamadığı örnekleri dışında günümüze uzanan yansımaları var mıdır? Türkiye'nin bir font, yazı karakteri var mıdır?

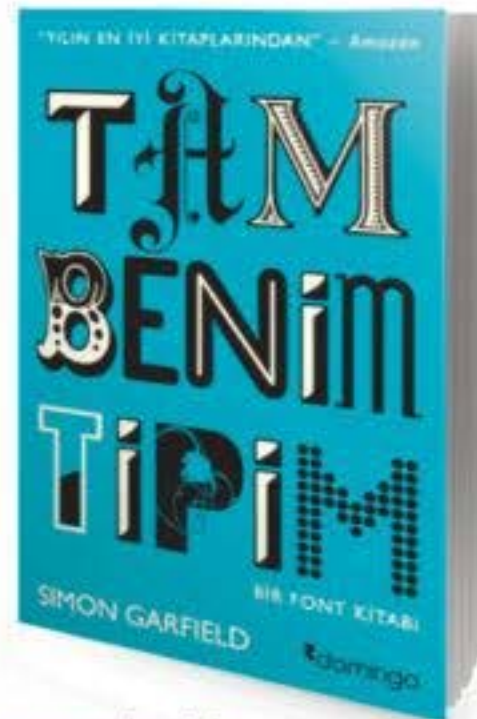
Kitabın tasarımına da ayrı bir parantez açmak gerekiyor. Sözü edilen fontu adı geçtiği anda olduğu haliyle görmek, değişik font örnekleri, okuma sürecini ayrı bir keyif haline getiriyor. Ben görmedim, ama gören bir profesyonel grafiker arkadaşım ABD baskısının fevkalade olduğunu, Türkçe baskısının o düzeyi yakalayamadığını belirtti, onun yalancısıyım.

Metin o kadar çok ilginç detay, tarihi bilgi barındırıyor ki bunları aktarmaya çalışmak neredeyse kitabın tamamını burada yeniden yazmayı gerektirebilir; o yüzden birkaç örnekle sınırlayalım. Sözgelimi, bundan 20 yıl önce hayatımızda yok iken artık neredeyse herkesin her gün birkaç kere kullanmak, görmek durumunda kaldığı @ işaretinin farklı kültürlerdeki isimlerini biliyor musunuz? "Bugün öyle kullanılıyor olsa da @ dijital çağın ürünü değildir, hatta en az ampersand kadar eski olabilir. Yüzyıllardır ticaretle ilişkilendirilmiş, *amfora* ya da testi gibi bir ölçüm birimi olarak tanınmıştı. Birçok ülkede, genellikle yiyecek (İbranicede *Shtrudl*, yani meyveli turta; Çekcede *zavinak*, yani şiste ringa) ya da sevimli hayvanlarla (Almancada *Affenschwanz* yani maymun kuyruğu, Dancada *grishale*, yani domuz kuyruğu; Rusçada *sobaka*, yani köpek) ya da ikisiyle birden (Fransızcada *escargot*, yani salyangoz) bağlantılı yerel adlara sahip." (s.268)

Peki, "hızlı kahverengi tilki tembel köpeğin üzerinden sıçırıyor (*the quick brown fox jumps over the lazy*

dog" cümlesini duyanlardan mısınız? Duymayanlardan mı? Duymayanlardan sanırsanız bunun anlamını öğrenmek için maalesef kitabı almak durumunda kalabilirsiniz. Bu İngilizce cümleyi youtube'a yazarak videosunu ücretsiz izleyebilirsiniz, ama espriyi bilemeden.

Kitabı bitirdiğinizde 335-336. sayfalarındaki internet adreslerine bir göz atmayı da ihmal etmeyiniz. İlginizi çekecek konular olabilir. Mesela Arial-Helvetica Font savaşı, gibi.

TAM BENİM TİPİM
Simon Garfield
Domingo Yayınevi
Çev: Sabri Gürses

FRANSIZ BURJUVAZİSİNE GİRİŞ

"Ah sanatçı olmak vardı aslında
Dünyayı baştan yaratmak için
Anarşist olup bir yandan da
Milyonerler gibi yaşamak için!"

Zenginlik ilginçliktir biraz da. En azından istenen zamanda isteneni ilginç kılabilme yetisidir. İlginç olanı önleyebilmenin refahı, mülkiyetin karşı konulamaz cesaretidir. **Harita ve Topraklar** da bu bakımdan ilginç bir kitap. Fransız burjuvazisine kusursuz villalar yapmakla namlı mimar babanın oğlu Jed Martin'in, bir yolculukta rastladığı Michelin yol haritalarından sanat şaheserleri yaratılabileceği kadar ilginç. Şans eseri karşılaşılan 1/150000 ölçekli Creuse, Haute-Vienne bölgesi haritası ve görsel sanat mezunu Jed Martin'in 'bu kadar göz alıcı, duygu ve anlam yüklü bir nesne görmediğine' ikna olarak Michelin haritalarını fotoğraflama cesareti.

Doğuştan üst sınıf Jed Martin'in cesaretinin 'Harita topraktan daha ilginçtir' iddialı bir sergiyle yeni ve ilginç bir akım yaratması; "Hiç göze çarpmamış, yararlı bir nesne olan Michelin haritası da aynı haftalar içinde Liberation'un utanıp sıkılmadan 'toprağın büyüğü' olarak adlandıracağı şeyi insanlara öğreten bir araca dönüşmüştü."

Michelin firmasının maddi ve manevi övgüsüne mazhar olan Jed Martin daha sonra bir bourbon viski-sinin etkisiyle resme dönüş yapacak kadar zengin. Bill Gates'ten Steve Jobs'a ünlü şahsiyetlerin resimleriyle huzura erecek kadar ilginçtir; "Zenginlik birdenbire bir kıvılcım yağmuru gibi yağmıştı üstüne, onu her türlü parasal boyunduruktan kurtarmıştı."

Michel Houellebecq, ses getiren, çok satan **Temel Parçacıklar**'ın ardından Türkçeye çevrilen bu üçüncü romanında Fransız burjuvazi geleneğine ayna tutarken

“ Harita ve Topraklar, Fransız burjuvazisine büyük ölçekli göz atmak isteyenler için ideal bir harita

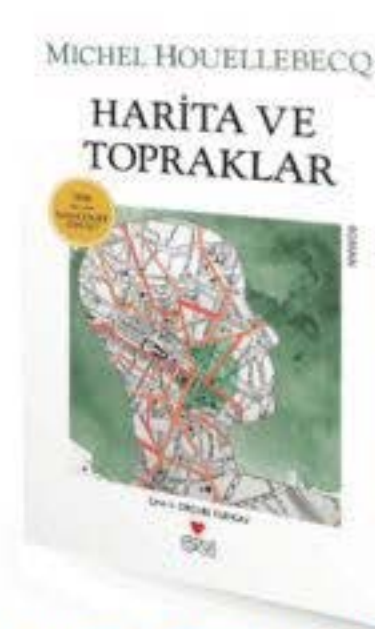
istemeden de olsa sermaye ve sanat ilişkisine de değiniyor. Fransız üst sınıfının tipolojisini, araba seçiminde gösterdiği hassasiyete kadar derinlemesine irdeliyor yazar; "Elli yılı aşkın bir süredir Toyota'nın ticari vurucu gücüne, Audi'nin mücadeleciliğine karşın dünya üstündeki kentsoylular genele bakıldığında Mercedes'e bağlı kalmışlardı."

Houellebecq, markaları detaylı bir sosyo-ekonomik süzgeçten geçirmesine karşın üst sınıfın sanat üretimindeki rolünü, ilginç ve önemliyi belirleme ayrıcalığını, kısa vakitte zenginliğe açılan kapılarını ise sadece romanın akışı gereği aktarmak zorunda kalıyor. Bu zorunluluk kendini roman akışındaki kopukluklar, zaman diliminin ani ilerleyişi veya duraksaması olarak açığa vuruyor.

Temel Parçacıklar'daki gibi tanınmış kişilere romanında yer vermeyi sürdürüyor Houellebecq. Fransız yazar Frédéric Beigbeder'in yanı sıra kendisi de eleştirmen olarak romanın belirleyici karakterlerinden birini temsil ediyor. Öyle ki Michel Houellebecq, olay örgüsünün doruk noktası olarak düşünülmüş polisiye cinayetin kahramanı olarak karşımıza çıkıyor. Üç bölümlük romanın son bölümündeki cinayetin ilgi uyandırabilecek tek yanı dışavurumcu ressam Jackson Pollock'un bir tablosundan esinlenerek işlenmiş olma ihtimali. Romanın doruk noktası olarak tasarlanan ama incelişiz kaleme alınmış,

romana hiçbir katkı sunamayan, dedektif romanlarından rol bile çalamayan bu zoraki bölüm romanın da uzatmaları oynadığını okuyucuya duyuruyor.

Fransa'nın en önemli ödülllerinden biri kabul edilen 'Goncourt Akademisi Edebiyat Ödülü'ne layık görülen Harita ve Topraklar Fransız burjuvazisi temelinde bir burjuvazi methiyesi. Burjuvazi sınıfına bir saygı duruşu. Fransız burjuvazisine büyük ölçekli göz atmak isteyenler için ideal bir harita. Fazlasını arayanlar içinse bu harita topraktan daha ilginç değil.

HARİTA VE TOPRAKLAR
Michel Houellebecq
Can Yayınları
Çev: Orçun Türkay

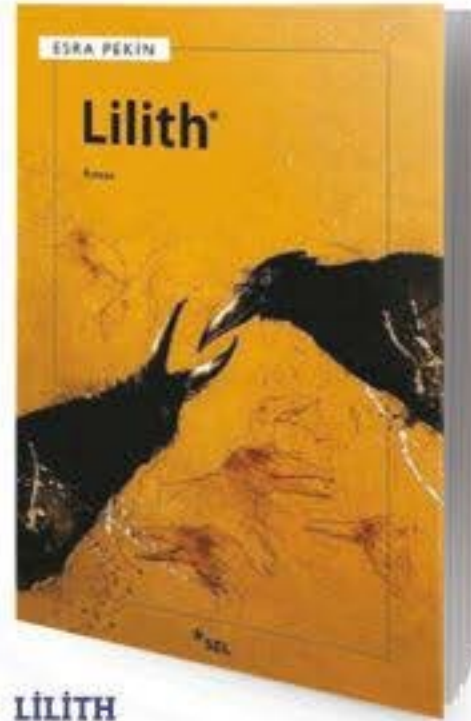
TANRI BİZİ LANETLEMİŞ OLMALI...

**“İtaatkar Havva ve kızlarına inat,
Lilith Tanrı’ya baş kaldırıyor. Hala!”**

İsmim Lamia, annem koymuş adımı, hayatı boyunca tek başına verdiği tek kararın bu olacağını o günlerde bilemeden. Geceleri ölü bebeklerini düşünmeden uyuyamayan, uyumak için gözlerini bir kutuya koyan Lamia’yım. Zeus’un acıdığı kadını... Tüm zamanların hakkında en çok konuşulan, kadınların korkulu rüyası, erkeklerin en güzel düşlerinin kızıl saçlı ziyaretçisi, karanlığın kraliçesiyim.

İsmim Lilith. Tanrı’nın Adem’le aynı anda yarattığını unutmak için tüm kutsal kitaplardan adını utanmazca sildiği ve cennetinden kovduğu, buna karşılık ölümsüzlükle ödüllendirdiği ve yalnızlıkla cezalandırdığı, yalnızlığını şeytanla düşüp kalkarak gideren, şeytandan olma bebekleri Tanrı tarafından katledilen, Adem’in ilk karısı Lilith’im. Tanrı’ya başkaldıran ilk kadını...

Lamia ve Lilith. İki farklı hikayede aynı ruh. Geceye, yeraltı dünyasına, karanlığa ait iki ‘kötücül’ dişi ruh. Cinsel birleşme sırasında, “Ben bereketli gökyüzüyüm, sense doğurgan toprak, ben üstte olmalıyım, sen altta,” diyen Adem’in altında kalmayı, ona itaat etmeyi reddedip cennetten kovulan, şeytanla ortaklığı seçen, Tanrı’dan intikam almak için Havva ve kızlarının yeni doğmuş çocuklarını öldürme gücüne sahip olan Lilith. Ve Hera’nın Zeus’la ilişkisi olduğunu öğrenmesiyle,

LİLİTH
Esra Pekin
Sel Yayıncılık

onu hep ölü çocuk dünyaya getirmekle cezalandırdığı ve ölü çocuklarını görmekten kaçmasını diye gözlerini kapatma yeteneğini elinde aldığı Lamia. İki başka zamanda aynı hikaye. Hem şimdi, hem fi tarihinde.

Tarihin hikayesine ihanet ettiği, görmezden duymazdan geldiği, dipsiz kuyulara attığı, en derin çukurlara gömdüğü, unutturduğu, çarpıttığı, adını kutsal

kitaplardan sildiği isyankar Lilith, ilk feminist ve aslında ilk kadın devrimci olarak, bugün hala aramızda dolaşıyor. Adem’le aynı topraktan yaratıldığını bilerek onun üstünlüğünü kabul etmeyen, Adem’in kaburga kemiğinden yaratılmış itaatkar Havva’nın tersine ona tabi olmayı reddeden Lilith, tarih boyunca önce tek tanrılı dinler, peşinden meşru ahlaki kurallar ve resmi ideolojiler tarafından lanetlenip önyargı duvarlarının arkasına kapatılmasına, “Gücünü eline al” diyen sesiyle kulaklarımıza fısıldamaya, kadınlığın içindeki dişil gururu uykusundan uyanırmaya devam ediyor. Fi tarihinden bugüne varlığını, Adem’in yani erkekliğin iktidarını duyurması gibi ortalık yerde bağır çağır değil ama, kapı altlarından, duvar çatlaklarından sızarak sürdürüyor.

Hikayesi kulaktan kulağa fısıldanarak bugüne gelen ve cennetten kovulmak uğruna Tanrı’ya başkaldıran o ilk Lilith’e kıyasla gücünden ve intikam ateşinden hiçbir şey yitirmeyen Lilith’lerden birinin hikayesini anlatıyor Esra Pekin. Lamia’nın, Yunan mitolojisinde, Zeus’un gizli aşkı, kadınların korkulu rüyası, erkeklerin en güzel düşlerinin kızıl saçlı ziyaretçisi, karanlığın kraliçesi Lamia, Olimpos’tan inip günümüz İstanbul’una geliyor. Ne güzelliğinden ne aşkından ne intikam ateşinden bir şey yitirmiş Lamia; hala kadınların korkulu rüyası, hala erkeklerin en güzel düşlerinin kızıl saçlı ziyaretçisi. Pekin, Lamia’nın babası dahil hayatına giren erkeklerle -bunlardan ikisi Habil ile Kabil’den başkası değil- olan gelgitlerini anlatıyor. Bunu yaparken, aşk, tutku, güzellik, cinsellik, iktidar, mülkiyet, güç, güçsüzlük, masumiyet, ceza, intikam gibi kadın ve erkek evreninin pek çok mühim durağına uğruyor. Ölümü kurcalıyor. Zaman bağlamında katmerli bir şekilde kurgulanan romanın içinde okuyucuyu zamanın lineer doğrusu üzerinde başka başka anlara ışınladığı tüneller açıyor. Kitabın içinde fi tarihi ve şimdi arasında bir geri bir ileri salınıp dururken, Lilith fenomeni üzerinden kadını, kadınlığı ve kadının cinsiyetin keşfinden bugüne korkulan, onaylanmayan, cezalandırılan, onu şeytanın işbirlikçisi olarak konumlandıran gücünü sorguluyor. Ve bunu itaatkar Havva’lara inat, isyankar bir Lilith ruhuyla cesurca yapıyor.

YEM Yayın kitaplarına kitaplığınızda yer açın...

MİMARLAR DİK DURUR! İlginc Öyküler

Doğan Hasol

Doğan Hasol, mimarların iç dünyası kadar, iç dünyasına da eğilmeye çalıştığı bu kitabında; tuhaflıkları, hüzünleri, köşkünlükleri, nesneleri, eğlenceli kişilikleri ve başlarına gelen ilginç olaylarla mimarların insani yönlerini öne çıkarıyor.

Karton kapak, 150 sayfa, 14,5x20,5 cm

TEKİL NESNELER Mimarlık ve Felsefe

Jean Baudrillard, Jean Nouvel
Çeviri: Aziz Ufuk Kılıç
Editör: Bahar Demirhan

Bir filozof ve bir mimarın, kendi yapıt ve araştırmalarına kaynaklık eden "tekilik" motifini dolayımında gerçekleştirdikleri uhuk açı bir söyleşiden oluşan kitap, K. Michael Hays'ın önsözüyle sunuluyor.

Karton kapak, 102 sayfa, 14,5x20,5 cm

TENİN GÖZLERİ Mimarlık ve Duyular

Juhani Pallasmaa
Çeviri: Aziz Ufuk Kılıç
Editör: Bahar Demirhan

Finlandiya'nın önde gelen mimar ve mimarlık kuramcılarında Pallasmaa'nın ilk yayımlarından bu yana bir mimarlık kuramı klasiğine dönüşen kitabına, Steven Hall'ın önsözü eşlik ediyor.

Karton kapak, 90 sayfa, 14,5x20,5 cm

... İzimler SANATI ANLAMAK

Stephen Little
Çeviri: Derya Nüket Özer

Sanat yapıtlarını izlemekten, müze ve galerilerde dolasmaktan keyif alanların mutlaka yanlarında bulundurmaları gereken; sanat tarihindeki tüm önemli akımları tanımak için ideal bir el kitabı.

Karton kapak, 160 sayfa, 13,7x20,5 cm

... İzimler MİMARLIĞI ANLAMAK

Jeremy Melvin
Çeviri: Murat Sahin

Klasik dönemlerden günümüze dek mimarlık tarihini biçimlendiren akımları ya da "izm"leri tanıtan; mimarlık tarihine ilgi duyan ve özgün yapıtları görmek isteyenler için hazırlanmış bir rehber.

Karton kapak, 160 sayfa, 13,7x20,5 cm

Adım Adım TASARIM FİKİRLERİ

Bert Bielefeld, Sebastian El khoul
Çeviri: Volkan Atmaca
Editör: Bahar Demirhan

Dizinin bu ilk kitabı, mimari tasarım sürecinin başlangıç aşamasına odaklanarak, tasarımcıların bir tasarım problemini çözmeye yönelik fikirler üretmesine yardımcı olacak öneriler ve ipuçları sunuyor.

Karton kapak, 84 sayfa, 15,5x22 cm

Adım Adım TASARIM YÖNTEMLERİ

Kari Jormakka
Çeviri: Zeynep Yazıcıoğlu Halu
Editör: Bahar Demirhan

"Adım Adım" dizisinin ikinci kitabında tasarımcıların bir tasarım problemini çözerken yararlanabilecekleri bir dizi tasarım yöntemi ayrıntılı olarak inceleniyor.

Karton kapak, 84 sayfa, 15,5x22 cm

BİNALAR NASIL OKUNUR? Resimli Bina Okuma Rehberi

Carol Davidson Cragoe
Çeviri: Pelin Dervis
Editör: Bahar Demirhan

Mimarlığı görerek anlamak isteyenlerin, binaların tarihine ve mimari tasarımına ilişkin gizli ipuçlarını okurken takip edebilecekleri pratik bir rehber.

Karton kapak, 256 sayfa, 13,5x16,5 cm

PİNOKYO'YU GEPETTO USTA YARATIR, PEKİ YA GEPETTO USTA'YI?

“Pinokyo’yu yaratan kim?” diye sorulsa, cevapların büyük bir kısmı “Gepetto Usta” olacak gibi görünüyor; “Peki ya Gepetto Usta’yı” diye sorsak...

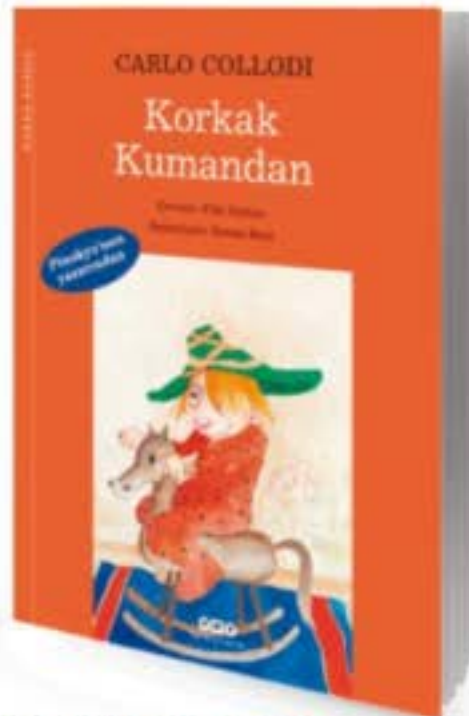
“Pinokyo’nun yazarı” Carlo Collodi’nin diğer kitaplarını, son iki yıldır, Yapı Kredi Yayınları arasında bulmak mümkün.

“Bir zamanlar... ‘Bir kral varmış!’ diyeceklerdir hemen küçük okurlarım. ‘Yo, çocuklar, yanıldınız. Bir zamanlar bir odun parçası varmış.’ Öyle kıymetli bir odun parçası değildi, kışın sobaya, ocağa ateşi alevlendirmek ve odaları ısıtmak için atılan herhangi bir odun parçasıydı.” Klasik bir masal başlangıcına sahipmiş gibi görünürken bir anda farklılaşan bu ilk cümleler, hikayesine yediden yetmişe herkesin aşina olduğu ‘klasik’ bir kitaba ait. Önce 1881-1882 yıllarında İtalya’da bir gazetenin çocuk sayfasında yazı dizisi şeklinde yayımlanan ve ardından gördüğü ilgi üzerine 1883 yılında kitap olarak ilk baskısı yapılan *Pinokyo*, hiç kuşkusuz, dünya çocuk edebiyatının başyapıtlarından biri.

Dünya çapındaki ününde, 1940 yılında devreye Walt Disney’in girmiş olmasının da payı büyük. Şu günlerde Türkçede yüzlerle ifade edilecek sayıda farklı yayınevinden çıkmış *Pinokyo* kitabına rastlamak mümkün. İlginci olansa, bu basımların bazılarında, kapakta yazarının ismine yer verilmemiş olması. Buradan yola çıkarak, “Pinokyo’yu yaratan kim?” diye sorulsa, cevapların büyük bir kısmı “Gepetto Usta” olacak gibi görünüyor; “peki ya Gepetto Usta’yı” diye sorsak...

Diğer kitapları bir yana, yazarlarını (yaratıcılarını) dahi gölgede bırakan karakterler, sanırım daha çok çocuk kitapları söz konusu olduğunda karşımıza çıkıyor. Küçük Kara Balık, Küçük Prens, Kibritçi Kız, Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler, harikalar diyarındaki Alice; çoğu zaman yazarlarını bir çırpıda söyleyemediğimiz, hatta bilmediğimiz karakterlerden bazıları... Belki de

bunun sebebini çocukken dinlediğimiz, okuduğumuz hikayelere daha kolay nüfuz etmemizde ya da karakterlerle daha derin bir özdeşleşme yaşamamızda aramalıyız. O dönemlerde hikaye ve karakter o kadar etkileyicidir ki, kimin yazdığı, kimin çevirdiği ya da kimin yayımladığı pek de umurumuzda değildir galiba.

KORKAK KUMANDAN
Carlo Collodi
Yapı Kredi Yayınları
Çev: Filiz Özdem

Gepetto Usta’nın alelade bir odun parçasından yaptığı kuklanın, en bilindik özelliğiyle yalan söylediğinde burnu uzayan Pinokyo’nun hikayesinde de böylesi bir etkilenme var demek. Ayrıca bu küçük kuklanın hikayesi, örneğin, çağdaş İtalyan edebiyatının başlıca temsilcilerinden kabul edilen Giorgio Manganelli’nin ‘yeniden okuma ve yeniden yazım’ olarak paralel kitap yazmasına dahi neden olmuştur (*Pinokyo*’yu bölüm bölüm, ayrıntısıyla;

diyalogları, karakterler için kullanılan sıfatları, mekan tasvirlerini, benzetmeleri, öğütleri hemen hemen tek tek ele alarak yeniden okuyor ve yeniden yazıyor Giorgio Manganelli söz konusu kitabında - **Pinokyo: Bir Paralel Kitap**, çev. Sema Rifat, Alef Yayınevi, 2011).

Hakkında yazılıp çizilenlerin sayısını ve niteliklerini, kısaca etki alanının genişliğini kestirmek gerçekten güç. Bu duruma bir diğer sebep olarak da -en azından Türkiye'de- sanırım bazı yayınevlerinin tavrını gösterebiliriz. Herhangi bir telif problemi bulunmadığı ve 'satış garantisi' olduğu için yalnızca klasik çocuk kitaplarını yayımlayıp diğer kitapları 'görmezden gelen' yayıncılar da yok değil ne de olsa. Neyse ki **'Pinokyo'**nun yazarı Carlo Collodi'nin diğer kitaplarını, son iki yıldır, Yapı Kredi Yayınları arasında bulmak mümkün. Üstelik yayınevi geçtiğimiz aylarda Collodi'nin yeni bir kitabını daha yayımladı; **Korkak Kumandan**.

Yapı Kredi Yayınları şimdiye kadar, **Pinokyo** hariçinde, Collodi'nin dört kitabını yayımladı. Eylül 2011'de çıkan **Pembe Maymun Pepe**, aslında daha önce 1964 yılında Ülkü Tamer çevirisiyle Varlık Çocuk Klasikleri dizisinde de yer almıştı; **Küçük Pembe Maymun** ismiyle. **Ben Çocukken - Maskeli Şenlik**, **Büyümüş de Küçülmüş** ve **Korkak Kumandan** kitapları ise Türkçede ilk kez yayımlanmış oldular. Hepsinde çevirmen olarak Filiz Özdem'in ve resimleyen olarak da Emine Bora'nın imzası bulunuyor.

“ 1881-1882 yıllarında İtalya'da bir gazetenin çocuk sayfasında yazı dizisi şeklinde yayımlanan ve ardından gördüğü ilgi üzerine 1883 yılında kitap olarak ilk baskısı yapılan Pinokyo, hiç kuşkusuz, dünya çocuk edebiyatının başyapıtlarından biri.

Bu yeni kitaplarda karşımıza dikilen karakterlerin; başı beladan kurtulmayan Gigino'nun, ödül kazanmak üzere maskeli baloya katılmak isteyen Cesare ve iki erkek kardeşinin, başına dertler açmakta hiç zorlanmayan pembe maymun Pepe'nin ya da bütün derdi cesaret gösterisi yapmak olan Leoncino'nun Pinokyo kadar sevilip seilmeyeceği konusu tartışmalı elbette ama Collodi'nin **Pinokyo** haricindeki hikayelerini Türkçede okuma imkanına kavuşmuş olmak sevindirici.

Anlaşılan o ki, her kitabın kapağına eklenen 'Pinokyo'nun yazarından' ibaresinden de kaçış yok!

YENİ KİTAPLAR

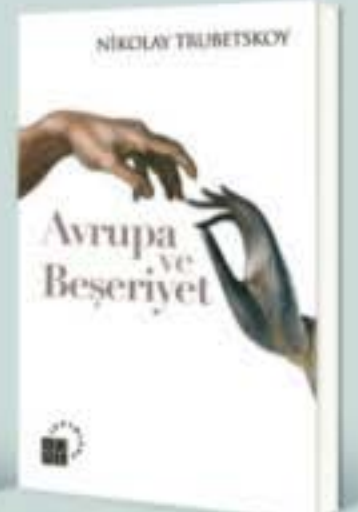
MAX WEBER
**SOSYAL BİLİMLERİN
METODOLOJİSİ**
ISBN 978-605-5383-13-8
222 sayfa

RUDOLF RICHTER
**SOSYOLOJİK
PARADİGMALAR**
ISBN 978-605-5383-15-2
281 sayfa

EUGENE L. ROGAN
AVI SHLAİM
FİLİSTİN UĞRUNA
1948'in Tarihini Yeniden Yazmak
ISBN 978-605-5383-11-4 • 305 sayfa

NIKOLAY TRUBETSKOY
AVRUPA VE BEŞERİYET
ISBN 978-605-5383-12-1 • 118 sayfa

Tel 0212. 520 66 41-42
Faks 0212. 520 74 00
bilgi@kureyayinlari.com

www.kureyayinlari.com

facebook.com/kureyayinlari twitter.com/kureyayinlari

GÖRÜNMEZ BAĞ

Çizim: Sedat Girgin

Aslında her şey yaklaşık bir yıl önce Andrew Crumey'in Metis Yayınları'ndan çıkan **Mobius Dick**'i üstüne bir yazı yazmamın istenmesiyle başladı. Edebiyatla bilimi ilginç bir şekilde bir araya getiren **Mobius Dick**'te, yazar Andrew Crumey; okuyucusunun zekasını kıskırtmakla kalmıyor aynı anda hem kuantum fiziği

hem de sanat ve felsefe tarihi üstüne akıl yormasına neden oluyordu.

Bu ilginç olduğu kadar son derece güzel de olan kitabı okurken Schumann'dan Schrödinger'e, Thomas Mann'dan Goethe'ye,

Faust'tan kuantum fiziğine dek pek çok yazar, bilim adamı, eser ve kavramla karşılaşıyordunuz. Kitap aslında bir tür paralel evrenler hikayesini anlatıyordu. Sonra daha da tuhaf bir şeyler oldu. Hani şu Uzakdoğu

öğretilerinde çokça anlatılan aydınlanma anı vardır ya. Ben bir tür onu yaşadım bir anda. Ve kitaplar arasında bir tür görünmeyen bağ olduğunu sezinler gibi oldum. Şöyle söyleyeyim, aslında dünya üzerinde her kitap bir ya da birçoğuyla gizli bir şekilde bağlı. Aralarında görünmez bir tür bağ var. Kitaplar bir tür kelebek etkisi gibi bir durumla, adeta aralarında gizli bir etkileşimle, ince bir bağ kuruyorlar.

Peki beni bu aydınlanma anına götüren olay nasıl gerçekleşti? **Mobius Dick**'i okuduğum aynı günlerde paralel olarak Thomas Mann'ın **Zor Saat**'ini (Can Yayınları) ve Mark Watson'ın **On Bir**'ini (Domingo) de okuyordum. Ve giderek, **Mobius Dick**'le aralarındaki tuhaf tesadüfleri açıklamakta zorlanmaya başladım. **On Bir**, 'tuhaf tesadüflerle' birbirine bağlanan bir grup insanın hayatını ve kader konusunu işliyor, sonunda da onları birbirine bağlayan ana karakterle yeniden zinciri kapatıyordu. Kitapta bir de yere düşürülen bir bebek motifi vardı. Thomas Mann'ın kitabı zaten baştan aşağıya **Mobius Dick**'te anlatılan edebiyat ve sanat dünyasının önemli isimleriyle ilgiliydi. Ve tabii Mann, **Mobius Dick**'in neredeyse yan kahramanlarından biriydi. Öte yandan **Zor Saat**'te de yere düşürülen bir bebek vardı! Hadi ama 'yere düşürülen bir bebeğin' aynı anda iki kitapta birden söz edilmesinin sizce olasılık oranı kaçtır?

Ve son olarak, Ringer karakteri de aynı *On Bir*'deki ana karakter gibi tüm olayları ve diğer kahramanları birbirine bağlayan ana zincir görevini görüyordu. Bitmedi! Eğer *Guardian*'ın eleştirmeni Nicholas Lezard'ın başına da benzer bir şeyin geldiğini okumasam, aslında belki de hala tam uyanmayacaktım. Lezard da son derece etkilenmiş ve kafası karışmış bir şekilde *Mobius Dick*'i okur, olasılıklar ve kitapta sık sık geçen *Faust* üstüne düşünürken, aylar önce aldığı ve henüz hiç dinlemediği bir CD'yi dinlemeye karar verir. Ve birden şaşkınlıkla, çalan şarkının daha önce hiç dinlemediği Faust adlı bir gruba ait olduğunu görür! Lezard'ın son olarak eklediğine göre, bu durumun üstesinden uzun süre gelememiş!

İşte o günden beri kitaplara karşı adeta farklı bir algıda seçicilik hali yaşıyorum. Benimkine bir tür kitap dedektifliği de diyebilirsiniz. Bir kitapta ya da yazarında yakaladığım tek bir benzerlik ya da özel bir bağ beni başka kitaplara, yazarlara ya da kavramlara taşıyabiliyor. Bu durumu paylaştığım bir arkadaşım beni 'kitapların fısıltısını dinleyen kız' (!) olarak adlandırmaya başladı. İnanın bana kitaplar arasında bir kez bile bu tür bir 'gizli ipuçları' yolculuğuna çıksanız, siz de bir anda adeta gözünüzün önündeki bir perdenin kalktığını göreceksiniz. Kitapların arkasındaki görünmeyen bağları fark edeceksiniz. Buna ister Kelebek Etkisi deyin, ister Da Vinci Şifresi... Bakın işte yolumuz yine bir kitaba çıktı!

Etkilendiniz mi? Artık siz de kitaplar arasında bir tür define avına çıkmak istiyor musunuz? Öyle ise size uzmanından ilk öğütler geliyor! Sizin de bildiğiniz gibi bazı kitaplar, içeriğinde başka romanlar ve yazarlardan da bol bol bahsederler. Örneğin yukarıda da bahsettiğim *Mobius Dick* gibi. İşte bu tür kitaplar sizi bu hazine avı yolculuğuna çıkaracak en değerli başlangıç ya da kesişim noktalarından biridir. Çünkü bahsedilen her bir kitap ya da yazar size doğrudan keşfedilecek bir hedef verir, yolunuzu hiç dolandırmadan belirler. Bu tür kitaplara bonus diyoruz. Siz de kendinizi benim gibi bu keşif oyununa kaptırırsanız, onların ne denli değerli olduğunu fark edeceksiniz. Zaten algınız açıkça bahsedilen bu isimleri fark etmek konusunda doğal bir şekilde gelişecek.

YAZARLARIN ETKİLEŞİMİ

Bir de doğrudan isim vermeyen ancak belli kavramları ya da durumları ortak olarak paylaşan kitaplar var. Bunları keşfetmek konusunda da içgüdülerinizin giderek gelişeceğine emin olabilirsiniz. Örneğin yine yukarıda bahsettiğim *Mobius Dick* ve *On Bir* kitaplarında ortak olarak anlatılan 'bebek düşürme' konusu. Bu tür nadir ortak temalar da bize doğru yol üstünde olduğumuzu gösterir. Ama tabii iki roman da tarihi bir dönemi anlatıyor gibi çok genel bir ortak noktayı saymıyoruz! Ortak temalar gibi, fark edildiğinde ayrı bir mutluluk veren bir diğer ipucu da iki kitapta da ortak olarak bahsedilen bir şarkı ya da bir film olabilir.

Ve son olarak bir diğer bağlantı noktası da iki kitabın arasındaki yazarların etkileşimidir. Bazen iki kitabı benzer bir hisle okur ama görünürde bir ortaklık yakalayamayabilirsiniz, işte o zaman size tavsiyem yazarları arasındaki bağları araştırmak. İnanın bana ortak bir nokta bulacaksınız!

Bu kadar ipucu verdikten sonra kitaplar arasında bir kez daha kısa bir yolculuğa çıkmaya hazır mısınız? Başlangıç noktamız, yukarıda 'bonus' grubu olarak tanımladığım gruba ideal bir örnek olarak verebileceğim Per Petterson'un *Lanet Olsun Zaman Nehrine* (Metis) adlı romanı... Bu romanda satırlar arasında anlatılan ve ilk başta dikkatimizi çeken diğer eser ve yazar adlarından bazıları şunlar; Erich Maria Remarque'dan *Zafer Takı*, Günter Grass'ın hemen hemen tüm eserleri, Somerset

Maugham'dan *Bıçak Sırtı*... Romanda yalnızca bize yeni yollar açan bu edebiyat eserleri yok, ayrıca bolca klasik film den ve oyuncudan da bahsediliyor. Örneğin bir yerinde bolca Montgomery Clift'in adı geçiyor. Evet, işte aradığımız bağlantı noktası bu bir zamanların efsanevi sinema oyuncusu olabilir. Çünkü bu isim de bizi bu ay içinde *Liz, İçten Bir Elizabeth Taylor Özyaşam Öyküsü* adı altında ve C. David Heymann imzasıyla Turkuvaz Kitap'tan çıkacak, bir Elizabeth Taylor biyografisine götürüyor. Tabii bu kitap da doğal olarak bize ipucu sağlayacak çok sayıda ünlü isimle kaynıyor. Ama biz bu kitaptan da yine satırlar arasında çok rastladığımız bir diğer ünlü isim olan James Dean'i seçiyor ve Artemis Yayınları'ndan David Dalton imzasıyla çıkan James Dean biyografisine ulaşıyoruz. Bu arada kitabın içinde değil ama yazarın kendisinde saklı bir diğer ipucu daha var. Petterson'u araştırdığımızda, Raymond Carver'a büyük bir hayranlık duyduğunu görüyoruz ki Carver'ın çok önemli bir hikaye seçkisi olan *Lütfen Sessiz Olur musun, lütfen?* daha yenilerde Can Yayınları'ndan çıktı. Gördüğünüz gibi bu uzun bağ, Petterson'un romanında geçen diğer eserler ve romanlar üstünden giderek daha da uzatılabilir ve belki de tüm dünyadaki kütüphaneleri dolaşabilir. Haydi hevesli okur, kitapların ardındaki gizemli labirentler senin keşfetmeni bekliyor!

İSTİHBARAT EDEBİYATI: İNGİLİZ AJAN YAZARLARDAN ALINABİLE- CEKLER

Geçtiğimiz ay vizyona giren *Köstebek* (*Tailor Tinker Soldier Spy*), 1974 tarihli romanın İngiltere ve Amerika'da çoksatanlar listesine yeniden girmesine yardımcı oldu.

“Köstebek, istihbarat dünyasındaki ajanların güvenilirliği ve birbirleriyle rekabetleri üzerine, tesadüfen bugün bizim gazetelerde okuduklarımızı yansılar bir biçimde, içgörüler sunabilecek sakın bir casusluk romanı.”

Dünya kazanını kaynatan, insanların kaderlerini karıştıran kurumlar ve kurumlara bağlı kişiler. Özellikle devletler, kendi çıkarlarını gözetmek, başkalarının niyetlerini öğrenmek, gerektiğinde olayların gidişatını kendi lehlerine çevirmek adına gizemli, varlığıyla yokluğu birbirine karışan, kolaylıkla sırna kadem basacak kurumlar oluşturmuşlardır: İstihbarat Teşkilatları. Tarih bu teşkilatlara mensup failerin (bir zamanların casusları, son zamanların ajanları) yerlerinden oynattığı taşlarla yazılmaktadır belki de. Bugünlerde medyada uluslararası politika (ve hatta ülke gündemi) hakkında haber olarak okuduğumuz her ne varsa, sanki bu ajanlar tarafından inceliklerle tertipleniyormuş gibi hissedebiliyoruz. Bu kadar çok istihbarat mevsusu dönünce de, biraz uluslararası politika eğitimi almış bir okur olarak,

casusların dünyasına bir göz atma arzusuna kapıldım. Ne şanslıyım ki, geçtiğimiz ay vizyona giren *Köstebek* (*Tailor Tinker Soldier Spy*), 1974 tarihli romanın İngiltere ve Amerika'da çoksatanlar listesine yeniden girmesine yardımcı olunca, nereden başlayabileceğimi bana gösterdi.

John Le Carré, bir müstear ad ve casus romanlarının bir duayeni. İngiliz istihbarat servislerinde II. Dünya Savaşı ertesinde, Soğuk Savaş'ın en hararetli yıllarında görev yapmış, yine İngiliz istihbarat geleneğinde olan bir eğilimle, bir yandan da edebiyatla uğraşmış Le Carré, o yıllarda yarattığı George Smiley adlı akli başında, sakın yaradılışlı, abartılı meziyetleri olmayan ve hatta kimi zaman mazlumluğun sınırlarında dolaşan başkarakterinin etrafında dönen çeşitli romanlar yazmış. Sovyet istihbaratı ile İngiliz istihbaratı arasındaki enformasyon mücadelelerine tanık olabileceğimiz -Türkçede E Yayınları'ndan yayımlanan- *Köstebek*, istihbarat dünyasındaki ajanların güvenilirliği ve birbirleriyle rekabetleri üzerine, tesadüfen bugün bizim gazetelerde okuduklarımızı yansılar bir biçimde, içgörüler sunabilecek sakın bir casusluk romanı. Filmin de etkisiyle okumaya başladıktan sonra, iletişim teknolojilerinin ve Soğuk Savaş sonrası terör eksenli casusluk dünyasının yer almadığı, neredeyse nostaljik bir istihbarat dünyası hem algılarımı dinlendirdi hem de Rus istihbaratından Karla ve İngiliz Smiley arasındaki satranç mücadelesinin sonraki iki Le Carré romanındaki devamını merak ettirdi. Bugün Türkçe baskıları oldukça azalmış olan Le Carré'nin yapıtları keşke tekrar basılmaya başlasa.

Bugün Türkçe baskıları oldukça azalmış olan Le Carré'nin yapıtları keşke tekrar basılmaya başlasa.

İngilizlerin emperyal zihniyetleri, Oxbridge eğitim kurumlarından mezun pek çok kişinin istihbarat kurumlarında görev almayı kabul etmelerine yol açmış. John Buchan, W. Somerset Maugham, Lawrence Durrell, George Orwell, Anthony Burgess, Ian Fleming ve dahası çift karakterli edebiyatçıları olmuş. Bu geleneğin son isimlerinden biri, MI5 teşkilatının başkanlığını yapan ilk kadın olan, Stella Rimington. Emekliliğinden sonra tecrübesini ve yeteneklerini yazarak kullanan Rimington'ın özellikle son romanı *Rip Tide* dahil olmak üzere ikisi Türkçe olarak da yayımlanmış altı kurgu romanıyla günümüzün çok aktörlü istihbarat mücadelelerini, gerçek bir ajanın sakin bakış açısıyla okumak mümkün.

İSPANYA'DAN BİR SAĞLAMA: JAVIER MARIAS

İngiliz olmayan, ama nedense İngiliz gizli servisinde görev yapan bir karakterin bakış açısından, istihbarat dünyasına teğet geçen bir üçleme kaleme alan Javier Marias, Metis Yayınları tarafından Roza Hakmen çevirisiyle yayımlanmakta olan *Yarınki Yüzün*

üçlemesinde, İngiliz profesörlerinin istihbarat teşkilatlarındaki rollerinden de dem vuruyor. Özellikle İspanyol İç Savaşı esnasında, kimisi Franco yanlısı, kimisi anti-faşist kampta çarpışan çeşitli İngilizlerden bahsedilen ilk kısmı, Orwell'in *Katalonya'ya Selam* yapıtında yazdıklarını bir İspanyol'un gözünden sağlaması olarak görülebilir. Avrupa'daki istihbarat mücadelelerinde, İngilizler ile Rusların, "Özgür Dünya" ile "Komünistlerin" ka-

KÖSTEBEK
John Le Carré
E Yayınları
Çev: Sevil Güner

derlerinin ilk kesişimi anlaşılan İspanya'da gerçekleşmiş. Le Carré'nin yapıtlarından Marias'a, bu mevzuda kurgu kaleme alanların vurguladığı bir bağlantı noktası. Daha sonraki dönemde, II. Dünya Savaşı ve Soğuk Savaş'ta, sanki hep İspanya'da görev yapanlar Avrupa istihbarat mücadelelerini yönlendirmiş.

Tabii çok daha köklü bir mücadele alanı var: Ortadoğu. 19. yüzyıldan, sanırım Kırım Savaşı'ndan beri, İngiliz, Fransız, Alman, Rus, İran, Osmanlı (ve Osmanlı çıkışlı ülkeler) ve sonradan Amerikan istihbarat teşkilatlarının kıyasıya faaliyet gösterdiği bu dünyanın göbek deliği hakkında yazılanlara, bir çırpıda değinmek pek mümkün değil, zaman içinde tekrar göz atmak üzere aklımıza not düşmekle yetinelim.

Japonca ve diğer dillerdeki kaynaklara dayalı bu zengin araştırmalar Japonya'nın geçmişi ve bugününün Doğu-Batı, din-bilim gibi şablonlara sığmasının mümkün olmadığını gözler önüne sermektedir. Genç araştırmacıların felsefe, kültür, toplum, dil ve dilbilim, ekonomi ve iş kültürü, edebiyat, tarih konularında yapmış olduğu bu yeni ve özgün çalışmalar sayesinde Japon tecrübeleri, Türkiye'den dünyadaki Japonya Araştırmaları sahasına uzanmakta ve gelecekte Japonya üzerine yapılacak karşılaştırmaların yolunu açmaktadır.

Türk ütopya edebiyatının bilinmeyen örneklerinden birisi olan 1913 tarihli *Rüyada Terakki* ve *Medeniyet-i İslamiyeyi Rüyet*, tahayyül ettiği ideal toplumu ince ve hayli ilginç ayrıntılarla betimliyor. Yazıldığı dönemde görülmemiş kimi uygulamaları ayrıntılandırırken okurlarında da böyle bir toplum yaratma yönünde arzu uyandırma kaygısı güdüyor. Bu yönleriyle döneminde yazılan benzer eserler arasında "en ütöpik" anlatılardan birisidir.

Chakrabarty'ye göre, sosyal bilimlerin yapısını şekillendiren Batılı filozof ve düşünürlerin kuşaklar boyunca ürettikleri teoriler, Batı dışı toplumları kısmen ve hatta bazen tamamıyla dikkate almamıştır. Chakrabarty, modern Avrupalı âlimlerin haklarında fazla bir şey bilmeden bu toplumlara dair kehaneti andırır öngörülerde bulunma hakkını nereden aldığını sorgulamakta ve Avrupa merkezli bakışı iade etmek üzere Avrupayı taşralastırmaya, yani merkez olmaktan çıkarmaya çalışmaktadır.

İLETİŞİM

BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ
bupress@boun.edu.tr Telefon/Faks: 0212 257 87 27
www.bupress.org

SİPARİŞ

www.pandora.com.tr Telefon/Faks: 0212 230 09 62-63
www.bupress.org
www.idefix.com
www.prefix.com.tr

SİSTEMDEN ÇIKMA PLANI 1: EVİNİZİ YAKINIZ

“ *Yangın Müziği, A. M. Homes'un en sert romanlarından. Bu hikayesiyle üçüncü dünya ülkelerine yutturulan mutluluk hapının, özlenen refah devleti düşlerinin vardıdığı son noktadan dalgasını geçiyor bizlerle Homes.*

Modern zamanlar ne yaptı insanlığa, ya çekirdek aile? Sigorta poliçeleri, kredi kartları, okul taksitleri, kara delik misali yaşamı yutan faturalar, kazanamamakla daha çok kazanıp daha çok harcamak arasında salınıp duran tüketim sarkacı... Sahte bir kayıp cennet misali, çok yakınlarda bir yerlerde duran mutluluk vaadi...

Neticesinde, öfkeli bir çaresizlikle "çıkış yok" a varan bir bitimsiz tünel. Ne zaman vardık yolun sonuna? Yoksa daha zaten başında mıyız her şeyin? Bazı yazarlar vardır, ne olursa olsun, muhalefetinden, eleştirel bakışından iyilik, iyileşme vaadi, umut sızar. Bazıları ise öylesine gerçekçi, öylesine iflah olmaz bir şekilde kiniktir ki, ne yazarsa yazsın sanki kaleminden her daim kan damlar. Çağdaş Amerikan edebiyatının dikkat çekici, sıkı yazarlarından A.M. Homes işte bu ikinci tür yazarlar arasına girenlerden, şiddeti anlatmasa bile kaleminden kan damlayanlardan. **Yangın Müziği** de onun en sert romanlarından. Bu hikayesiyle üçüncü dünya ülkelerine yutturulan mutluluk hapının, özlenen refah devleti düşlerinin vardıdığı son noktadan dalgasını geçiyor bizlerle Homes. İleri kapitalizmin nasıl koskoca bir yalan olduğunu ucunu sivriltilip durmaktan imtina etmediği kalemiyle gözümüzü gözümüze sokuyor. Acıtmıyor desem, yalan.

Kahramanlarımız Elaine ve Paul. Güzel evleri, iki çocuklarıyla Amerikan banliyö hayatının simgeleri. Ama tik tak, bir de ne görelim ideal hayat, ideal ev yaşamı, saatli bir bombanın üzerinde, hatta bomba patlamış bile. Bir şeyler fena halde yolunda gitmiyor. Ne zaman patlamış peki bu bomba, büyük ihtimalle o pazar akşamı Elaine yemek yapamayacağını, artık yapamayaca-

ğını ilan ettiğinde. Paul'le hemen akabinde yeni yakılan mangalı elbirliğiyle devirip evlerini yakmaya başladıklarında da olabilir, sonra evleri usul usul yanarken çocukları alıp hiçbir şey yokmuş gibi yemeğe çıktıkları anı da kabul edebiliriz aslında bombanın patladığı an olarak... Ne fark eder ki. Sıkıntıdan, mutsuzluktan, etraflarındaki herkes gibi yaşadıkları halde herkes gibi yaşadıklarından tatmin olamamaktan patlamıştır aslında o bomba. Evlerinin yanışı kısa bir süre soluk aldırır Paul ve Elaine'e, ama o kadar...

Ne olacak peki hikayenin sonunda? Homes elbette akıcı dili ve art arda sıraladığı çarpıcı olaylarla bizi o sona keyifle vardiıyor ama yine de cevap vereyim: Hiç... Tüketim çarkından, iki yüzlü aile hayatının içinden çıkmak öyle kolay değil çünkü. Ev yakmakla da olmuyor, depresyona girmekle de, hem kendini hem karını/ kocanı aldatmakla da olmuyor. Zaten Homes'un bu türden bir iddiası da yok. O sadece söz konusu korkunç çıkışsızlığı ve sistemin en adi yüzünü cesurca gösteriyor, gözümüze gözümüze sokuyor.

"İşte Paul ve Elaine, Pat ile George'un masasında sessizce oturuyorlar, kişiliklerini eşyalarında, Elaine'in kurutma makinesinde yuvarladıklarını duyduğu giysilerinde bırakmışlardır sanki -Paul'ün pantolon düğmeleri takırdamaktadır. Komşularının hayatlarının kendilerinden çok daha iyi olduğuna dair o güne dek duydukları bütün kuşku ve şüphelerin doğrulanmasının ezikliği altında yemeklerini yerler. Onlar dışında herkes daha organize ve mutludur, herkesin hayatı daha kaygısız ve daha doyurucudur. Başkalarının her şeyi daha iyi yaptıklarına hiç kuşku yoktur. Sahtecilik faktörü diye adlandırır Paul bunu, kim olduklarının ortaya çıkacağı korkusu.

Paul ve Elaine bunu çoktan biliyordu, hatta yangını başlatmak bu durumun farkında olduklarının göstergesiydi; büyük ve resmi duyuru: Biz bu değiliz, sizin gibi değiliz, başarısız olduk, başaramıyoruz, başarısızız. Yine de, tam da budurlar; hiç mi hiç farklı değildirler. Herkes gibidirler, daha da kötüsü, bu hayatın içinde tutsaktırlar, bütünüyle kuşatılmışlardır -hayatları budur işte."

Sisteme, aile hayatının eziciliğine dair duyarlılığımız iyice incelmışken **Yangın Müziği**'ni elinize almak iyi bir fikir olabilir. Ev yakma kısmına dikkat tabii, zira hayatı değiştirmek hususunda bir işe yaramadığını zaten en başta söylemiştik.

NE VARSA OKURUM

"Biliyor musun ben çok kitap okurum. Aşk, macera, tarih, yeni çıkan ne varsa..."

En korktuğum güzel okur tipidir. Sonra da kitaplığın önüne gelip şu soruyu sorar bu güzel okur: "Bu kitapların hepsini okudun mu?" Bu soruya olur da gaflete düşüp "Evet" dersanız bilin ki ödünç isteyecektir. Ve emin olun o kitap size ya dönmeyecek ya da ısrarlarınız sonucunda birkaç yıl sonra gelecektir. "Ne varsa okuyan" ve üstüne bir de "ben kitapları biriktiriyorum, ilerde bir kitapçı dükkanı açacağım" diyen okur zaten en korkulacak okurdur. Bir de her çok satan kitabı satın alıp salonunun "vitrinine" koyanlar vardır ki, kitabı evet yarım yamalak okurlar ama tüm mesele zaten o kitaba sahip olmaktır. Herkesin konuştuğu, köşe yazarlarının allayıp pulladığı, Ayşe Arman'ın sayfaları sığdıramadığı yazarın yazdığı kitap artık onundur; onun salonunun, salonunun vitrinindeki rafın...

Bu ay bu yazıyı yazıyorum çünkü yukarıda örneğini verdiğim tatlı sorulara maruz kaldım. Tesadüf bir iki gün sonra da *Kitap-lık* dergisinin mart sayısının editör yazısını okudum. "Yazın okuru" ile "güncel okur" arasındaki farktan bahsediyordu. Güncel okur 'çok satan listelerini izleyen, çoğunlukla kitapçıların kapı ağız raflarıyla yetinen moda kitapların müşterisi' olarak tanımlanıyor. "Yazın okuru" ise özetle; yazın dergilerini takip eden, yüzde

yüz kendi seçimi olan, kişisel kitaplığını, dolayısıyla kendi evrenini oluşturma peşindeki entelektüel okur.

Ne dediğinizi duyar gibiyim... Hepimiz entelektüel olmak durumunda, Cihangir kafelerinde cool bir şekilde kitap okumak zorunda mıyız? Elbette hayır, sakın ha! Ama yine de bu yazıyı üstüne alınanlar ve "Biliyor musun ben çok kitap okurum. Aşk, macera, tarih, yeni çıkan ne varsa..." diyenler naçizane listemize bir göz atabilir.

Aşk: Arthur Schopenhauer'un *Aşkın Metafiziği* kitabı o şahane aşk romanlarından sonra biraz ağır gelebilir, çünkü 43 sayfa. Üstelik aşkın ne olduğu gerçeğiyle sizi yüzleştiriyor. Hani ilişkinizde güven sorunuz varsa bence mutlaka okuyun. Ama bu kitapta yazılanları anlamasanız da üzülmeyin; aşkı aramaya, bulduğunuzda da yakasına yapışmaya devam...

Tarih: Eduardo Galeano'nun *Aynalar* kitabı biz sosyal amnezinin doruklarında fink atan bireyler için gıcıklayıcı bir kitap. Galeano'ya göre gerçek tarih ders kitaplarında yer almayan tarih. Kitapta yer alan "Umursamama unutmamanın akrabasıdır" başlığı ise Türkiye'nin damar sorunu Ermeni Soykırımı ile ilgili.

Macera: Edgar Allan Poe'nun tamamlayamadan öldüğü ve Jules Verne'in devamını yazdığı *Arthur Gordon Pym'in Öyküsü* sizi önce bir Grampus balina avı gemisine

Bu yazıyı üstüne alınanlar ve "Biliyor musun ben çok kitap okurum. Aşk, macera, tarih, yeni çıkan ne varsa..." diyenler naçizane listemize bir göz atabilir.

atacak ve sonra olaylar hiç beklemediğiniz bir şekilde gelişecek. Ciddiyim.

Yeni çıkan ne varsa: Kusura bakmayın, size yeni değil ama "eski çıkan" olan *Kitaplardan Kurtulabileceğinizi Sanmayın*'i öneriyorum. Umberto Eco ve Jean-Claude Carrière kitabın tarihine ve biraz da bu yazının meselesine daha akli başında iniyorlar. Ne mi diyorlar? İşte Umberto Eco'dan bir alıntı: "*Savaş ve Barış*'ı ancak 40 yaşında okuduğumu itiraf edeyim. Ama daha okumadan özünü biliyordum (...) *Kama-Sutra*'yı gerçekten kim okudu? Oysa herkes ondan bahsedebiliyor, uygulayabiliyor da. Diyeceğim, dünya okumadığımız ama hakkında aşağı yukarı her şeyi bildiğimiz kitaplarla dolu."

Son söz: bütün güzel okurları seviyoruz...

ÖZHAKİKİ ÇOKSATMA FORMÜLLERİ

“ Bir çoksatır yazar adayı; çok okumalı, kitap kurdu olmalı, edebi bilgisinin yanı sıra ekonomiden, matematikten, müzikten ve mimariden de anlamalı...

Gülenay Börekçi, edebiyatla yaşayan insan; ülkenin, sermaye sahiplerinin, plaza yöneticilerinin şartları ne olursa olsun, tek başına var olmayı başarıyla sürdüren nadide edebiyat gazetecisi... Edebiyat okuru onu bilir, en şahane edebiyat bloglarımızdan biri olan egoistokur'un da sahibesidir. Geçtiğimiz günlerde Börekçi, söz konusu blogunda safiyane sormuş, çok satmanın bir formülü var mıdır acaba diye?

Sorusu havaya değil elbette, bu türden popüler kitaplar basan yayıncılara yöneltmiş derdini. Doğan Kitap'tan Deniz Yüce, Artemis Yayınları'ndan İlgin Sönmez Toydemir ve Epsilon Yayınları'ndan Meltem Erkmen, çok satma tekniklerine dair düşüncelerini belirtmişler. Öyle güzel cevaplamışlar ki, kendimce onlar adına üzülmedim desem yalan; bu büyük yayınevlerinin yöneticileri sanki çok satmanın değil de gönüllerindeki iyi kitabın, iyi yazarın, iyi edebiyatın formülünü vermişler: Bir çoksatır yazar adayı; çok okumalı, kitap

kurdu olmalı, edebi bilgisinin yanı sıra ekonomiden, matematikten, müzikten ve mimariden de anlamalı... Eğilimleri hissetmeli, okurun yüreğine dokunacak bir şeyler bulabilmeli... Özlem ve beklentilere hitap etmeli... Çok satma, para kazanma hırsıyla masanın başına oturmamalı... Yazmadan yapamıyorum, diyebilmeli...

Sanırım yazar adaylarına bir oyun yapmışlar, çoksatma hevesiyle yola çıkanlara iyi edebiyatın yolunu göstermişler çaktırmadan. Ama bu hain oyuna benim gönülüm razı olmuyor tabii, herkesten daha dürüst davranıp çoksatmanın gerçek formüllerini siz okurlarım ve yazar adayları için çıkarıveriyorum ortaya. Buyurunuz

altın değerindeki özhakiki çoksatma formüllerine...

Kendinizi evvela kitabınız yayımlanmış, çok meşhur olmuşsunuz gibi etrafa poz verirken hayal edin. Sizle yapılacak söyleşi sırasında ne giyeceksiniz, saçlarınızı nasıl tarayacaksınız, kimlerle polemiklere gireceksiniz? Bütün bu soruların cevabını kafanızda bir güzel oturtun ve ondan sonra yazmaya başlayın.

Tarihi romanlar, eğer hakkını verirsiniz, çok satarlar. Ancak burada tarihi bir tür dekor olarak kullanacak, tarihi kahramanları günümüz diliyle ve düşüncesiyle konuşturup hareket ettireceksiniz. Tabii araya o döneme

dair sözcükleri sıkıştırmayı akıl edersiniz artık.

Hikayenize muhakkak biyografikmiş havası verin. Gerçekte yaşamış birilerinin adı geçsin mesela ya da kıyıda köşede kalmış birileri kahramanlaşsın.

Kitabınızın adına odaklanın. Kitap ismi, içerikten çok daha önemlidir. Dikkat çekici bir ismi olmayan bir kitabın çok satma imkanı da yoktur. İyi bir kitap adının içinde mutlaka; bir parça gizem (*Da Vinci Şifresi*), bir parça aşk (*Git Kendini Çok Sevdirmeden*), bir parça sezgisel matematik (*Aklından Bir Sayı Tut*) taşımalı.

Fazla kitap okumayın. Çok okumak yaratıcılığınızı zedeler, dilinizi zenginleştirme tehlikesi de vardır. Okur zengin ve derinlikli dili sevmez, ağır edebiyat insanı olarak yaftalanıp depolarda kalırsınız maazallah.

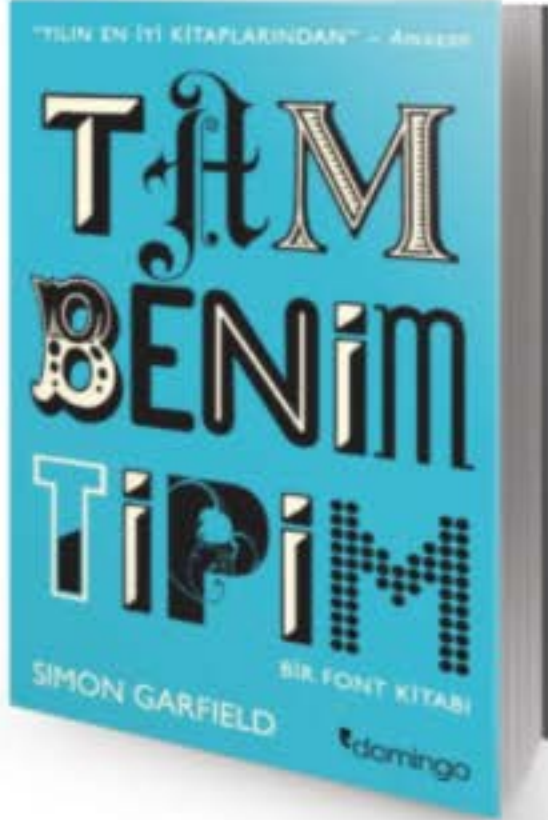
Kitap eklerinin, edebiyat dergilerinin ve sitelerinin yöneticileriyle arkadaş olmak şart. Sadece yayınevinizin bağlantılarına güvenmek yok. Buralardan dost edineceksiniz, akşam yemeklerine çıkacaksınız ki, ne yazsanız, ne deseniz haber olsun.

Her şey bir yana kendinizden bir kahraman yaratın derim ben. Öncelikle kendinizi bir kahraman olarak düşünün ve sunun. Şizofrenik, egoist bir ruh dünyanız olmalı. Okur da, yayın dünyası da bunu hemen anlar ve bağrına basar. Yoksa sizden yazar olur ancak, çoksatır yazar olmaz.

Ah, kelin merhemi olsa... Madem çok biliyorsunuz, buyurunuz kendiniz yazınız, çok satınız, çok kazanınız, diyebilirsiniz ya, yok, olmuyor, ben de her şeyden önce yazar kumaşı yok...

TAM BENİM TİPİM**Simon Garfield**

Domingo, (13,5 cm x 20,5 cm)

KAPAK

Orijinal edisyonda lüks ve karton kapak versiyonlarının tasarımları farklı olarak üretilmiş. Sert kapak turuncu ya da mavi seçenekler sunuyor. Siyah ve gümüş renk alternatifleriyle basılan karton kapaklı edisyonun ise tasarımı farklı. Ancak Türkiye'deki versiyon sert kapağın tasarımı üzerinden gidilerek ve sadece mavi olarak üretilmiş. Türkiye'de böyle bir kitaba yoğun bir ilgi olmayacağını varsayan yayınevinin haklı sayılması gerektiğini de belirtmeden geçmeyelim.

Kapak tasarımı elbette orijinalinin yerleştirilmesiyle oluşturulmuş. Ancak genellikle olduğunun aksine bu kez iyi bir yerleştirme ile karşı karşıyayız. Gerek kapaktaki yazı tipi seti seçiminin, gerek kullanılan bristol kartonun mat yüzeyine baskı yapmanın isabetli kararlar olduğu ortada. Kapağa amazon.com'a referansla konulan "yılın en iyi kitaplarından" cümlesi ile *Bir Font Kitabı* alt başlığı ve yazar Simon Garfield'in isminin aynı yazı tipinin farklı büyüklükleriyle yazılması okunaklılık açısından biraz işi karıştırır da orijinalinin kalitesini koruyarak tasarlanmış bir kapakla karşı karşıyayız.

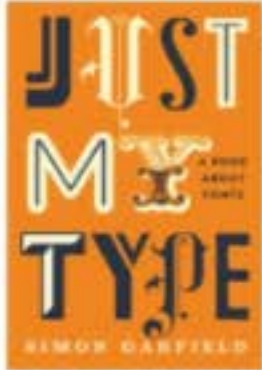
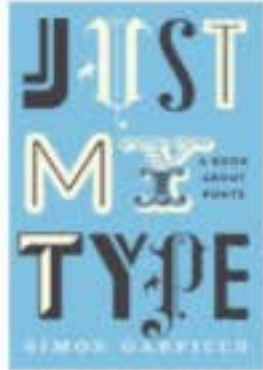
Arka kapak görece uzun ama keyifli bir tanıtım yazısı içeriyor. Sırt olması gerektiği gibi, okunaklı ve çarpıcı.

İÇ SAYFALAR

Bu sütunlarda içerikle ilgili yorum yapmıyoruz. Ancak bu kez mesleki temas halinde olduğumuz bir mesele olduğu için kitabın adının çevirisi ile ilgili de iki kelimemiz var. Aslında genel yaklaşım olarak kitabın metni doğrudan çevrilmemiş, yerleştirilmiş. Pek çok espi ve başlığın birebir çeviriye takılmadan kültürümüzdeki duygu karşılıklarının kullanılması kitabı sempatikleştiriyor. Ancak kitabın isminde olduğu gibi içeriğinde de (özellikle teknik terimlerin kullanıldığı bazı yerlerde) çeviri ile ilgili önemseydiğimiz bazı sorunlar var.

Sabri Gürses gibi işini bilen bir çevirmenin elinden çıkmış olmasına rağmen, bazı yerlerde İngiliz dili doğrudan Türkçe ile karşılandığı için, anlam zenginliği korunamamış. Örneğin orijinalinde *Love Letters* başlığını taşıyan sunuş yazısı (introduction) *Aşk Mektupları* olarak çevrilmiş. Oysa *Letters* sözcüğü İngilizce'de "mektup, belge, evrak" anlamına geldiği kadar "basmak, dizmek, kitap harfiyle yazmak ve başlık atmak" anlamlarına da geliyor. *Hand calligraphy* sözcüğü, yerine göre dilimizde *kaligrafi* ya da *hattat işi* gibi içerdiği anlam zenginliğini taşıyabilecek biçimde söylenebilecekken *el yazısı* olarak doğrudan karşılığı tercih edilmiş. Bu ve benzeri pek çok tercih metni yavanlaştırarak anlam zenginliğini zayıflatmış. Biz yine de çeviri kritiğini çevirmenlere bırakıp konumuza dönelim.

Kitap orijinali ile aynı ebatta olduğu gibi, iç tasarımı da farklı değil. İç baskısı da orijinali gibi tek renk. Kenar boşlukları yeterli sayfa numaraları yerli yerinde. Kullanılan birinci hamur kağıt baskıyı iyi taşıyor ve arka vermiyor. Künye bilgileri ayrıntılı bir biçimde verilmiş. Zengin içerikli bir başvuru metni niteliğindeki bir kitap. Keşke büyük ebat ve renkli bir versiyonu da olsaydı.

Orijinal edisyonda lüks ve karton kapak versiyonlar farklı tasarımlarla üretilmiş. Sert kapaklısı turuncu ya da mavi seçenekler sunarken karton kapaklı edisyon (altta) siyah ve gümüş renk alternatifleriyle geliyor.

BASKI

Selofansız kapak uygulamaları genellikle sorunludur bu da istisna değil, kesim sorunları var. Sırt dikişi kalınlık yapmış. Baskı, katlama ve sırt düzgünlüğü iyi.

KRİTERLER

Bitmiş bir ürün matbaacılıkta objektif değerlendirme için çok ta uygun değildir. Bir baskının objektif olarak değerlendirilebilmesi için standart kontrol metodlarından faydalanmak gerekir ki bu tip metodlar genelde üretim süreçlerini kontrol edebilmek için kullanılırlar ve kitabın kesimi ile birlikte kaybolup giderler. Böyle bir değerlendirme teklifi alınca nasıl objektif kriterler oluşturacağım üzerinde çok düşündüm. Benden istenen değerlendirme ilk ay için siyah beyaz kitaplar üzerine idi. Bu alanı daha da daraltıyor. Sözü fazla uzatmadan oluşturduğum kriterleri kısaca açmak istiyorum. Bu konuda görüşü olan insanların ve özellikle profesyonellerin katkıda bulunmalarını bekliyorum.

Siyah beyaz karton kapaklı dikişsiz kitaplar için teknik değerlendirme:

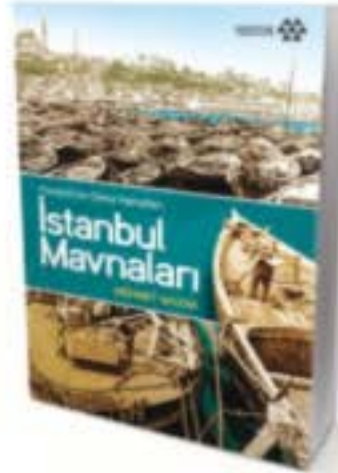
1. *Sırtta Düzgünlük:* kitabın sırtının ön ve arka kapaklarla oluşturduğu açının 90 derece olması.
2. *Sırt Tutkalı:* Üç açıdan değerlendirildi. Sağlamlık, düzgünlük ve esneklik.
3. *Kapak Sırtının Ayarı:* Ön ve arka kapakların sırtta kaymaması ve sırt yazısının düzgün olması.
4. *Bıçak Kalitesi:* Kitabın kesilen üç tarafının satıh düzgünlüğü ve bıçak özürlerinden arı olması.
5. *Kesim Kalitesi:* Kitabın eğri ya da seri boyutundan farklı olarak kesilmemesi.
6. *Kapak ve İç Kağıt Su Yolu Düzgünlüğü:* Kullanılan kağıdın su yolunun kitabın sırtına paralel olması.
7. *Kapak Baskı Kalitesi:* Bilen birisi açısından çoğu kez objektif ama genel okur için sübjektif olabilir. Kapak baskısının görsel ve teknik değerlendirilmesidir.
8. *İç Baskısı:* Bu konu da mürekkep yoğunluğu, ön arka baskı ayarı ve montaj alanlarında değerlendirilmiştir.
9. *Katlama:* Kitabın metin alanının sırtta olan mesafesinin eşitliği ve baskı alanının da sırtta paralel olması.
10. *Kaplama:* Selofan veya lak kalitesi.
11. *Harman:* Formaların doğru sırayla ve eksiksiz olarak sıralanması.
12. *Kağıt Kalitesi:* Kullanılan kağıdın ortalamanın üstünde ya da altında olması.
13. *Genel görünüm:* Sübjektif gibi görünse de kitapseverlerle yaptığım değerlendirmede verilen notların birbirlerine yakın olduğunu gözlemledim.
14. *Özel uygulamalar (Lokal lak, Flok, Kulak vs)*

Bir kitap meraklısı olarak içerikle ilgili eleştirileri okurken (ya da dinler veya seyrederken) neden bu adamlar kitapla ilgili de görsel kalite için de bir şeyler söylemezler der durur hatta sağda solda konuşurdum. İdefix'ten böyle bir teklifin gelmesi dualarımın ya da dedikodularımın duyulduğunu gösteriyor. Kitabın estetiğine bakın ama yine de ne bulursanız okuyun...

**ALAHİMANET
BOSNA**
BOŞNAKLARIN
OSMANLI
TOPRAKLARINA
GÖÇÜ
TUFAN GÜNDÜZ

**ÇANAKKALE
CEPHESİNDE
TÜRKLERİN
GENEL
KARARGAHINDA**
PAUL SCHWEDER
ÇEVİRİ: EŞREF ÖZBİLEN

**OSMANLI'NIN
DENİZ HAMALLARI
İSTANBUL
MAVNALARI**
MEHMET MAZAK

**BATILI
SEYYAHLARA GÖRE
İSTANBULLU
GARİMÜSLİMLER**
FİRDEVS ÇETİN

